Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 593 8° [5,-217]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 593 8° [5,-217]

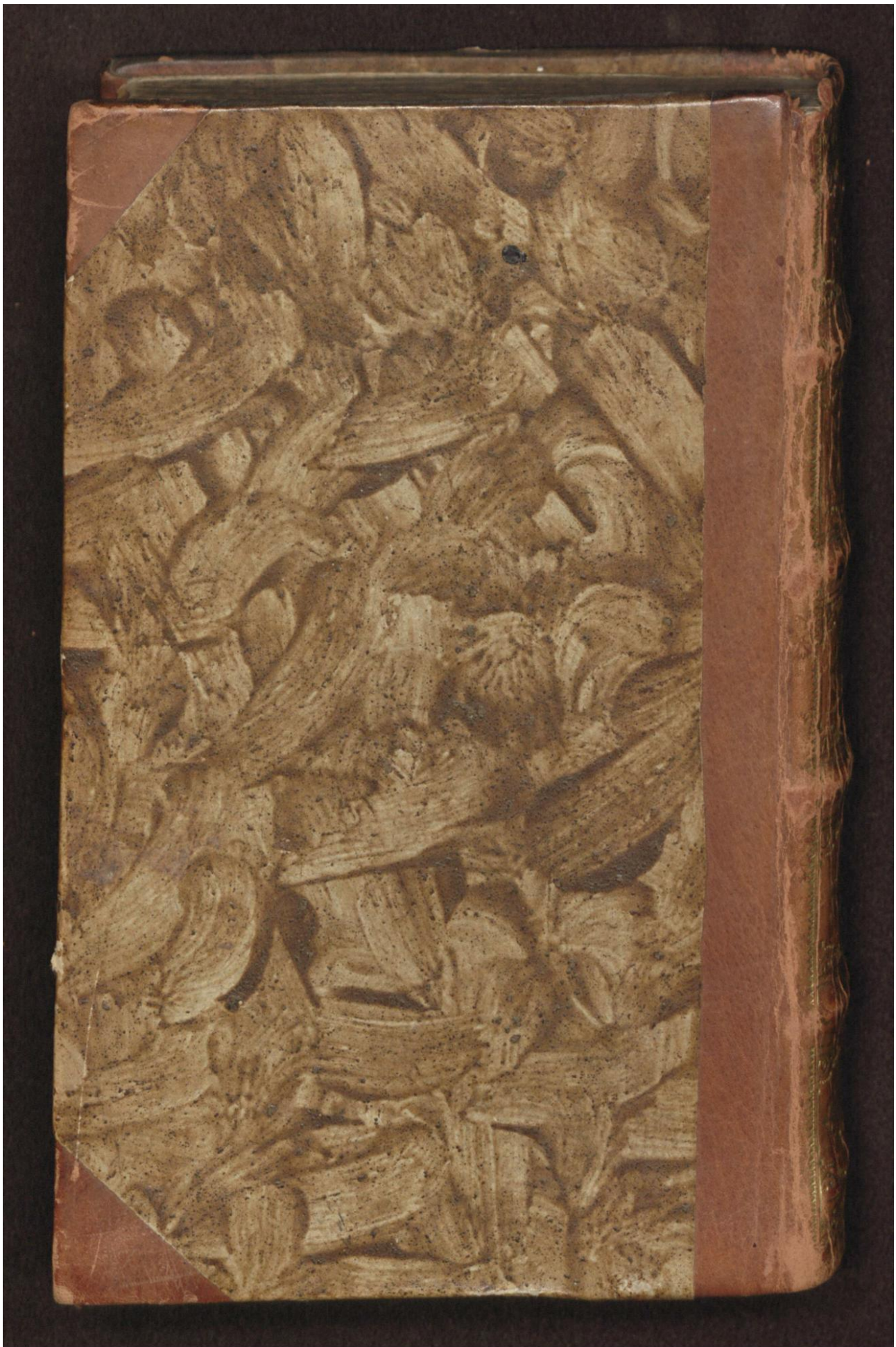

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 593 8° [5,-217]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 593 8° [5,-217]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 593 8° [5,-217]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 593 8° [5,-217]

DA BOX
No. 593.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 593 8° [5,-217]

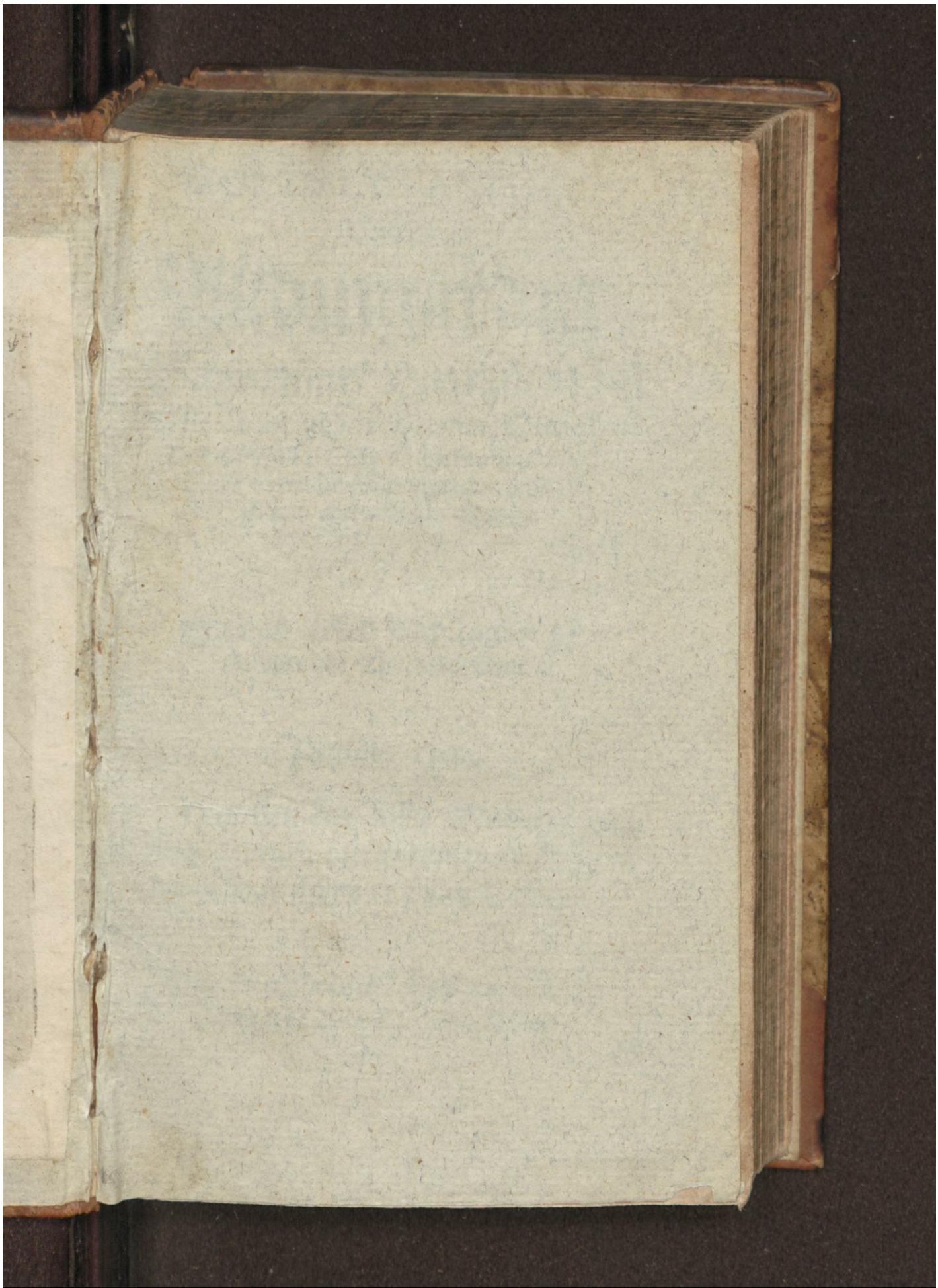

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 593 8° [5,-217]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 593 8° [5,-217]

HORTVLVS ANIMAE.

Þad er.

Alldingardur

Samlarmñar/ Huar ſmñe ad ſtñ
aſt ſierlegar godar Greiner/ Dlærdū til
Vnderryſunar/ So og heilnæmar Lækn
ingar þyrer þa ſmñ hungrader og þyſt,
er eru epter Guds Ryke.

Samañ teked og vtlagt/ af
Gudbrande Thorlaks Syne.

Pſalm. cxix.

Hvørnen fær æſku Madureñ ſinn
Veg geinged oſtraffanlega? Nær ed
hañ helldur ſig epter þīnū Ordum.

Pryckt a Holum/ þañ xvj. Dag
Januarij. Año M D. LC vj.
).(

Ad Lectorem

Heñan Bækling ap lærdra Manna bokū sam
an ad lesa og vt ad leggia / þa hefi mier
til komed su stora Neyd og Faþrædc/ sm
eg sie og daglega merke ad er j bland Al
mugans/ Puiat/ þo Gudz Ord hafe nu so mörg
Aar hia oss hliomad hreint og omeingad / þa
er sa þo mestur þiolde Manna sem þad ecke
rootfester / og ecke lærer þar ap / ei huxar
þar vm .

Aller truum vier a einn Gud Fodur og Son
og Heilagann Anda / og j hans Nafne erum
vier skyrder / og hann eigum vier ad jata og
medkienna / so sem hann hefur sig openberad/
Og med þeim hætte enn ecke ödrum hann ad
akalla og tilbidia/ so sem Christur seiger/ Jo
hañ. iij. Cap. Sanner Tilbidiendur/ þeir til
bidia Fodurenn j Anda og Sanleika. Þetta
er kient j Catechismo/ sem ad er Grunduöllur
vorrar Kristelegrar Truar/ Sumā og jnehalld
alls Kristelegs Lærdoms/ sem oss er naudsyn
legur ad vita til Sæluhiapar/ öllum þeim sem
holpner vilia vera et ct .

Enn huad margur er nu sa sem harla lit
ed lært hefur ap þessum Höfudgreinum? Þeir
þinnast og/ sem þad hallda þyrer öngua Naud
syn / Meina þad sie nog/ þeir eru skyrder / J
Nafne Fodur/ og Sonar/ og Heilags Anda/ og
kunne ad nefna Heilaga Prenning/ enn hafa
þar þo öngua meire Styrkseme nd / kunna ecke
rietta

rlettan Greinarmun ad giöra a Guddomsins Personum/ og huad ad sie Verk og Embætte/ serhuörrar Personu j Guddomenum/ til vorr/ ar Endurlausnar/ og annad fleira sem j þessum Bæklinge verdur kient.

Par þinnast og marger (þui midur) sem litt akta þann rietta Bæna hætt sem Christr stalpur hefur innsett/ sm̃er/ Födurenn j Nafne Sonarens Jhesu Christi, til ad bidia.

Gud Skapara Himens og Jardar kunna flester ad nefna j þeirra Bæna akalle / þetta giöra og eirnen Tyrkiar og Gydingar. So og j þeim blinda Pauadome/ var ecke gieted nema Gudz j Bæna Akallenu/ Enn af þeim Bæna hætte/ad bidia Födurenn j Nafne Sonarins/ þar af̃risse Almugen alls eckert þt þad eina var kient/ad akalla Heilaga/og hafa þa fyrer arnadar Menn/ og þar af þeim ad bera vorar Bæner fyrer Christũ/et ct. En vier sm̃ erum Kristner / og vilium vera rettelega þad vier erum kallader/ oss ber annann Grunduöll ad leggia vorrar Sæluhialpar / og adra Tru og Vnderuysan ad hafa vt af Guds Orde þui þad kienner oss berlega huad vier eigum ad trua / og huernenn voru Bæna akalle skule hættad vera. Þui er þad ecke fullnægia þo einn edur annar kunne ad signa sig j Nafne Födur /og Sonar/og Anda Heilags/ edur ad giöra Teikn og Krossa/smæa og stora/ Bak og

Brioſt og a bædar ſydur/ſo ſem Saviſſer menn giöra / Ei er helldur nog þo Madur kunne ad nefna Gud / ſier til Hialpar Myſkunar / meir ap þlapre Munns/ eñ riettum Skilninge/ eirnrar Kriſtelegrar Bænar / Þuiad þetta ſama giöra a þeſſum Dögum/Tyrkiar/ Gydingar/og aller Heidingiar. Aller þeir trua a Gud Skapare Himens og Jardar / aller þeir tilbidia einn Gud Skapara Himens og Jardar. Enn þeſſe er miſmunuren a mille Kriſtelegrar Truar og þeirra Vantruar / ſem hier er kiendur / ad þeir þara villt/ langt þra þeim ſanna eilifa Gude/ med þui þeir Trua þuörke a Guds Son nie a þañ Heilaga Anda og hallda oſſ fyrer Villu Menn / ſo ſem ad þeyrdum vier þria Gude et ct. Þetta er ecke ſatt þuiad þott vier ſundurgreinum Perſonr Gud Domſins/epter þui ſem su Guddomlega Maieſtat heyrer ſig openberad j ſynu Orde/ þa truum vier þo ecke nema a eiñ Gud og ecke aſoll um vier nema eirn Gud / ſem er / þrennur og einn/ Einn i ſinne Eſſentia, Veru edur Vndirſtedu/ enn þrennur i perſonunum / ſo ſem þetta verdur liofflegar j þeſſu Kuere vtſkyrt. Þar fyrer vil eg þetta Kuer einkum þa litlu Skyring og vnderuiſun vm Heilaga Haleita Guds Guddomliga Þrenning / bidiandi hana aullum Gudhræddum einfölldum Mönnum/ þeir ſem ecke ſialfer hafa Heilaga Ritning ed

ur Fræder

ur Fræðebækur Diuplærdra Manna ad lesa.

Og er nu þetta sama sem hier verdur kient ecke annad enn Catechismi Lærdomur/ huör ed þar þyrer a ad hlioda og hlioma j Kristelegre Kirkiu Daglega / ad Mönnum verde þessar Höpud greinar kunnar / sem til Sæluhialpar eru Mönnunum allra Naudsyn legastar.

Þar þyrer ættu truer Predikarar og Kiesse menn opt og tydum/ þetta kienna / og sundur lida þyrer þeim einþölldu/ med allre Dygd og Rosigiæþne / Þuiad/ þui tryer eingen huilyk Heimska jnn groen er j þad Almuga Folk/ nema þeir ed þad reyna og yþer heyra.

Hier þyrer er þad so opt boded og skipad ad Prestarner skule þram þylgia þessum Catechismi Lærdome/ bæde jnnan Kirkiu og vtan j Tyma og Otyma / og þar til Folkenu ad þreyngia/ med Aminningum og öðrum hætte. Enn huörnen þad hefur af velþlesium giörst vered/ og med huilykre Dygd og Rögsemd/ þar vm ber Vitne þetta Almugans Fapræde/ vyda ast j Sueitum. So ad þott Guds Ord verde enn nu j sönnur xl. Aar hier predikad/ þa er so ad sia/ ad same mun Auöxturenn verda/ ef slykt kienningarleyse ecke leidriett est.

Nu þo Prestarner vilie ecke edur kunne ecke ad giöra Skylldu sins Embættis hier vtj/ þa meiga þeir þo sem Lesa kunna/ þessa Vnder

uſſan ſier og ödrum til Gagns og Nytſemdar ædra / þeir ed Orded elſka/og þad læra vilia.

Sa annar þartur þeſſa Buers/eru nöckrar agiætar Huggunar greinar Heilagrar Ritningar/ ſaman teknar þyrer Sorgþullar Samuiſkur/og Saþrodar j Guds Orde/og ſiuttlega vtſkyrdar.

Fyrer þa adra er þad ecke ſkrifad / ſem lifa j Syndum ſynum an Guds Otta/Idranarlauſer/og þorbetra ſig ecke vt af Guds Orde ödru vijs enn ſo/ Þeir meina/þyrſt þad Gudz Nafn og Myſkun er ſo Ryfuglega kiend og predikud/ þa vilie þeir ſyndga æ a medan þr meiga/og læta Heim og Holld hafa ſinn Vilia et ct. Soddan Idranar lauſu Mönnum/ og athugalauſum Manneſkium er þetta ecke þyrer ſetlanda. Þui þeir ſkilia þad ecke / og taka þar ecke af nema Synder og ſialfræde. Enn af þui þad kann til ad bera/ad þeſſ hattar Menn kome ein huörn tyma vnder Kroſſ og Motgang/og vtdur kienneſt Syndernar og girneſt Guds Nafn og ſinnar Sælar og Samuiſku Huggun/ þa koma þeſſar Greinar og adrar þuilykar þeim j rietta tyma.

Þad er og ſtorlega naudſynlegt/ ad ſiert huer Kriſten Madur/ Vngur og Gamall/ vtuelie ſier og take nöckrar af þeim ſierleguſtu Greinum Heilags Euangelij/ og giöre ſier þær vel kunnugar/

vel kunnugar/ lære þyrer vtan/ leſe þær Dagᵹ
lega med ſynum Frædum og Kriſtelegum Bæn
um . Þuiad Tymen kiemur / ad huǫr ſa ſem
er riett Kriſten/hann þær ad þinna Diǫþulſins
og Syndarennar Steyt og Aſtrydu / ſkiedur þ
ei þyrr/þa ſkier þad a hꝛs Sottar Sæng. Og
er miǫg haſkaſamlegt / ad eiga ſyna Sæler
huggun vnder preſtum edur nǫckrum dauᵹleg
um Manne / Þuiad þo þeir villdu ſem beſt/
þa er þeim ecke mǫgulegt j ǫllum Stǫdum nᵃ
lægier ad vera/þa ſo vid vyrkia kann . Þad er
og /eirnen hǫrmuleg ſargræteleg Huxan/ þyrer
þann ſem hefur Nafn af Chriſto/ſynū Frelſᵗ
ara/ad vera ſo hirdulaus vm ſyna Sæluhialp
og æſtlaus vid Gud/ad rilia eckert ſkynia/kunᵑ
a/ læra nie vita af Gude og hans Bleſſada
Orde/nema þad ſem i hann verdur troded af
Preſtenum a hans Sottar Sæng . Ēn ſie preſt
ur ecke vid/huernen vill þa horfa þyrer þeſſū
aumum Veſalingum? Þa er annad huǫrt þeir
deyia j burtu ſem adrar ſkynlauſar Skiepnur/
huxande huǫrke vm Himerike nie Helueite/ Ell
egar ef Samuiſkan vaknar vegna vmlidinna
Synda/og epter komanda Doms/og þeir þinᵍ
nǫckra Angiſt og Hrelling og Diǫþulſins þreyſt
ingar/huǫrnen vill þa þara/ef Madur hefur
huǫrke eina Grein nie adra/ſier adur til hugg
unar kunnuga giǫrt? Þuiad þetta er Diǫþul/
ſins Plagſidur/og ſo hefur hann giǫrt mǫrgū

godum Mönnum sem þo hafa alla Daga elsk ad Gud og hans Ord/ad a Banasængene j mote Daudanum hefur hann teked þra þm allt Mine so ad þeir hafa þa j Daudans Neyd ecke mun ad eina Grein/sier til huggunar/þo adur hafe þeir allmargar vitad og kunad.

Þar þyrer er storlega Naudsynlegt þyrer sier huern kristen Mann/ad taka vara vppa sialfu sier. Tymen er naumur/ Eckert er vysara en Daudenn/og eckert ovysara en Daudas stund og Tyme. Þar þyrer seiger Herran Christus/ Vak ed/þier vited ei Stundena nie Tyma nær Manns sins Sonur koma vill/og sier huorn burt kalla. Þad er og gamallt Maltæke hyggena Manna Þui dylst einn Dagur/ad aller skule hrædast/ &c.

So bid eg nu Godan Fromann Lesara/ þetta hid litla skrif sier til Nytsemdar ad færa og þar med ad bidia Gud vorn Himneska Fod ur / sem af skiærre Myskun þyrer oss opnad hefur sitt Heilaga Ord/ad hann late þad færa j hia oss þann Auoxt sem Gude vel þocknast/ enn oss er til Gagns og Goda bæde þyrer Lyf og Sal Amen.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 593 8° [5,-217]

Af Heilagre þRenningu/
Stutt og lijstil Vndervijsan
Fyrer Vngmeñ/ og þa Einpölldu.

Sa Lærdomur og su Grein sñ hlyder vppa Heilaga Preñing/ hun er su allra diupaste og ædsta j Kristeligre Kirkiu/ og hun er Grunduöllur vorrar kristeligrar Truar/ med huerre vier Kristner meñ/ enn onguer adrer a Jördu Truum a Gud Födur/ og a Guds Son/ og a Gud Heilagan Anda/ Huad ecke er vppdictad nie huxad aþ nockre Mañeskiu/ og alldre hefur j Mañligt Hiarta komid/ helldur er oss þetta so opinbert giört/ alleina j Guds Orde.

Nu þo ad þessi Höfud grein sie hid allra kiosasta j þui nya Testamentinu handtierud og vtskyrd/ Þa avijsa þo sagna Bækurnar/ ad all a tyma hafa nockrer villu Menn verid/ þeir ed þessum Lærdome hafa a mote mællt og sladet So ad hin Helge Johañes Euangelista hann hefur ordeb þess vegna ad Skrifa sitt Euangelium. Puiad a hans Dögum kom vpp einn Villumadr/ sa hiet Cherintus. Þesse hafde lesed Moyses bækr/ og lært af þeim/ ad ecke være vtan einn Gud/ og alyctade þar vt af/ ad Christur være ecke Gud/ So sem þad Gud kañ ecke Madur ad vera/ so kyñe og Jesus ecke Gud ad

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 593 8° [5,-217]

vera. Þuætte so vt aþ sialþs sins eiginligre skynseme/ Og huxade/ad so sem hönum sialþ um þad skildist/ so yrde þad ad vera/eñ ecke ödru vyss.

Eñ/S. Joh. hañ sañar og bliujsar þessa Höpud Grein vm þa Heilögu Preñing/örug liga/allt til enda/þra vpphaþe j synu Euangelio. So er og ad sia/so sem sie þad Euangelium vt aþ Nicodemo (Joh: iij Cap.) þar þyrer sett/ad þad skule predikast a Hæstyd Heilagrar Preñingar/ ad þar er liosliga og miög skilmerkeliga settur Greinar munur/ Persona ña Guddomsins j þui stærsta og allra hæsta Verke/sem Gud hefr veitt oss aumum og synd ugum Mönnum/ Þad hañ giörer oss Riettlata og Sæluholpna. Þuiad/ þar stendur liosslega aþ Födurnum/ad hañ haþe Heimiñ elskad/ og honum sinn Eingietinn Son giefid. Þar eru strax tuær adskilianligar Personur/Faderen og Sonuren. Faderen Elskar Heimen/og giefur hönum sinn Son. Sonurin lætur sig giefa Heimenum/ Og so sem Kristur þar klarliga seiger/ lætur vpp þesta sig a Krossin/lyka sem Ormur tin var vpp þestur j Eydemörkuñe/ Uppa þad/ ad aller þeir sem a hañ Trua/ þyrer þarist ecke/ heldur ad þeir haþe eilift Lyf. Til slyks verks kiemur þar epter a hin þridia Personan/ Heilagur Ande/ huer ed þyrer Vatnid/þa Heilögu Skyrn vpp vekur Truna j Hiartanu/ Og Endur þader oss so ad nyu til Guds Rykis.

Miög huggunarsamleg er þesse predikun/ huer

huer eð med riettu ætte vor hiǽrtu ad gledia j Gude/ Med þui vier siaum/ad allar þær þriar personur/g.ðruallur Guddomurin̄/ gieta ur sig þar þram̄/og hepur Vtuegu þar rm̄/ og kosiar þar vppa/ad vier aumar Fatækar Mañ esktur þeingium hialp j mot Syndiñe/ Daud anum/og Diǽflinum/og kiæmust so aptur til Riettlætis Guds Rykis/ Og til þess Eilifa Lyfs.

Huórnen þurfū vier nu þa ad skielfast eda hrædast Guds Reide vegna vorra Synda? Huernen meigū vier hafa illt hiarta til hñs? Þuiad hefde hañ viliad fyrerdæma oss vegna vorra Synda(so sem vier ætyd ottust/ einkū þegar su seinasta Stunden̄ kiemur) þa hefde Gud Fader ecke gieted heimenum sin̄ Eingieten Son/ Fadereñ og Sonurin hefdu þa ecke þlutt oss vnder Vænge þess helga Anda/til þeirrar endurgietningar Laugar. Med þessum hætte er sa Lærdomur vt af heilagre Preñingu klar liga og hid agiætligasta þram̄ settur j þessare Grein, So elskade Gud heimeñ et ct.

Eñ af þui/ad vm̄ þessa Grein er miǽg stutt liga og niz þæm ordum talad j Credo/þa eiga Meñ þau ord vel ad merkia/ og rietteliga ad skilia. Þuiad so sem su fyrsta Hǽfud Grein segier/ Eg True a Gud Fǽdur/ So hlioda og eirnen þar tuær epter fylgiande Hǽfud Greiner Eg True a hañs eingieteñ Son/ Item/ Eg True a helgan Anda. Eñ Truen a Gud kall ast Trunadar traust til Guds. Þad er/ Ad a

kalla og til bidia hañ/og ap honum ad vanka sier alls gods/stundliga og Eilypliga.

So eru nu nepndar pær tij Personur Gud domsins/ og vier eigũ (so sñ peir ed eru Guds Folk og hans Kirkia) petta ad vita/ Ad yper alla hluce pramñ/pa er Naudsynligt og skylldugt Gud ad peckia/epter pui sem hañ hepur sig openberad liosliga og sañarliga j Prophetaña og Postulaña Ritningum/huerias ed jsie hallda Guds opinberaner/og Kienningar hans Sonar Jesu Christi. So hepur Gud klarliga openberad sig j Skyrn sins sæta Sonar Jesu Christi/ ad i peirre Guddomligre Veru sie prijar adskilianligar personur/ Fadereñ sa sem Himenenn opnar/og med liosum Ordum so talar/ Pesse er miñ elskulige Sonur. Sonuriñ stendur par j Jordan og verdr skyrdur/ Og Heilagr Ande birtist i sierligre Mynd og Dupu lyking og huldist yper Christo/ So ad Meñ vite/ad par eru tij adskilianligar personur. Pesse Greinar munur Personaña so klær/ hañ er ecke skiedur vegna Johañis/huer og ecke var einsamall par vid/ Helldur er pad skied oss öllum til goda/ ad vier lærum Gud rietteliga ad peckia og rietteliga hañ ad akalla.

Og pessa Opinberan eigum vier opt og oftsinnis dan med vorum Hugskots Augum a ad lyta/ Einkum pa vier tökum til ad akalla/ og bidia Gud j vorum Hænum/ So ad vier pañ rietta og sña Gud aköllum/huör sig hepur pyrer oss opinberad/ Eñ höpum ecke rangar reykannde

hugreñingar

hugreckingar vm Gud/ so sem Heidingiar/ vm huórta vor Lausnare Christur seiger/ Þier vitid ecke huad þier til bidied.

Og j þvssu/ þa skulu Menn rietteliga merkia Sundurgreining Personana. Faderen er su fyrsta Guddomliga Eilyfa og Almattuga Persona/ huór ei er ad ódrum Fædder eda þramm geingen/ heldur heitir hann þra Eilyfd Sonenn Fædt/ af sier/ med ovmrædeligum Hætte/ huor Sonur ad er Fódursins eiginleg Mynd.

Su óñur Guddoms persona er Sonurenn/ lyst a eilyf og Almattug/ og er sialfs Fódursins ei lyf Mynd/ huer ed þar fyrer kallast ORD Joh. j. Cap. Þviad Fadereñ aleit ogskod ade sig sialfan/ og j þessare Skodaneñe vard Sonuren Fæddur ovmrædeliga fyrer allt vpp haf/ þra Eilyfd til eilyfdar/ Þar fyrer kallast hañ Ord. Og þesse Persona Guds sonr/ hañ vard epter ad Fyrerbidiare og Framñe standare/ og bad fyrer þau Adam og Enu j paradys/ og heitir Manñliga Natturu tekid a sig/ j Kunde Jonfru Mariu/ og er orden Forn og Oppur fyrer oss. Hañ er og sa medal gongu Madur/ fyrer huern ad Guddomureñ er vid oss auma Menn forlyktur/ og huórs vegna oss verdur apt ur gieffeñ Nad Guds/ og eilyf Sæluhialp.

Heilagur Ande hañ er su pridia Guddoms sins Persona/ Fódurnum og Synenum samlóden j Eilyfd og Almætte/ og er þramm þrande af Fódur og Syne/ og verdur sendur japnþramt Predikan Heilags Euangelij/ og gieffin j Manñ

aña hiörtu/til ad verka j þeim rietta Tru/ sañ añ Gudz otta/Ast og Elsku til Gudz/sañarliget Bæna akall/og ad vppbyria j þeim nya Hlyd ne/og þad Eilyfa lyfid.

Þessar þriar Personur eru ein Guddomlig Vera/ og þo þriar ad skiltanligar Personur. Og þar eru huorke þleire nie þærre Personur Guddomsins/eñ þessar þriar/so sem nu er sagt Og allar eru þessar Personur jafneilyfar og jafnalmattugar. Og sa Eilyfe Almattuge Fader a samt med synum Eilyfa Syne og hei lögū Anda/viltanliga/ sialf kraft/ epter synū Vilia og Rade/hefur Skapad Himen og Jörd/ Menn og Engla og allar Skiepnur adrar. Og þessa vndirstödu og soddan skilning eiga Menn rietteliga ad hafa/ad Sköpunen allra hluta sie verk og giörningur allra þriggia Personana/ þess Eilyfa Föduss/þss Eilyfa Sonar/ og þess eilyfa Heilags anda.

Eñ sa medalgöngu Madur sem ad ordeñ er fyrer oss Forn og Oppur/hañ er alleina Sonur eñ. Þar badar Personur Faderiñ og Sonurin þeir senda Heilagan Anda j vor Hiörtu/ huor ande ad er so sem skiær Elldur Guddomligrar Astar hnar med Gud dregur oss til syn/og styrk er og eþler i oss Truna og sañan Guds otta/ og þleire adrar Dygder og Manköstu.

Þetta allt eigum vier ad hugleida i vorum dagligum Bænum/ þa verda þær oss liosare/ og trun styrkist þar af/nar ed vier j þañ mata hugleidum Gudz opinberaner/ og latum oss til

hugar

hugar koma/huar þyrer/ og til huilykra Vel giærninga/og huilykar Haleitrar Madar þess ar Personur hafa sig opinberad þyrer oss/ Og huorsu ad Gud hafi hefur Fodurliga afnast þa aumu Manligu Natturu/ og huad mikid ad Gud hefur kostad vppa oss. Fadereñ sender Sonen/ og vill ad hañ sie medalgangarin og þorlykarin. Sonurin þklædist voru Holde og Blode/og verdur þyrer oss Forn og Oþur/og er Hofud sinar kristeligrar Kirkiu/er visseliga nalægr synum Limum/ þyrr og syd/so sem Ireneus þagurliga seiger/ Ad Sonurin hafe alla tyma verid nalægur manligu Kyne/þad er Kristneñe/so sem hefiar Hialpar madur/ Og so sñ S. Pall talar vm/ad Sonurin hafe þarid mz Israels þolke vm Eydemerkina. Þar til mz/er Ast og Elska Fodursins og Sonarins so mikel til vor/ad þeir giarnan og þusliga vt hella yþ er oss sine eigenligre Elsku/ sem er sa Heilage Ande/og tala so aluarliga/ad vier skulum ad eins þessa Haleita Gæfu girnast og med taka/ Fodurligt Guddomsins Hiarta vilie giarnan veita oss þessa Gæfu. Og þar eru liosfig/skyr og margfalldleg Fyrerheit til/so sem Christur seiger sialfr/ Huad myckiu giarnsamlegar mũ ydar Himneskur Fader gieta ydur Heilagan Anda/eþ þier bidied hñ þar vm. Item/Eg vil senda ydur þañ Huggarañ et ct. Og opt og o sialldan þa eiga Guds Born ad hugleida huor ad sie mismunur a mille heidina Mana Bæna akalls/og þess hins Eilifa sana Bæna akall

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 593 8° [5,-217]

sins/huert ed j hia Gudz Folke/ og hia þeirre sönu kristelegre Kirkiu verit hefr þera vpphafe sydan þau Adam og Eua heyrdu þad fyrirheit j Paradys vm Kuinnunar Sæde/ad þad skylde sundur meria Hoggormsins Hofud.

Þesse Mismunur Bæna akallsins er einkū komen og þaden j tuennur Hlutum. Heidingiar Tyrkiar og þeir ogudligu Gydingar þara vilt vm Gudz Veru og hans Vilia. Fyrst vilia þeir ecke trua vm Vnderstödu og veru Guddoms sins/at Gudz sonr/sie sa ed eilyfliga er hia Fodurnum/ og er almattugur/ Þar med spotta og hæda þeir heilagan Anda/edur vita eckert af honum.

I adan mata vita þeir eckert af Guds Vilia/einkū sem er af fyrirheitenu/ þ Gud hafi nu vilie vegna sins Sonar Jesu Christi oss til Madar taka/og am vorrar Verdskulldanar Syndernar fyrirgiefa/ Helldur koma þeir fyr er Gud/ hafande aunguan Medalgangara/og eru þo samt alla tyma j Efasemd/ huert Gud mune bænheyra þa/og til Madar mztaka/ edr ei/ og þalla vm syder j eilyfa sruxnting.

Þar huert a mote/ Vier/sem truum Euangelio/og erum Guds söfnudur/og sader tilbid endur Guds / Vier hofum j fyrstu þa Tru vm Guddomsius Veru og vnderstödu/ ad þar sieu þriar eilyfar Personur/Gud fader/Gudsonur og Gud heilagur Ande/ hueriar allar til lyka skapad hafa Himen og Jord/Men og Engla. Þar nast truum vier og vidur kiennum/ vt af

þessum

þessum personum/ Ad Gud hafe þyrerheit Nadariñar og eilyfrar Saluhialpar vtgiefed/ og ad Sonurenn Jesus Christus sie ap Guddom sins dasemdar omæleligu Ræde til eins Medal gangara og Forlykanar mans settur. Og þad/ Ad Gud hafi vilie vissulega vegna sins Sonar taka oss til Nadar/bœnheyra oss og hialpa oss og giefa oss Heilagann Anda og eilyfa Salu hialp.

Huer hafi hugleider þta j sinu bœna akalle til Guds/hann mun lœra liosliga ad skilia all af þna Lærdom/ Par ap styrkist og Trueñ/og Bœna akallid verdur þess aluarligra og heit ara/ til Guds.

Og med þui ad Manneskian þær ecke sied nie þeckt Guddomliga Veru og þær þriar Personur/med natturligu Liose skynsemdarinnar og skilningsins/ enn gudligrar Opinberanar/ Þa hefr Gud sialfr so myskūsamlega openberat sig. Þuiad þesse Hofudgrein og Lærdomur vm þriar Guddomsins Personur/ er ecke kunnur og openber ordenn/þyrer Eingla nie Menn/edur þyr er concilia edur storþing/ helldur hefur Gud sialfur sig so openberad/ Og Abraham/Jacob Moses/ Daniel þeir hafa sied Soninn/ lôngu þyrer Hingad burdenn/ Og Gud hefur þyrer Spamennina/og sydā epter at þyrer sialfann Son enn Jesum Christum þennann Lærdomenn liosliga ar openberad/so sem margar hans Predikaner hia Johanne votta. Og Naudsyn er ad menn lese grandliga Johannes Euangelium/ til þess

ad taka þar vt aþ Vitnis burde vm þessa grein og þeña Lærdom.

Yngdomurin skal og merkia þa þra Sögu S. Johañis/hueria ed skriþar sa Heilage Þyst aruottur Ireneus/ Ad Policarpus/ huer ed Lifde samtyda S. Johañe/og var hañs Lær esueirn/ hañ sagde Ireneo þra þui/ad Cerin thus eirn eiturligur Gudlastare j Lande Asia hafe þessa Gudlöstun vt borid/ Ad Messias hefde ad eins Mandomliga Natturu/ so sem Dauid eda Salomon/ vtan þad/ad hañ hefde haft stærre Gæfur til ad giöra Jardteikn og Krapta verk. Nu bar so til/ad Cerinthus gieck eirn tyma j eina Badstofu/huar ed Johañes sat þyrer/so sem plagsidur er j þeim heitum Löndum. Og þegar Cerintus med synum Sel skap var nidur sestur/tok hañ til ad kasta Hæd ungar ordum vppa Christum/ Þa reis S. Johañes vpp/og mællte til sina Vina/ sem hia honum satu/ad þeir skylde standa vpp og gan ga j burt/þuiad snarliga munde þ Hws hrapa j huörru ad slyker Gudlöstunar Menn jnne være. Og japn snart sem þad Johañes var med synum Vinum vtgeingin/ hrapade Hwsid nidur/og Drap þañ Gudlastara Cerintum/og alla þa sem med honum voru.

Þesse Gudlöstunar hefnd er vel merkiande/ huer ed skriþud er/aþ sañordum Vitnum. Þui ad med þui/ad þeir villu Menn Ebion/Cerin tus/og þra Lagsmenn vtbreiddu vm þañ tym a þessa Gudlastan/ j þeim Löndum/ Syria/

India

India og Asia/ Ad Messias Jesus hefde all einasta Mandomliga Natturu/ enn ecke Gud domliga. Par fyrer vard Johañes ad skrifa sijna Gudspiallega Historiu. Og hañ hefur/ Sanleykanum til forsuars miog aluarliga skyrliga og liosliga/ pessa Höfud Grein fram sett/ sañad og bunysad/ So ecke maj mote mæla/ Ad Jesus Christus/ sa sem Fæddur er af Maria Meyu/ hañ hafe tuær Natturur/ Su eina er Eilyfs Persona Guddomsins/ huor ad er eigen Mynd eilyfs Fodurs/ Su odñur er Mañdomlig Natturu/ huoria hañ tok vppa sig/ af Grein sudu og Helgudu Blode Jomfru Marie/ fyrer Krapt og verkan Heilags Anda. Og hann skrifar par epter a margar Herrans Christi Predikaner huerian ed Vitne bera vm pessa Höfud Grein. Par hafa og so adur fyrer Concilium til Nicena/ marger Helger Pyslaruottar Vitne borid vm peñan Articulum/ so sem Ireneus liosliga avysar og Gregorius Neocesariensi.

Litell Formale/ Framan til postuligrar Truar jafningar.

Marger Heilager Fedur Kristindomsins hafa bad halldid/ ad peir tolf Postular vors Drottins Jesu Christi hafe saman komid/ og samsett petta stutta jñehalld/ so sem litla Summu vppa peirra epter komande Predikaner/ adur en pad peir vt skiptust/ vm allan Heimin/ til ad

Predik-

predika j Christi Nafne Idran og Syndafra fyrergiefning öllum Þiodum/ epter Christi bi falningu/ Marci xvj Cap. Vppa þad/ ad Menn skylldu vita/ huad sier huer hann hiellde og Trv de/ so ad sa Gudlige Lærdomur Christi yrde af þeim med einu mote fyrer öllum skiepnum Predikadur. Og ad þtta skillde vera tolf part ar og höfud greinar vorar Kristeligrar Tru ar sem Menn kalla Symbolum Apostulorum Hueria ad sier huör Kristin Madur Dagliga les og lesa skal.

So hafa þeir Helgu Kærefedur Cyprianus og Ruffinus meint og halldid / sömuleidis S. Bernhardus j sinne Bok Floreto/ so ad þr hafa til lagt og eignad sier huertium Postula eina Grein og einn Articulum/ sem hann skyllde samsett hafa j þessare Credo

Huort þetta er nu so j sannleyka/ edur ecke/ og huort þeir Heilögu Postular sialfer/ edur þeirra epter komendur og Lærefueinar hafe þessa Truarjatning so stuttliga saman bundit/ og vtdreiged af Heilagre Skript/ þar liggur oss ei magt a ad vita/ samt þa er þetta eitt a giætt og nytsamligt verk/ vppa þad ad Menn kunne hui Auma fafroda olærda Folke og vng um Börnum/ med so stuttum hreinum Lærdom e/ j Kristninne ad kienna/ og vnderuysa.

Þar fyrer bedur Christelig Kirkia sierligar Hatyder og helga Daga/ einkanliga þar til sett a öllu Arinu/ Ad Menn skyllde þessar Truar greinar/ fyrer fafrodu Folke/ hueria epter ad

ra/ þess

ra/ þess vandligar predika og liosligar vtlegg
ia/ so ad slykum Truariñar Lærdome yrde all
dret gleymt.

So sem a bodunardag Marie/ þa hefr Krist
eleg Kirkia til skickad ad predikast skylde/ su
merkelega og haleita Höfud grein/ Jeg true a
Jesum Christū Guds eingieteñ Son Drotteñ
vorn/ huer gieteñ er af Helgum anda. A þeim
hellaga Fædingar deige kieñest þsse Höfudgrein
Fæddur af Maria Meyu. A Langa þria dag
vt af þyngu og Dauda vors Herra Jesu Christi
epter þeirre grein/ pindur vñder Pontio Pila
to et ct. A Paska Deige predikast/ þad Herran
Christus sañur Gud og sañur Madur/ hafe fyr
er Gudlegan Krapt/ sig sialfan af Dauda vpp
vaked/ med þeim Articulo/ Nidur stie hañ til
Helvitis/ A þridia Deige reis hñ vpp fra
Dauda et ct. Og so fram epter/ eru hinar ad
rar Hatyder/ og Messu Dagar hier fyrer
innsetter.

Og med þui/ ad epter Dauda og þyngu
Christi/ þa blyfur i Kristneñe ein alldödlig og
Eilyf Synda fyrer giefning (huad ad er sa all
ra stærste Fiesiodur og besta Klenodium/ sem
nocturn tyma hefur komid a Jardryke/ huörn
Fiesiod ed Christus hefur oss so sem öll Heilög
Kirning vottar/ og eplaust er/ fyrer sīn Dauda
og syna Blessada Blods vthelling vtuegad og
giped) þa med kieñum vier i þessare Truarjat
ningu/ ad oss sie fyrer Daudan og Bloded Chri
sti Syndaña fyrer giefning veitt og giefñ.

Huers

Huers vegna hin Helge Pall vill ecke vt af
neinu ödru Riettlæte nie burttekningu Synd
anna vita/ vtan þyrer Daudañ Christi/ so sem
hañ seiger i ödrū Pistle/ til Corint. j Cap. Eg
veit eckert vtan Christum hin Kross þesta/ Pat
er ad skilia/ Eg leita alleina Synda þyrergiep
ningar i Daudanum og Pynuñe Christi. Par
þyrer seiger hañ og so Rom. iiij Cap. Christ
ur er Daeñ þyrer vorra Synda saker/ og vpp
raktur vegna vors Riettlætis.

Og Esaie iij Cap. Christur er vegna vor
ra misgiörda sardur/ og vegna vorra Synda er
hañ sleigen. Nu med þui ad Madurin þar og
ödlast Syndana þyrer giepning alleinasta þyrer
Daudan og Blods vthellingina Christi/ þa
kuña ecke vor verk þad ad aptreka. Þar þyrer
skal huor Kristen Madur/ þar kaps a kosta/
ad hañ vt af predik num/ sem hafdar eru a
þyr nefndum Hatiödum/ lære ad styrkia og stad
festa med sier þessar Höfud greinar Kristelig
rar Truar/ med sönum greinum og Vitnis burd
um Heilagrar Ritningar/ so ad Diöfullin vm
koll kaste öngre þeirra. Þuiad so hefur Christ
us oss til epter dæmis i mote Diöfulsins freist
ingum sig verndad og varid/ Sem er/ Med
Heilagre skript. Math iij Cap.

Þuiad þessar Höfud greinar/ er su sanna og
fullkomna Viska Kristina manna/ og sa da
samlige Guds leyndar domur/ huer ed eige kañ
ad skiliast nie vnderstandast af Manligre skyn
seme heldur siest hñ alleina med Truarinnar

Augū

Augum. Þar þyrer seiger og S. Pall j Cor. ij Cap. Þad vier vm rædum/ þad er Speke a med al þeirra sem algiorder eru/ eñ þo eingeñ þessa heims speke/ og ei þessa heims Höfdingia/ huer ter ed þorganga/ Helldr seigium vier af þeirre heimugligre huliñe Guds Speke/ hueria Gud hefur þyrer hugad þyrer allder/ til vorrar Dyrdar. Þui ecke kann Manlig Speke ad vnderstanda þetta/ ad Gud sie Madur orden/ sie Dæñ og vpp aptur Risen/ og ad hañ mune þa þramlidnu a epsta Deige vpp vekia. Item ad hañ sie til Himna vpp farin/ sitie til Gudz hægre Handar. Item ad sañur Guds natturligur Sonur sie af eirne Jomfru Fædder/ Og ad þar þuilykar Truarinar greiner. Eñ þyrer trunna lærum vier ad þeckia Gud Drotteñ og slyka Guds leynda Doma.

Þad er og ecke helldur nog nie helldur þulf nægia/ þott Madr lese þessar Truar greiner all a Daga/ v. eda vi. sinnum nr so mörgū Pater noster/ so sem sidur var þyrr meir/ þær hliota vppa Hiartad ad leggiasi/ þar jñ skrifast/ (og tolla ei ad eins a Tunguñe/ þegar aliggur) helldur ad Hugur þylgte Male.

Þuiad vier seigium/ Jeg true/ ad eg hafe þyrer gieþning Syndaña þyrer Daudan Christi Eñ þegar Diofullin astryder oss i Daudans styrde og barattu/ vegna vorra Synda þiolda/ þa giörunst vier veyker og vanmegna/ og vilin þalla j örulnan. Þegar so ber til/ þa ma merkia/ ad vier höfum þessa truar grein lesid meir

af

aþ þlapre Munsins/eñ Rot Hiartans.

Vier seigtum og so/ Vier truum Holldsins vppriſu/ og eitt eilyþt Lyþ: Eñ þegar Daud en kiemur/og lyþ og Sæl skulu skiliaſt ad/ þa erum vier hrædder/so sem ad være þad þa med öllu vt giört med oss/og so sem ad mune Sæl en lyka Deya med Likamanum. Eñ eþ vier heþdum rietta Tru/epter hliodan þessarar greinar/og eþudum ecke/ad Sæl og Lykame skulu snart aptur koma/þa værum vier visselega ecke so hrædder/ Þuiad i rauneñe og preistingunum reyneſt Trueñ/so sem Gulled i Eldenum.

Þad skal og huer Kristin Madur vita/ ad i þessum xij Höfud greinum er ecke allt iñe bunded/þad sem ein Kristin Madur skal Trua/ þt vor Trua er/ Ad i þui Heilögu Sacramente alltariſsins sie sañarlegt Hold og Blod Christi Jtm̃ ad Hiuskaparbands liknadur og verallder leg Valldstiornar stiett sie Guds skickan/huerra hluta ecke verdur geted i þessare postulegre Truarjatningu/ Og eru þo samt Höfud greiner vorrar Kristelegrar Truar. Þar þyrer hliotaa meñ eirneñ ad skoda og vandlega lesa heilaga Ritning/Viskuñar stod/sem er su helga Biblia huer er sa riette Bruñur og vppspretta/ huar iñe þessar Höfud greiner og adrar þleire/ oss til Lærdoms og vnderuisunar/iñe standa skrifadar. Eñ þesse Truarjatning hun iñe helldur ad eins i sinu male þær sierlegustu Greiner/ sem einum Kristnum manne liggur hellst makt og Naudsyn ad vita. Þar þyrer latum oss

vel og

vel og vandliga til sia/ad vor hiortu hallde sier fast vid þessar Höfudgreinar/ med sanre Tru so ad vier sleum stöduger/ þegar Freistingen kiemur/ þuiad þad er Ovinarens astundan med öllum sýnum Vielum og prettum ad draga oss fra þessare Tru / og þessum Truar greinum/ Og þar fyrer skal huor og ein Kristen madur/ alla tyma til Guds med þessum edur audrum þuilyktum ordum bidia.

Heyr þu Almattigur Gud Drottenn/ Gieff þu oss eina rietta og sanna Tru/ og auk þu hana i oss/ Gieff oss von og Kærleika/ so ad vier mættum þier og vorum Naunga/ epter þýnum vilia þiona. Lat þitt Ryke til vor koma/ og lat oss ecke falla i Freistingar/ heldur vardueit oss Myskunsamlega fra öllu illu Amen.

Su fyrsta Höfudgrein
Postulegrar Truar Jatningar / vt af Sköpuneñe.

Sanctus Petrus.

Eg True a Gud Fodur Almattug añ Skaparan Himens z Jardar.

Pessa Höfudgrein / Af huorre vier lærum huersu ad Gud hañ hefur oss i fyrstu Skapad/ og allar Skiepnur i Vallds giefed / hana skulu

Kristner menn vel og vandliga merkia / þuiad
hier jnne er talen og tolgen ecke vtan Dasamlig
ur og Himneskur Vyssdomur. Og er þetta mei
ningen/ Vier skulum a öngua Skiepnu/a eing
enn vor Verk / eda nockra þar þienan setta vora
Tru / Von eda traust / vtan alleina a Gud /
Hann einn skulum vier hafa og halloa / fyrer
vora Heilsu huggun og Sæluhialp / þuiad
eingenn Skiepna kann ad giöra oss hvörke gott nie
llt/nema þad sie Guds vilie / So og kunnu
vier ecke ad Hialpa oss sialfer. Þar fyrer skul
um vier af Gude alleina vænta oss alls Godz/
og a hann trua og treysta.

Eg True a Gud.

Hier stendur fyrst i Vpphafe malsins þetta
ordkorned EG TRVE / og skal sydann vndel
standast og leggiast til serhuerrar Greinar
Og er þesse meiningen / Eg True a Gud/ þad
er/ Eg set alla mina Tru / von og Trunad/
traust alleina vppa bera Guds Nad og Myski
unseme / þad hann alleina kunne(en engenn öñur
Skiepna / huersu Heilög sem hun er)mier a
hialpa j allri minne Neyd og Motgange / til
Lyfs og Sælar. Þar stendur so/ EG TRVE
en ecke so/ Eg helld og eg dæme / ad þad sie
so og so/epter minum Vilia og þotta. Þuiat
ef vier holldum og dæmum einn hlut / þa er
ecke Truareinar þörf. En huer hann truer / sa
dæmer ecke/ helldur lætur hann sig dæma og gier
ur sig þangenn vnder annars Dom og Vtskurd.

Þa

Þar þyrer seiger so Pistelleñ til Ebreos. Truleñ er eitt ðrugt Trunadar trauſt þſſ hlutar sem Madur vonar/ og er viſſ Von þeſſ sem Madur sier ecke. Þuiad þetta ordforned TRV ad uyſsar hier og giepur ad skilia/ ad þeſſar Trv/argreiner eru manlegre Natturu okunugar/ þa heyrdar / og med ðllu ogrypanlegar. Þuiad huad Madurin verdur ad Trua/ þad er yper allan skilning/ og yper alla Manlega skynseme Visdom og þorstand / Þuiad Meñ sia eckert/ breipa a ðngu/ helldur trua/ ad e ins.

A Gud.

Gud er ei vtan eins/ eñ þo eru Personurnar Guddomsins þriar. Gud Fader/ Gud Sonur/ og Gud Heilagur Ande/ so sem Ritningeñ vtuyſsar. Þeſſar þriar Guddomsins Personur eru jafneilypar/ jafnalmattugar / eitnrar Dyrdar/og sömu vnderstödu. Med þessu mote truū vier/ ad þar er ecke vtan eirn Gud/so sem nu sagt er/ huer ed vor giæter / og alla vmhyggiu þyrer oss hefr et er A huern vier setiū allt trunadar Trauſt vors Hiarta/huer hañ er Almattugur/ og Fader allra Truadra/ sa sem Himen og Jörd hefur Skapad/og þm̄ styrer og stiornar/og vid magt helldr.

Vitnisburder Ritningariñar/vppa þessa Hofudgein.

Gen. vj. Cap. Heyrdu Israel / Drottin vor Gud er einn Drotten / Þu skallt Drottñ

þiſi Gud elſka/ af öllu Hiarta/ af allre Sálu og af öllu megne.

Faudur.

Ad Gud er vor elſkulegr Fader/ þad kiẽ er oſſ Chriſtur ſtalfur/ j Bæneſie Fader vor. Matth. vj Cap. Luc. xj. Þuiad hañ ber a/ hyggiu þyrer oſſ/ ſo ſem Faderẽ þyrer ſynum Bornum. Og hañ giorer þad æn vorrar For/ þienuſtu og Verdſkulldanar/ ſo ſem Faderẽ giorer Barnenu/ Hañ ber vmhyggiu þyrer þui alleinaſta þar þyrer/ adþad er hañs Barn/ eñ ecke þyrer þ / ad Barned hafe þ verdſkulldad eda þorfient.

Þetta hid ſama er einu riettruudu Hiarta miög huggunarſamlegt/ þuiad med þui hañ er vor Fader/ þa erum vier hans Born/og Erfi/ ingiar hansRykis / ſo ſem S. Páll ſeiger Rom. jx. Cap.

Vitnis burder Riſningareñar.

Eſaias j lxiij. C. Hañ kallar Gud vorn Föd ur/ þar hañ ſeiger/ Drotteñ/ þu ert vor Fader og Frelſare. Og eñ j öðrum ſtad/ Drotteñ/vor Fader ert þu/ þu ert Smidurenn eñ vier erum Verk Handa þiſi a. Jerem. xxxj. Cap. Eg er Iſraels Fader. Malach. j Cap. Jeg er ydar Fader/ huar er minn Heidur?

Almattugan:

Gud hañ er almattugur/ þuiad hañ giet ur giort þad hañ vill / hañ er nogu mattugur

þar til/

þar til / Allt huad skapad er þad er j hans Hende / Hans Valld og magt og Dyrd er oum rædeleg og ogripanleg.

So er nu þetta sa riette Grunduollur og Vpphaf til christelegrar Truar / einkum þetta Ad vier vissulega truum / þad Gud hañ sie almattugur, huer sem þta veit / og þessu stöd uglega truer / honum er þad stor Huggun / þui ad þar af kiemur / ad vier kunnum og so ad trua ödrum Guds Ordum / huersu omöguleg sem þau þikia þyrer vorre Skynseme / þess helldur kunnum vier og so j ollum Mædsyn nū og motgange Gude ad treysta / þegar oss alla reidu þiker / ad vier höfum nogu leinge vonat.

Nu med þui Gudhañ er almattugur / þa skal huer einn kristenn Madur þta vel merkia og a Hiartad leggia / Þuiad þar er eingenn so þa tækur / ad Gud kunne hañ ecke ad audga / Þar er eingenn so glæpafullur / ad Gud kunne ecke ad giora hañ promañ / Þar er eingenn so vantruadr ad Gud fae hñ ei truadañ giört. Snögtad seiga Þar er eingen hlutur so ottulegur / eingen so ömöguligur þyrer Mannlegre skynseme / ad Gud fae ecke giört og framkuæmt / Þar þyrre skulu Menn alleina a hañ Trua og hönum treysta / Þuiad hañ er reidubuen ad hialpa oss / mz þui hañ er vor Fader / Hañ kañ og gietur hialpad oss med þui hañ er Almattugur / og i hans Magt og Vallde eru aller hluter.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 593 8° [5,-217]

Vitnisburder Ritningariñar
ad Gud hañ sie almattigur.

I þyrstu Bok Moysis xvij. Ca. Seiger Gud so stalþur/ Eg er Almattugur Gud. Og i añ are Bok Moysis xv. Cap. Almattigr er hñs heite/ Item j S. Johañis opinverings Bok/ j þiorda Cap. Heilagur / Heilagur / Heilagur er Gud Drotten Almattigur/sa sem var/ og sa sem er/og sa sem koma mun. Item/ Eingelleñ seiger til Mariam Luc. j. Cap. Hia Gude er eingeñ hlutur omögulegur.

Skapara Himens ꝛ Jardar.

Hier sañast þad/ad hañ bæde vilie og kuñe/ ad hialpa/med þui hañ hefur bæde Himen og Jörd Skapad/ og allt huad þar er jnne. Og þesse skal vor stærsta huggan vera/ad hañ hefur alla hlute giört og til reidt/adur eñ þad hñ skapade Mañeñ. Þuiad hañ vill þar med arij sa / ad hañ hafe noglega vmhyggiu þyrer oss/ og vite vel adur þyrerþrañ/huers vier vid þur þum/adur eñ vier Fædder verdum.

Þar þyrer eigum vier ad Læra vt af þessum ordum/ad hugga oss i mote þeirre Buksorg og ahyggiu/og allre añare Glucku og astrydu/ sñ oss hier a Jördu kañ til ad þalla/og huxa so/ Hafe Gud Skapad Himen og Jörd/ þa er hañ visselega eirn Herra þar yfer/ þa kann huerke Diöfulleñ nie vonder Meñ neirn skada ad giö ra oss þramar meir eñ hañ lofar þeim / og þra þeirra Grimd og vallde mun hañ frelsa oss vñ syder.

vm syder. Og ef hañ hefur alla hlute vorra vegna giort og skapad/ þa hliota þeir oss aller ad þiena. Þar fyrer skulum vier ecke ahyggiu bera fyrer Mat og Dryck/ so sem og Christur kieñer oss Matth. vj. Cap. Helldur skulum vier af Hiarta trua og treysta Gude vorū Fød ur/ sem oss skapad hefur / ad hañ mune vard ueita vort Lyf/ og alla Naudþurt oss giefa/ þo so/ad huer og eiñ j synu Kalle og Embætte erfide trulega / og leite fyrst Guds Rykis Matth. vj.

Eñ Gud hañ hefur Himeñ og Jord og alla hlute sem þar jñe eru skapad/ alleinasta fyrer sitt Ord/ af ónguo efne/ so sem þar stendur Geneſis j. Cap. Huad hid sama Skynſemeñ kañ ecke ad skilia / Þuiad Natturañ kañ ecke ad skilia slykt eitt Haleitt/ Furdulegt Dasemdar Verk / Hun kañ ecke ad skynia / huerneñ ad af ónguo meige nockud verda. Eñ Truareñar Ljos þad sier og merker Skopunena so sem vottar Pistilleñ til Hebreos.

Vitnisburder Ritningareñar ad Gud hafe skapd Himeñ og Jord.

Gen. j. Cap. J Upphafe skapade Gud Himeñ og Jord. Esa. xliij. Cap. So seiger Drotteñ þiñ Endurlausnare/ sa ed þig hefur tilreidt j þra modurkuide/ Eg em sa Drotteñ sem alla hlute giorer/huer Himeneñ vbreider sa ed Jordena vtundar an nockurs tilsyrīs. Og eñ / j þeim xlv. Cap. Seiger hañ so / Eg

hepe Jordena giort/ og Manẽs par vppa skap
ad/ Eg em hũ/ huers Hendur Himeneñ hapa
vtbreidt.

Sa verduge Fader j Gude D. Martinus
Luth. Loplegrar Minningar/ hepur talad eitt
sin vid sitt Bord/ pesse Ord/ Jeg oska ap Hiar-
ta /ad eg kyñe pa pyrstu Grein vorrar kristel-
legrar Truar/ vm skopunena/ nockud lited ad
ad skilia/ Sem er/ Eg true a Gud Faudur al-
mattugañ skapara Himens og Jardar Eñ eg
vill giarna i pessari grein læra a b c og stapa par
vppa. Og eg helld ad paer meñ/ japnuel ap pm
heilogu/hape pessa Grein vnderstadet / nema/
Adam/ Noah/ Dauid/ Esaias/ Jeremias/ og
adrer Spameñ og Forpedur/ peir hapa nockud
skiled par j / Eñ po hapa pr so jdkad sig par
jñe/ad pr hapa medkeñt sig ecke pull lærda par
vti v ered hapa.

Aunnur Høfudgrein Vt
af Endurlausneñe.

Sanctus Andreas.

Eg true a Jhesum Christum Son
hans eingieteñ vorn Drotteñ.

Petta er su Høpudgrein vt ap Endurlau-
sn alls manlegs Kyns /huer ed pra Vpphape
Kristendomsins og eñ nu allt til enda/ap pm
Klok uitru pessarar Veralldar hleigeñ og lost

nd verdur

ud verdur. En hier ſie er þalen og þolgen kriſt
ena Manna Vyſſdomur og Viſka/hueria þeir all
eina hafa og ſkilia/ af huerre ad Verölldenn allz
ecktert ſkyniar nie veit/þo hun þad daglega þyr
er Eyrum heyre/einkum ſem er þetta/ Ad vier
Truum og viſſeliga vitum i vorum Hiörtum/
ad þeſſe ord ſeiga ſo/ ad Jeſus Chriſtus ſie ſa
eingietne og ſannarlege Sonur Födurſins/ſannur
Gud og ſannur Madur et ct. Þuiad enn Truar
enar a Sonenn og medalgangaran/ þa er eingen
Madur fyra Heimſins vpphafe ordenn ſæluholp
enn. Þeir Heilögu Fedur þyrer Hingadburdenn
eru þyrer Truna a þann tilkomande Meſſiam
ſæluhialpliger ordner / En vier þyrer Truna
a þann nalæga Chriſtum/ſem komen er.

Vt af þeſſare annare Höfudgrein vorrar kriſt
eligrar Truar / lærum vier ad þeckia þa adra
Perſonu Guddomſins/einkum ſem er / Jeſum
Chriſtum Guds Son/vorn Drotten/ og allar
hans Gæfur og velgiörninga/ Og vier ſatum
hier med / ad hann ſie einn rietter og ſannur Gud /
med Födurnum/en þo ecke ſialfr Födurſins Per,
ſona / Helldur ein annur ſierdeiles Perſona /
Huer ed a þeſſum ſeinaſta Heimſins Alldre/af
Födurnum Verölldunne ſkeinktur og giefen er /
hefur a ſig Mandomlega Natturu teked/til ad
kiena oſſ ſins Himneſka Födurs vilia / og ad
verda Forn og Opfur fyrer oſſ Þuiad Guds
vilie vt af Manlegre Endurlauſn/huernen hann
villde Manneſkiuna endurleiſa/ hann var öllum
Monnum ovitanlegr/ En þetta hefur Gud nu

kuklugt giört/og lopad ad giepa sín Son/huad
hañ og giörde/ Punktum haleitum hlutum og
ogrýpanlegum gieta Meñ ecke truad auduelld
lega. Eñ med þui sa er nu a Jördu komeñ/
sem visselega veit Födursins vilia/ og i Födur
sins Fadme er/ hans Raduneyte og Elskuleg
Sonur/þa þar Mañeskian goda Von/ad þad
sie so/sem hun heyrer / ad Gud hñ hneiger sig
til vor/og vill vera oss liknsamur/epter þui sín
Christur seiger Joh. xiv. Cap. So Eeskade
Gud Heimeñ et ct.

Meiningen þessarar Hofud-
greinar er þesse.

Vier eigum ad þorlata oss / treysta og trua
af öllu Hiarta/a hañ eingietna Eilyfa Natt
urlega Guds Son/Jesum Christum/huer ad er
sialfur Gud af Gude Födur Fæddur fyrer all
ar allder / huer ad er Födursins Ord / fyrer
huert Faderen hefur alla hlute skapad / fyrer
huert hañ styrer þeim og stiornar/ Huör ad mi
Födurnum er eiñ sameiliger og samjafn Gud
og Drotten. Nu vilium vier sia/huad Orden
þeita i þessare Höfudgrein/ og huad þau hafa
ad þyda.

Og a Jesum Christum.

Jesus þydest a Norrænu / Frelsare/ Og
Christus Smurdur/ Þuiad hañ er vor Kongr
og Kieñemadur / so sem þar stendur Zacharie
i niunda Cap. Sia þin Kongur kiemur til
þin Hoguer. Eñ Christi kieñemanskap (am

huers

huers vier kunū ecke til Guds ad komast) hann skyrer og skrifar Pistilleñ til Hebreos / miog meistarlega.

Son hans Eingieteñ.

Pesse sömu Ord þrasnyda og skilia þeñann Son þra ollum ödrum Guds Sonum og Börnum / ad Gud hafe önguan annann þuilykan Son so sem villde hann so Talad hafa / Gud hefur eckert betra / Dyrmætara nie Elskulegra til / a Himne nie a Jördu / eñ sinn eingieteñ Son / Og hefde hann nockud hafat Elskulegra og betra / þa hefde hann giefed oss þad / so var hann oss Madugur. So sem stalfur Christur vottar Joh. iij. Cap. So Elskade Gud Heimen ad hann vtgaf sinn eingieteñ Son et ct.

Eñ hier er merkianda / ad þeir Heilögu Einglar i Ritninguñe kallast Guds börn / so sem þar stendr Job i fyrsta og fyidasta Cap. Sömu leidis og vier eirneñ / þegar vier erum Skyrder / þa verdum vier Guds Börn / vtualder og mz tekner til Guds Barna / eñ ecke ad vier sieum epter gudlegre Natturu hans Börn. Vm slyka Guds Barna vtualning edur Arfleiding / þa les Pisteliñ til Galatas / Romanos / Ephesios / þar finñur þu huersu þad vier vt af Nad eñe medtekner erum og ordner Guds Börn / og Medarfar Jesu Christi / Og fyrer hñs skuld alleina / vegna þess sakar / Natturlega eingietna Guds Sonar. Til slykrar Haleitrar Gudz Arfleidingar / og so dyrdligs Arfs / kiemur oss Tru

eñ a

eſt a Jeſum Chriſtū/ So ſem S. Joh. ſeiger
j. Cap. So marger ſem hañ medtoku / þeim
gap hañ Magt Guds Börnum ad verda/ þeim
ed trua a hans Nafn et cr.

Piſtilleſt til Hebreos j ödrum Cap. hvar
vottar og eirneſt / Ad Gud hafe þyrer þeſſa
Soneñ mörg Born til Dyrdareñer ladad/ þau
a medal allra Guds Barna / er þar eingi
ytañ Drotteñ Jheſus Chriſtus/ ſa ed eingiet
Guds Son ſie edur nefniſt.

Vorn Drotteñ.

Petta Ordkorn VORT ſkal oſſ huggun
ſamlegt vera/þuiad þad avfſar og vottar/
þeſſe Sonur Guds hañ ſie oſſ gefeñ og skien
ur/ſo ſem Eſaias ſeiger ix. Cap. Ett Barn
er oſſ bored/eirn Sonur er oſſ giefen.

Pad Chriſtus ſie Drotten vor allra/þa
vottar oſſ Guds Eingell Luc. ij. Cap.
dag er ydur Frelſaren Fæddur/ſa ad er Chriſt
ur Drotteñ et cr. Og mz þui Einglarner kal
hañ DROTTEN / þa er hañ viſſelega ed
eñ þr/eintū ſo / hñ er Gud ſialfr. þt oſſ Me
ena nefna Einglarner ecke Drottna. Þui
þetta vort hæſta Trauſt og ſtæſta huggū /
Chriſtus er vor Drottin / og vter erum hans
eign/ Þuiad hañ hefur oſſ keypt og þra erlyſt
Bölvan og þyrerdæmingu þrelſad/þyrer ſiñ b
ra Dauda og beiſku Pyni.

Vitniſburder Skriftarinnar/ ad
Chriſtus ſie Gudz ſon og vor Drotten.

Math

Math. xvj. Cap. Seiger S. Petur / Þu ert Christur Sonur lifanda Guds. Joh. xx. Cap. Seiger S. Thomas / Min Drottin og min Gud. Rom. ix. Cap. Seiger S. Paul / Huer (Christur) ad er Gud yfer öllum hlutum / Blessadur ad eilifu. Til Philipp. ij. Cap. Huer eirn sie so sinnadr sem Jesus Christus var / Huer / þott hann være Guds Mynd / hiellt hann þ ecke fyrer Rann Gude lykur ad vera. j. Joh. v. Cap. I synum Syne Jesu / Þesse er sann Gud og þad eilifa Lyfed. Til Rom. j Cap. Epter Holldenu er hann Sonur Dauds / en epter Andanum kröptugliga audsyndr Gudz Son.

Og huad þarf fleire Vitnisburda? Les S. Johannis Euangelium / þ er ecke annad fra vppha fe til enda / en ein Vitnisburdur vppa Gudz dom Christi. Þar fyrer foru þeir villt midg / Cerinthus og Ebion og Arius / huerier ed hiell du og kiendu / ad Christus være ad eins Madr en ecke Gud.

Prida Høfudgrein.

Sanctus Iacobus minor

Huer ed gieten er af Heilogu Anda / Fæddur af Maria Meyu.

I þessare Høfudgrein fylger nu sa hættur fyrer Huern Gud hefur berlega audsynt / og lated oss sia og freifa a / ad þad eru Sannindi sem

sem Esaias hefur adur fyrer Spæd og sagt
Ett Barn er oss bored/eirn Sonur er oss gi
eñ et ct. Og fad ad hañ sie vor myskunsam
Gud og Fader/ af huerium vier meigum va
ta oss allra godra hluta/ Fyrst so er ad hñ h
ur so aumkad sig yfer oss/ad hañ liet sier vo
Eymd og olucku til Lyfs og Sælar / so t
Hiartans ganga /so sem hefde hun verid han
eigeñ.

Vier hofum j peirre fyrerfarande Grei
heyrt / ad Christus sie Guds natturlegur Son
ur / og eiñ sañur Gud/ af Fodurnum fyre
allar Allder fædder / Enn hier lærum vie
nu/ huerneñ hañ sie og eirneñ sañur Madur
einkum so / Ad hañ er gieteñ af Helgū Anda
fæddur af Jomfru Mariu.

Eñ fetta er ein merkeleg og haleit Hofud
grein/ huör ed alldrei hefde Manligre skyn
seme til hugar kuñad ad koma. Fui huör kuñ
fui ad Trua/ Med fui ad allar Kuñur/ s
sem Gud hefur fad Skapad og tilsett / verd
med einum hætte/af Kallmans samrade oi
ar/ Ad Gud munde taka eina Mey/og Upp
byrta nockud sierlegt vid hana/fad sem adu
hafde alldrei heyrt vered i Heimenū/og ei hell
dur skylde hier epter skie nie heyrast/so lein
ge sem Heimuren stendur / ad ein Mey verd
Jungud/og verde Moder ad Barne/ Ecke af
Mans tilverknade/helldr alleina fyrer Heilag
an Anda. Slykt er omögulegt ad vor Skyn
seme kuñe ad skilia/eda fui ad trua.

Enn

Ẽn eirn Kristen Madur/hañ skal ecke þylgia sijne skynseme/ heldur stadfastliga trua Guds dasemdum/huersu audurdeligar eda omögulig ar sem þær þikia þyrer skynsemeñe. Þar þyr/ er eru þeir Kristnu sierlegt Folk a Jördu/ þar til kallader/ad þeir skulu sijkum greinum og Artículis trua/og þad predika/sẽm þyrer Heim enum þiker otrulegt og darleg.t Og þyrer þa sömu grein skulu þeir þui vandlegar Guds ord læra og giarnan heyra þad.

Ẽñ meiningeñ og vnderstada þessarar Höfu/ud greinar hun er þesse/ Ad vor Drotteñ Je sus Christus er ecke gieten af Manlegu Sæde heldur þyrer til verkan Heilags Anda. Su Mandomlega Nattura er teken vt af hreins/udu og Helgudu Blode Jomfru Marie. Og er so þesse Manleg Nattura/vid þa adra Gud domsins Personu samteingd/so ad vor Lausn are Jesus Christus skylde vera bæde sañur Guds Son og so sañur Madur/af Sæde Abrahams og Dauids. Og þesse ovmrædeligur tilburdur er skiedur strax i þui Bile/þa Jom fru Maria trude Engelsins ordum og sagde Verde mier epter ordum þijnum.

Þesse Artículus hefur tuær greiner/sa þyrre þad Christus er ecke af Kallmans tilverknade epter almeñelegum Natturuñar hætte gieten/ heldur af Heilögum Anda. Þad annad/ ad Moder Christi er ecke saurgud orden (so sem allar adrar Kuñr þær ed Börn gieta) mz spid llum heñar Meydoms/huórke Andlega nie lijk amlega

amlega / Helldur er hun ein Jomfru fyr
Burden/i Burdenum og epter Burden. Hu
hañ vill nu sin Meystaradom hier i grunda/o
þetta ransaka / huernen þessu meige sama
koma/ad vera Barns Moder og þo samt ei
Jomfru/ Item ad Gud og Madur sie ein Pe
sona / sa hin same graþe sin Meistaradom
diupt sem hañ vill/og siae huad hañ vinur þa
m. Þuiad Gud vill lata þessa Truar gret
so standa fyrer oss /ad vier ei dæmum þar vi
epter vorre Skynseme/edur lagþærum þad ept
er voru Höfde hañ vill vier ad eins truum þu
og hañ vill allena þañ Heidur hafa/ þad h
sie vijs/og Almattugur/og ad vier leidriettum
oss epter hans Orde.

Vm soddan dasamlegan Gietnad og Fædin
hefur Heilagur Ande fyrerspad fyrer Spa
menena. Og Gudspiallamaduren Matthe
vottar so 1. Cap. Þar Engellen segier t
Josephs/ Þad med hesse þædt er/ þad er ap Hel
um Anda. Þuiad þegar ad su Blessada Me
Maria heyrde Engelsins kuediu/ad hun skyl
de Moder verda eins þuilyks Almattugs Dro
tens/huer ed være Sonur þess allra hæsta/o
ad hans Ryke skylde eilyplega vara/ Þa spy
hun Gabriel Engel ad/þo med Jomfruleg
re kurteise/med huerium hætte þetta skylde ski
med þui hun hefde ecke Mañ kient. Þa sua
ade Engellen hesse og sagde/ Heilagur And
mun koma yper þig og Kraptur hins allra
hæsta mun yperskyggia þig/ þar fyrer og þad

Heilaga

Heilaga sem ap þier Fædist / Þad skal kallast Guds Sonur

Hier hlaut ein sierleg ny Manneskia ad þad-ast/ huer ed burt skylde taka þwla saurgan og suyuirding vorrar þyrre Fædingar sem er ap Adam til spillt og bölvud/og hana hreinsa mz sinne hreinne og Heilagre Fædingu. Þui hlaut hier ad vera/eirn hreinn og Jomþrulegur burd ur/þar eingen Synda saurgā nie Bölvan være med: Þuiad heilagur Ande/hann hefur vered Meistaraf midur i þui hreina opleckada Jom-þrur Lyfe. Hennar hreina Holld og Blod hef-ur verid þad natturliga Sæde/ap huertu Gud Heilagur Ande hefur myndad og skapad þad Kola haleita Holld Christi.

Þuiad / Ēn þott ecke nöckur Engell / ecke nöckur Manneskia kunne ad skilia nie i giegnum grūda þra dasamlega heimuglega Rad Gudz vt ap endurlausn Manlegs kyns/og Englar ner og þeir vtuoldu i eilifu Lyfe þeir munu þenan hæsleita Vysdom þa læra japnlega/ ad skilia/þa vier siaum Gud Auglite til Auglit-is et ct. Þa vill þo samt Gud/ad hans Kirk-ia/i þessu Lyfe / hier a Jördunne lære vpphaf og Stafro þessarar Spekt. Og so miked hef-ur hann openberad/ Ad epter fall Adams og Eyu/ þa hafe sa Eilife Guds Son/med myklu audmyktar litelæti vt ap oseiganlega myklum Kiærleyka/til þess auma Mankyns/ fyrer oss allū bedid/ Og hefur med oseiganlegu litelæte sig lagt a milli Guds Reide og Manligrar

C. Refsingar

Repsingar og lopad/ ſ hñ villde a ſig taka man
lega Natturu/ og lyda vegna Manſins þorþien
ta Repsing. Þuiad med þui ad Mankyn
hafde ſyndgaſt/ þa hlaut Forlykareñ/ ſa ed
birala ſkylde þyrer Mankyned ad vera ein ſañ
arleg Mañeſkia/ ſo þat yrde fullnadar Bot
giord. Og ad þſſe Forlykareñ være nogu mecht
ugur/ Daudañ ad taka j burt/ og Diöpulſins
Vald og Magt ad ſigra/ þa þurfte þeſſe Freiſ
are ecke ad eins manlega Natturu eimungis/
heldur og ſo guddomlega Natturu. Eñ Sök
enn og Ætned þeſſa haleita Guddooms Raads
munum vier þar ad ſkilia j eilyfa Lyfe. Hier
eigum vier ad nema Vpphafed þar af/ og vppy
uekia oſſ ſo þar med/ til ad huxa vñ Guds
Reide j gegn Syndunum/ og ſo vñ hans oumr
rædelega Myſkun til vor/ og hugga oſſ þar
med/ þyrer Truna.

Vitniſburder Heilagrar Ritningar.

Eſaias ſeiger vij. Cap. Sia/ ein Jomfru
er oliett/ og mun Son fæda.

S. Pall til Galatas iiij. Cap. Enn þegar
vppfylling Tymans kom/ þa ſende Gud ſinn
Son/ fæddann af einum Kuenmañe. Lykam
lega Fæding Chriſti þyrer ſagde Eſaias lóngu
þyrr/ ſ. Cap. ſeigande/ Eiñ Sueirn er oſſ
fæddur/ og einn Sonur er oſſ gefeñ.

Hiſtoriuna vñ Fædingena Chriſti hefur S
Lucas ſkrifad/ Huerneñ ad hañ var fæddur
Betlehem/ epter Spadome Michæa. Og þar
vñ tala

vm̃ talar Mateheus í audrum Cap. / Og þu Bethlehem a Juda Lande / ert ónguanetgenn hin minsta a medal Höfdingia Juda / þuiad vt aþ þier sk mier koma sa Hertuge/sem stiorna skal yþer mitt Folk Israel.

Fiorda Høfudgrein.

S. Iohannes.

Pýndur vnder Pontio Pýlato / Krossfestur/ Deyddur og Grafinn.

Aþ þessum tueimr næst þyrer þarande Grein ũ/ hoþũ vier lært./ ad Jesus Christus sie bæde sannur Gud og sannur Madur/ huad ecke er aþ Monnum þunderad nie dicktad/ helldur aþ Himnum openberad aþ Gude Himneskum Föd ur/ þar-hañ sagde/ Matth. iij. Cap. Þesse er minn elskulege Sonur/ a huerium eg hefe Þocknan/et ct. Þar þyrer kann þetta ecke ad hondlast med manlegum skilninge/ helldur hliotum vier þessu ad trua med stödugre Tru alleina.

Enn j þessare þi ordu Höfudgrein/ medkiem um vier og lærum / huad þesse Persona hefur ad hafst / huert hans Embætte er / og huere Gagn oss hefur leidt aþ honum / og er þetta Meiningenn.

Vier værum aller eilýplega þyrer dæmder/eþ ad Christur være ecke dainn þyrer oss. hann er vorra vegna Madur ordenn/ Vorra vegna er

 hann

hann pínder/ Vorra Synda vegna er hann dæin/ vora skuld hefur hann bitalad / og med sínu Dauda hefur hann leyst og frelsad oss/ fra eilyfu um Dauda.

Og petta er su Truargrein/ a huerre allur Heimurein steyter sig/ og eru miög faer peir ed hana rettelega læra og enn færre peir ed pessu ap Hiarta trua. Hier vpphefiast fær Prætr og Villudomar. Puiad pad kann Veröllden ecke ad lyda/ ad Madur seige og true/ad öll mana verk sie einskis verd og duge eckert/ Pess vegna hafa peir dreped og deydt alla Spamenn / Pa heilögu Postula/ og adra oteliande Pinsla vot ta. Og huad giora aller Euangelij Guiner enn nu a pessum Dögum annad / enn pad peir a strida pessa Truargrein. I pui eru peir oss sam hliода/ ad Christus sie badur ap Martu meyu Krossfestur/ daenn og vpp aptur risen. Peir lesa og pessa Truarjatning med oss med Munn enum/enn Hiartanu neyta peir pui/ og hallda par puert a mote/og seigia/ Ad Madur kune sialfur Lögmaled vpp ad fylla/ og giete med sínu eigen Verkum og eigenn Rettlæte Synd anna fyrer giefning audlast. Og huer sem par a mote mæler og predikar, pann hallda peir fyrerdæmdann og einn villu Mann.

Pínder.

Petta var Guds födurlegur Vilie/ ad hans eingetenn Sonur Jesus Christus skylde deya fyrer oss/ i mandomlegre Natturu/ a Krossenu

vppa pad

vppa þad hann saman safnade heim Guds Bornum sem sundur dreifd voru/ Huers vegna Christus adur til þorna sagde þad og kunngiorde sínum Læresueinum/ a Veigenum vpp til Jerusalem/ Luc. xviij. Cap. Siaed/ vier förum vpp til Jerusalem / og þad mun allt fullkomnast sem skrifad er fyrer Spameñena vt af Mansins Syne.

Vnder Pontio Pilato.

Christus leid vnder Pontio Pilato / so ad aller Menn sæe/ ad hann hefde natturlegt Holld og Blod/huert ed fínst og daed gíæte. Og þsse Ord (Vnder Pontio Pilato) þau eru so liosa lega sett/ vegna nockra Villu manna / huerter ed sögdu/ ad Christus hefde ecke haft natturlegt manlegt Holld/ þo þad hefde so synst.

Landstiornarans Pilati er þar fyrer geted ad Menn skulu vita/ A huerium Tíma/ Vnd er huerium Keisara þad Christus hafe fædzt vered. Þar næst vegna Spadoms Jacobs. Gen. jx. Cap. Þar hann seiger/ Þa Gydinga Kongdomur hefur Enda / þa skule vnder ein ū vrlendū Konge / þædast Silo edur Messias.

Krossfestur.

Hann var Krossfestur vegna vorra Synda vppa þad/ ad hann afmae þa Handskrift sem j gegn oss var/ huer ed j Setningum var hulen og oss var j mote/og hefr hana vr midiu teked og a Krossen negld Coloss. ij. Cap.

Dainn.

Cij. Þetta er

Þetta er Hofudmergur yfergnæpanlegrar Gudz Madar/ huar ad aller þr sm̃ þiña synar Synd er/ og hafa eina vonda Samuisku / þr meiga sig gledia/ og ad Hiarta fagna / Þuiad Jesus hann er daeñ vegna vorra Synda/ vppa þad ad vier fyrer hans Dauda hreppum þ eilyfa oforgeingelega Lyf.

Og grafenn.

Vppa þad/ ad vier med honum jardader fyrer Skirnena j Daudann/ gongum j nyungu Lyfs daganna.

Vitnisburder Heilagrar Ritningar.

Vm̃ Pyningu og Dauda Christi.

Les þann liij. Cap. Esaie/ Huad merkelega vtskrifar Spamadurenn þar Historiuna Pyningar Christi/ og hennar Gagn og Nuoru. So og Gudspiallameñerner/ þa þr skrifa Pyningar Historiu/ Þa votta þr huersu Spasagnirnar eru vppfyllder/ og huersu þ hefur til geinged/ eins so sem Spameñerner hafa fyrer spad. Rom. v. Cap. Þa vier vorū Guiner/ erum vier vid Gud aptur forlyfter / fyrer Dauda hans Sonar. Item/ iij. og vj. Cap. Christus hann er daen vegna vorra Synda.

Þeir Heilogu Spameñ hafa so gloglega og nakuæmlega vtskrifat Pyningu Herrans Christi so sem hefdu þeir þar vid stadder vered / og sied þar vppa med lyfamlegum Augum. Þuiad Esaias. liij. Cap. Seiger/ ad Messias skule lyda Dauda og Pyningu / og ad hann skule

reiknadur

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 593 8° [5,-217]

reiknadur vera a medal Jllvirkia. Ritningesi
seiger eirnesi/ ad eiß hans Mötunautur skule
svikia hann/ og selia þyrer xxx. Silþur pen-
inga psal. xlj. Zach. xj. Cap. Þar stendur
og liosiega/ ad þeir mundu skipta hans Klæd
um med sier / og leggia hlut vm hans Fat.
Psal. xxij. Þar stendur og so/ ad nær ed hæst
i sinne Pynu og Kuol klagar sig vm Posta/ad
hann þyrste / þa munu þeir giefa honum Edik
ad drecka / psal. cxvj. Þad er og þyrer spad
ad Menn skylldu ecke briota hans Bein/ helld
ur skylde hans Sida med Spiote opnast.
Exod. xij. Zach. xij.

Þar þyrer þramsetia Postularner japnann
Ritningena i Pynuñar Historiu/ sem villdu þr
so sagt hafa. Þad þiker dærlegt ad þesse kross
feste Jesus/skule vera Guds Son/ og sa sañe
Messias / huer ed þar hanger a Krossenum/so
sargrætelega og omyskunsamlega af Stryds
monnunum vtleiken/ Enn þier skulud ecke hne
yxla your þar a. Siaed huad Heilagur Ande
hefur þyrer Spamennena / löngu adur þyrer
spad / vt af Messia / þa munu þier i sannre
Raun finna / ad þesse Jesus hann er sa sanne
Messias / og Messias hann hefur orded þetta
ad lyda hier a Jördu. Þuiad þetta er visselega
satt/ huer hann bliufur ecke vid Ordit stadfast
ur/sa kann ecke ad sia vid hinne minstu hneyxl-
an. Orded helldur oss alleina vid / Annars
ellegar er þad med oss vte.

C iij. Sim ta

Fimta Høfudgrein.

S. Philippus.

Nidur ſtie hann til Helujta/ A pridta Deige reis hann vpp fra Daudum.

Med pui vier höpum nu heyrt / ad Herran Christur ſie pyrer vorra Synda ſaker Krosſpeſt ur/ Daen og Jardadur/ Pa vilium vier heyra nu og læra / hueinen hañ ſie vpp aptur fra Daudum risen. Vier vilium taka hann nu vt Gröpenne/ og hallda pagnadar Paska med honum/ a huertum hann hepur vppbyriad eitt nytt Lyf/ og kann ecke optar ad Deya / og er orden einn Herra og Drottenn yper Daudanum og öllum ylutum a Himne og a Jördu.

Og er petta Meiningenn.

Christur er vorra vegna Nidur ſtiugen til Helujta/ hepur Daudans Beiskleik pundet og lided/ Og er Jardadur so ſem annar Framlidi en/ Og allt er petta ſkied oſſ til goda. Hann hepur og ſo volldugleg / vt ap eigenlegum Krapte Daudan yperunned/ og audſynt og bi uſad med ſinne dyrdlegre Vppriſu/ ad hann er Drotten yper Lyfe og Dauda/ og ſañur Guds Sonur.

Enn adur enn hann vor liufe Lauſnare Jeſus Christus reis vpp/ og ſtie vpp til Himens/

þa er hann oþan þaren til Helvitis / Vppa þ
ad leysa og þrelsa oss þadan/vier sem þar att
um ad Ælyþu þangner ad blyþa. So sm̃ þad
hann er og þar þyrer i Daudan geþen/ og þar
þyrer Jardadur/ad hañ leyste og þrelsade syna
Menn vt þadan.

So skulum vier nu i þessare Truargrein/
einkum hugleida og algta þa Sigurunñing/ og
þa Myskun sm̃ oss er gieþen og vtuegad/ þegar
Sonur Gudz þor til Helvitis og bleiþ þar ecke
Helldur heþur hann þa stæstu magt Diöþulsins
og þar mestu Freistingar yþer vnned/og höggg
ormsins höþud i sundr trodet. Þesse hin mykla
Sigur unñing/ huerja vier kunnum ecke ad skil/
la/hun er folgen i þssare höþudgrein. Og vier
skulum þad og so vel merkia/ Ad þetta Ein/
uyge og þesse Sigur er oss til goda skiedur/ ad
Diöþulsins magt og vallde er yþerstyged / so ad
hann kañ nu ecke ad vppfuelgia þa sem trua a
Guds Son/so sem hann giarna villde/ og hañ
heþde giört/heþde Guds Son hann ecke sigrad
og yþer vnned. Vm̃ þessa grimñu og hrædelegu
astrydu talar og meinar vor Liure Lausnare
Guds Sonur/ þar hann seiger / Eingen mun
slyta minna Saude vr minne Hende.

Enn huernen þessare Barattu(vid Diöþuls
eñ)heþur hattad verid / og þssare Nidurstig
ningu / þ kunnum vier ecke ad ransaka. Enn
truanlegt er/ad þetta habe i þann tyma skied/
þa þiölde þeirra Framlidnu var vpp vaken
med Vpprisuñe Christi. Oss nægist þta / þad

ver vitum / ad su stora og hrædelega Diöfull
sins magt hun er sigrud og broten þyrer þess
baratta og Sigurunning/ Og ad Diöfullen h
gietur ecke yþer vnned nie sigrad oss veyta
Manesktur/so þramt vier til þessa Frelsarans
þigium / og med öreggu Trunadar trausie h
bidium vm Hialp styrk og verndan / imot
Diöfulsins grimd/og astrydu/ Og ep vier þes
lega þess ap honum væntum.

Þar med skulum vier og so þetta vita / ad
Guddomleg Nattura og mandomleg j Christo/
þær eru so samteingdar ad þær hafa allorei
skiled/helldur þa var Guddoms Natturan hia
Manlegre Natturu ætud / jafnvel i Gröfeñe/
hia Sæleñe/hia Lykamanum/so sm þsse Mals
hattur Heilagra Fedra vppa hitodar/Verbum
quod semel assumpsit non dimisit.

A pridia Deige reis hann vpp fra Daudum.

Vor Herra Jesus Christus / hann liet þad
ecke nægia/ ad hañ er daeñ og til Helvyte nid
farenn (þuiad þar mz værum vier ecke holp
nare eñ ædur) helldur er hann þra Helvyte og
Daudanum aptur komen/ hefur Lyfed aptur
fært/ og Himnunum vpp loked / Og hefur so
obenberlega sigrad Daudan/Diöfulen og Hel
vyte/ad hañ vpprets a pridia Deige þra Daud
um. Þuiad þetta er Höfudgrein og Mergur
malsins/ Huar þyrer vier þaum og hreppum þa
eilyfu Saluhialp / Og hier jnne er þalen og

þolgen

polgen/alle valld/Magt og Kraptur/og huad þar er a Himne og Jördu.

Huad hefur þa Christus fyrer sijna Vppriſu þrammkuæmt og aprekad? Hann hefur Syndena af mæd/ Riettlæted vppreyſt/ Daudan applanad/ Lyfed aptur giefed / Helujte nidur broted/ Diofbulen vnned og ſigrad/ Og oſſ eilyfa Dyrd vtuegad. Þar fyrer ſyngur Kriſteleg Kirkia ſo/med fögnude/ Christus reis vpp þra Daudum et ct. Jtem/ Ef Vppriſen ei være öll Verölld fyrer þæreſt et ct.

Enn hier heyrer til ein ſterk og ſiödug Trua ſu ed þaſtlega truer þeſſum Ordum(Christus reis vpp þra Daudum)og þau ſkrife med ſtorum Bokſtöfum i vor Hiörtu/ So ad vier þeſſa Grein alleina ſtaum/heyrum/huxum og vitum:

Þuiad þeſſe Höfudgrein vt af Vppriſunne hun hefur allra Heilagra Poſtula / og Pyſlar votta Pynu og Pijſler(þra vpphafe Kriſtnenn ar allt til þſſa)myrkt og linad/og er allra Kriſtelſa manna Syguruinning og hinn meſte fögnudur.

S. Pall/hann kann þeſſa Truargrein riettelega ad vtbreida/ Hans Munnur og Hiartta þau eru jafnlega full þar med / i öllum hans Piſtlum/ Huerſu ad Christus ſie vppriſen.

Vitniſburder Ritningarinnar.

I gamla Teſtamentenu er Vppriſan Chriſti fyrermynduð fyrer Jonam Spamann/huer ed þria Daga og þriar Nætur læ i Hualfiſkſins

Kuide

Rulde/Jonas. ij. Cap. So sẽ Christus sialf vm talar Math. xij. Cap. Item j hinū tij Psalme/ Eg suaf/og em Vppriſen. Item xvj Psalme / Þu munt ecke lata mijna Sal i Hel uꝛte/ og ecke lata þinn Hetlaga Rotnan ſia Math. xx. Cap. A pridia Deige mun hẽ vp Ryſa. Þat er Guds Ord og kann ecke ad bre daſt.

Siøtta Høfudgrein.

Sanctus. Bartholomeus

Vpp ſtie hann til Himna / Situr til hægre Handar Guds Faudurs Almattugs.

Epter þad vor liufe Lauſnare hefur fullt nægu giört og bitalat fyrer allar heimſins Syn der/ Daudan og Helluꝛte ſigrad og yfervunnet þa ſtygur hann nu vpp til Himna (fyrer eigen legan Krapt Guddomſins og forklaradan Mandom). Og Gud Fader ſetur hann til ſin ar hægre Handar/ Vpphefur hann/og ſetur hann Herra yfer alla hlute / og giefur hönum eitt Nafn huert ad er yfer öllum Nöfnum/ſo ad i Nafne Jeſu ſkule ſig beygia öll Knie/a Him ne og a Jördu og vnder Jördu̇e / og allar Tungur ſkulu medkienna og játa / Ad Jeſus Chriſtus er Drottenn/til Dyrdar Gudz Födurs.

Og er

Og er þetta Meiningenn þessarar Truargreinar.

Christur hefur med þessare sinne Vppstigningu birt og openberad Heimenum sinn Dyrdarsamlega Guddom / þad hann hafe Valld a Himne og a Jördu/og ad aller hluter sie honū vndergiefner / Og ad hann ste eige minne enn Fadereñ/helldur honum lijkur og samiafn i all re Dyrd/Magt og Vallde/ Þuiad þetta merker þad/ad sitia til Guds hægre Handar.

Christur er vpp stigen til Himna / Þad er ecke so skilianda/ad hann (huar ad er þad eilyfa ORD og Gud sialfr) hañ hafe ecke adur verr a Himnenum vered/ Þuiad ORDED var eilyflega a Himnum / og er med Födurnum / og er nalægt i öllum stödum med sinne veru og synum Kraptez Helldur er hier talad vm hans Mandom/ad hann sie til Himna vpp stiigen/huer ed adur var daudlegur Madur/og vppa sig teked hafde veluiliuglega/ allt strafp vorra Synda. Enn nu(epter þad hann var vpp stigen.) þa er hann epter Mandomenum ecke alleina Odaudlegr/helldr er hañ og so vpp hafen yfer allar Skiepnr. Og þsse Vera eda seta til Guds hægre Handar/skal ecke so vnderstandast/so sem være hann þar idiulaus/og hefdest eckert ad / Helldur so sem Guds hægre hönd er æ og ad eilyfu verkande/so verkar og þesse Frelsaren eirnen med/verndar og vardueiter sina Kiettruada vm allan Heimen.

Situr

Situr til hægre Handar Guds Fød urs Almattugs.

Pad er ad skilia / Hann er ap Gude settur til eins Konungs og Volldugs Herra yper öll Audæpe Guds/a Himnenum / i Heluite og Jördunne/so sm sialpur Christur seiger Matth. xxviij. Cap. Mier er giepet allt Valld Himne og a Jördu/ Og i Psal. vij. Gud hef ur alla hlute vnder lagt vnder hans Fætur Par fyrer er hann nogu volldugur og mattug ur til ad hialpa synum riettruudum i öllum naudum og Motgange / Og pott vier sieum synduger/ pa fyrergiepur hann oss po Synd ernar/ pui hann hepur pullnadar Bot fyrir pær giört/ Og po vier deyum hier/ pa mun hann po göra oss lifande aptur / Puiad hann hepur Daudan yper vnnid. Og pott so sie ad Diöpullen preiste vor hid hrædelegasta/og vilii draga oss i Heluite nidur/ pa helldur pesse Herr an Guds Sonur oss i synum Höndum so pasti lega/ad vier pöllum ecke i eilifa Fyrerdæming

Pessar tuær Höpudgreinar/ skylldu Kristnel Menn vel a Hiartad leggia/ sem er/vm Upp risuna Christi/og hans Uppstigning/ Puiad i bædum pessum Greinum er palen ein stor Huggan. Puiad/ Ad trua pad Christur sie ap Dauda Upprisen/og til Himna vppfareu/ og sitie til Guds hægre Handar/ pad er ecke ann ad enn trua/ad Christur hafe mz synū Dauda pann eilifa Dauda sigrad og yperunned / og

vppa sig

vppa sig teked og lagt Guds grimdar Reide/ su sem a oss læ/ og hana hafe hann afmæd og af plænad/ og hafe forlyft og i Frid þrigged oss vid sinn Himneska Fodur aptur/ og giefed oss sitt Nadeyse/ Sakleyse/ Og ad Dauden mune hier epter huskke drottna yfer honū nie hans vtvölldum Limum / so ad fyrer hans Uppriſu/ þa höfum vier stora gagnseme og Auöxt hloted og feinged/ sem er aflæt og fyrer giefning Syndanna.

I þeim lxviij. Psal. Hefur Heilagur Ande fagurlega og merkelega skrifad vm þañ dyrdarfamlega Triumphum Uppſtigningarinnar Christi/ og seiger so: Þu ert i Hædena vppfarenn / og hefur herleidingena ad herfange teked et ct.

Andskotenn hann hafde allt manlegt Kyn i sinum Fiötrum og Fangelse/ og hañ hefde þui so/ med sinne List fra Gude Drotine snued/ og i Kyrke myrkranna þui halded/ þad er/ I þui hrædelega Kyrke Syndarenar og Daudans. Enn þar er eirn sa komen / sem er þad sterka Leon af Kyne Juda / Hañ riett sigur sæll / sterkur Samson/ einn Sigrare og Yfervinnare Daudans/ Syndarenar og Helvytis/ Hañ hefur med Magt og Krapte strydt vppa Diöfulsins Kyrke/ og hefur so sem Konungur Dyrdarenar/ nidur broted og rifed port Helvytenna/ tæmt og sigrad Diöfulen/ og hefur þad Höfd inglega herfang med dyrlegum Triumpho og Sigurs hrosan Krossins/ so sem eirn Lifsins

Heira

Herra/allungis aptur þelnged og leitt/ So a
aller þeir sem a Christum Trua/ þeir sku lau
er og liduger/þra vallde Syndarinnar Daud
ans og Diöpulsins.

Vitnisburder Ritningarinnar ad Christur hann sie til Himna rpp stiggenn.

Marci. xvj. Cap. Hann var vppnume
til Himna / og situr til Guds hægre Handar
Joh. xx. Cap. Eg þer vpp til myns Födur
og ydar Föders/til myns Gudz og ydars Gud

I Postulanna giörningum. j. Cap. Stend
ur Historian Vppstigningarinnar Christi miög
merkelega og agiætlega vtskrifud. Par seiger
S. Petur so / Gud vorra Fedra hann hefur
vppuaked Jesum/ huern þier Lyg lietud og
Trid vpphengdud/ Pennan hefur Guds hæg
re Hönd vpphafed til eins Hertuga og Frels
ara/til ad giefa Israel Idran og aflat Syn
danna Act. ij. Cap. Matth xxvj. Cap. Þier
munud sia Mansins Son sitiande til hægre
Handar Guds Kraptar. Rom. viij. Cap. Hann
er til Guds hægre Handar og bidur þyrer oss
j. Petri. iij. Cap. Christr er vppstiginn i Him
eneñ/ til Guds hægre Handar/ og honum eru
vndergiefner Englarner og þeir Vtvöldu og
Kraptarner. j Joh. ij. Cap. Sonakorn þetta
skrifa eg ydur til / vppa þad ad þier skulud
ecke syndga/ Enn þo nockur syndge/ þa höfu
vier Medalgöngu Mannen hia Födurnū/Jesū
Christum

Christum/ sa rettlatur er/ og hañ same er For lykunen þyrer vorar Synder / Ecke allenasta þyrer vorar / helldur þyrer allar Veralldar/ ennar.

Siøunda Høfudgrein.

S. Thomas.

Þadañ mun hann koma ad dæma Lifendur og Dauda.

Vier høfum j þeim þyrer þarande Greinum heyrt huerneñ og med huerium hætte/ Drottenn vor Jesus Christus hafe oss leyst og þrelsad þra Syndenne/ j hueria þau Adam og Eua þiellu og giordu oss alla synduga med sier/ Einkum sem er / þyrer sinñ heilaga hreina Get nad/ þyrer signa Fæding/ Dauda/ Uppriſu og Uppstigning til Himens. Enn hier j þessare siøundu Høfudgrein lærum vier / huersu ad vor liufe Lausnare Christur / hañ mune koma aptur ap Himnum ofan til ad dæma lifendur og dauda.

Þar þyrer eigum vier nu ad vera honum þacklater/þyrer sliꝺa oseganlega Velgiorninga og hlyduger / og giora huad hann hefur bodet og skipad oss j signu heilaga Orde. Þuiad þyrer þa Grein og har þyrer hefur hann oss endur/ leyst/ ad vier skylldum verda þromer og heilag er/ huer hann þad ecke vill giora/ hann mun

D. sannarlega

sañarlega hardliga reþst: verda/ Þuiat Christ
nr mun koma (so sem þesse Truargrein kenner)
til ad dæma lifendr og dauda. Þar fyrer skul
um vier allt Kapp a hafa / ad nær Christur
kiemur/ad þa finne hann oss þrom og hlyden
Börn / þa munum vier þa og audlast af hon
um þad eilyfa Lyf/ og med honum þad eilyf
lega eignast / j oumrædelegum Fögnude og
Glede.

Og er þesse Meiningenn.

Sa same Christus / sannur Guds Son/ s
sem hier vmgiekst a Jordu/ og vm stundarsa
er (sem er / þa hann deyde) ecke synde syn
Guddoms Magt / og vpp er faren med Dyrd
og situr j hæþnu Velde og samre Magt me
synum Himneska Födur/ Sa same mun og
annad sinn birtast ad Enda þessarar Veralld
ar/ og lata sig sia af ollum Heimenum openb
lega/ so sem einn strangann Domara/ j stor
Dyrdar Velde/ og þa mun hann dæma lifen
ur og dauda/ truada og vantruada / Gyding
og Heidingia / og allar Þioder a Jordunne

Sa Madur sem hann vt af truudum And
skilur og vnderstendur Eymd og Vesölld þes
þorgeingelega Lyfs/ og hann saurugleika s
er þalenn og þolgenn j vorre syndum spillt
Natturu/ hann gledst þar vid/ ad þesse Eym
skal snart Enda taka. Enn þeir hiner ogu
legu (hueria S. Pall kallar Reidinnar Ker
Rom. jx. Cap. a huertum Gud hafi vill syn
sin

sijn strenga Rettlætis Dom) þr villdu giarna ad þetta stundlega Lijf mætte vara eilijflega og lietu Gud einsamlan hafa sitt Himna Rijke. Auvij / Huad hrædelegt mun þm̃ enum som u vera/ ad sia þa Christum / þa ed hann mun a hinum sydasta Deige syna sig med sinne stær stu Dyrd og Majestatis Vellde/ ollum Monñ Kinglum/ Diöflum. Hin þyrre Hingad koma Christi/ hun var einföld og þyrerlitleg þyrer Augum þessarar Veralldar / Enn þesse hin önnur/hun mun vera ognarleg og dyrdarleg/ Þegar ad Gud Fader þram giefr alla hans Ovine j eilijfar grimlegar olydanlgar þynur/ og Kualer/ enn vetter ollum rietttruudum a Christum eilijfan Fögnud Glede og Vnadsemd. Ad sönnu mun hann ecke þa rijda a Osnu þramar meir/ med Hoguærd Fatækt so sem þar stendur Zach. jx. Cap. Ecke helldr i noctrũ Veikleika helldr i Dyrd lata sia sig og alls hattad magtar vellde. Þa mun sa mykle Dagr Drottens vera i nand/þuiad þesse Dagr er Reidinar Dagur/ og grimdar ollum ogudlegum / Dagur Hör mũgar og Eymdar/ Dagr Storms og Vinds/ Dagur Myrkurs og Dymu/ Dagur Skyia og Poku/ Dagur Lwdraaña og Basunana / So sem Propheten Zephonias skrifar vm j fyrsta Capitula.

Til ad dæma Lifendur og Dauda.

Þesse ord auijsa / ad þa ed Christus kiemr til sydasta Doms / þa munu enn lifa þi ilde

Dij. Mann

Manna/ pad vottar og S. Pall j Theſſ. iiij. j Cor. xv. Cap.

S. Cyprianus hefur hayt þa Meining/ ad lifendur være Sæler Manna/ og þeir daudu/ þeira Lykamer/ Enn þad er ecke riett. Putad S. Pall hann ſeiger/ j Theſſ. iiij. Cap. Ad þeim ſydaſta Deige/ þa munum vier ſem lifum og epter erum/ aſamt med þeim framlidnu vppryckiaſt j Skyen/ j mots vid Drottenn/ j Loptet/ og vera ſo eilyplega med Drottne. Par af er augliost/ ad þr lifendu munu bydia allt til Doms Dags. Huad og hinn helge Jeronymus vottar j vtskyringu þeſſara Orda/ þr ſem framlidner eru j Chriſto (ſeiger hann) þeir munu fyrſt vppryſa/ Enn þeir heilager ſem þa finnaſt lifande/ þeir munu aſamt mj þeim fyrſtu vppryckiaſt.

Vitniſburder Heilagrar Ritningar.

Matth. xxiiij. Cap. Lyka ſem ein Elding vpp gengur af Auſtre og ſkyn allt til Veſturs/ ſo mun og verda tilkoma Mannſins Sonar. Þa munu kueina og grata allar ættkuiſler a Jordu/ og munu ſia Mannſins Son komanda j Skyū/ Himenſins med mykllu Kraptar veldi og Dyrd/ Og hann mun vt ſenda ſyna Engla med Lwdra þeytingu mikillre/ Og hann Vndirbū munu þeir ſaman ſapna af þeim Vindum þra einum Heimſins enda til annars. Marc. xiij. Cap. Þa munu þeir ſia Mannſins Son komanda j Skyunum med Krapte mykl og Dyrd.

og Dyrd. Rom. xtiij. Cap. Vier munum aller koma fyrer Domstol Christ/ so sem þar stendr skrifad/ Esa. xlv. Cap. So sannarlega sem eg life/ seiger Drottenn / Þa skulu fyrer mier sig beyga öll Knie/ og allar Tungr skulu Gud vidur kienna. Þa man huer og einn fyrer sig standa Reikningskap / fyrer Gude / þar fyrer latū oss nu ecke þramar meir huer annan dœma. I Petri iij. Cap. Huerier Reikningskap munu giora honum sem reidubuen er ad dœma lifend ur og dauda.

Attunda Höfudgrein yt
af Helguninne.

S. Mattheus.

Eg true a Heilagann Anda.

Yt af þessare attundu Truargrein lærum vier ad þeckia þa þridiu Personu þess eilifa Guddoms/ Sem er þañ Heilaga Anda/ Huer ed af Födur og Syne er þram þarande med oū ransakanlegum og oseigianlegum Hætte. Og þar ed vier so seigum / Eg true a Heilagañ Anda / þar jatum og vidurkiennum vier / ad Heilagur Ande sie eirn sannur Gud. Putad/ ad trua a nockurn hlut/ er ecke annad/ enn ad setia sijna Von/ Tru og Traust a þañ hlut. Eñ sijkur Heidur hæfer og heyrer alleinasta Guddomlegu Dyrdaruelide.

Dij. Og er

Og er þesse Meinigenn.

Eg hef Tru og trauſt a þm̃ heilaga Anda huer ad er Kraptur Guds / og einn Gud m Fodur og Syne / ſa ed oſſ vpplyſer / hugga tienner og ſtyrker/ þad er/ Sa Guds Ord o Verk j oſſ lifande og kroptugt giorer/ huer e hia oſſ blyfr og huggar oſſ j vorre Neyd Sor og Angiſt/ vpp vekur og verkar j oſſ eilyfr Lyfr Fognud og huggan Lios og Riettlæte.

Enn ad Heilagur Ande hann ſie einn ſannur Gud / þ biuyſaſt noglega j heilagre Ritningu. Matth. xxviij. Cap. Seiger Chriſtur til ſinna Lærefueina/ Fared/ ſkyred j nafne Fodur og Sonar og Anda heilags. Hier af er audſyne legt ad heilagur Ande er einn ſannur Gud. Þuiad med þui Chriſtr bydur ad ſkyra j nafne Heilags Anda / þa er augliost / ad vier eigum ad trua a heilagann Anda. Fyrſt vter ſkulum nu trua a hann / þa er hann viſſelega ſannur Gud/ Þuiad þeſſe Heidur / ad Menn leita Hialpar hia nockre oſyneligre Veru / og trua þar vppa / ad hun kunne og vilie hialpa / og einkanlegana j gegn Daudanum / Diofflenum og Helvyte. Slykur Heidur ſkal ecke til leggiaſt nockre Skiepnu/ helldur heyrer hun til Gudi domlegre og almattugre Veru.

Moyſes. ſeiger Gen. j. Cap. Ande Drotti ens pærdiſt yfer Vötnen. Hier ſeiger Moyſes/ huilyft Verk hins heilaga Anda hafe vered j Sköpuuene. Itm̃ Dauid j þeim xxxiij. pſal.

Himnarnir

Himnarner eru þyrer Ord Drottens giorder/ og allr þra Her þyrer muñ hñs Anda/þ er/ Himnarner eru giörder þyrer heilagā Anda/og allt huad þar er jñe. Slÿk ord audsÿna liosiega/ad heilagur Ande hann er Gud/mz þui hñ er til lögd og eignud Söpuneñ.

Christur seiger Joh. viij. Cap. Eg vil bid a Födureñ / og hann mun giefa ydur annañ Huggara /ad hñ/ eilÿflega sie hia ydur / Ande Sannleiksins. Og enn sÿdar seiger hañ/ Huggareñ sa heilage Ande/ huern Fadereñ mū senda j minu Nafne/hann mun kiena ydr alla hlute/og mina ydr a allt huad eg hefe sagt ydr Og j hinū xvj. Cap. seiger hañ so/ Ef eg fer ecke burt þa mū ecke Huggareñ koma til ydar.

Þessar Greinar og adrar þuilÿkar/þær votta sundurgreinanlega/Heilagañ Anda ad vera þa þridiu Guddomsins Personu.

I þessum Malsgreinum siaum vier/ad Riningeñ / sæ og Christur sialfur/ hañkallar heilagañ Anda Paracletum/ Pad er eiñ Huggara Hugsualara (og þad er hañ vegna hans Embættis) þt Paracletus kallast Forsuars madur Hialpar madur þyrer Dome/ huer ed hañ sÿr ada huggar/aminner/styrker þorsuarar og hñ hialpar. So giorer heilagur Ande og eirneñ. hann huggar vora Samuiska þyrer Guds stranga riettlætis Dome/ j mote Syndenne oß Diöfulsins Aklogun /og giorer hræddar og skelfdar Samuiskr hughraustar og diarfar/ so ad þær lata huerke Diöfulen nie nockra adra Quine

sig skelfa nie hræda. Hier fyrer segger S. Pall Rom. viij. Cap Anden hialpar vorum Veykleyka, Snögt ad segia/ Þesse Huggarenn hinn heilage Ande. hñ er sa merkelige hlutr/ huar med Gud Fader fyrer sinn elskulega Son Christū/ og j Christo/ alla hlute verkar/ vard uetter og lifande giorer.

Vitnisburder Ritningarenmar.

Vm vtsendingu hins heilaga Anda / les Postula Giorninga j ödrū Cap. Joh: xx Cap. Medtaked heilagan Anda/ huerium hier Synd ernar fyrer giefid / þeim eru þær fyrer giefn ar / Og huerium hier þær aptur hallded/ þeim eru þær aptur halldnar.

Rom v. Cap. Kiærleika Guds er vtheilt j vor Hiortu fyrer heilagann Anda/ sem oss er giefenn.

Item ij Cor. xiij. Cap. Nad vors Drottens Jesu Christi/ og Kiærleike Guds og veiting hins helga Anda / sie med ydur ollum.

Og enn aptur stendur þar Act. x. Cap. Þa ed Petur talade þessum Ordum / fiell hei lagur Ande yfer alla þa sem Ordit heyrdu.

So hofum vier nu vt ad þessare Truarjat ningu lært j stuttu male/ þo loyslega/ þa haleitu hæstu Höfudgrein Kristeleegs Lærdoms/ sem er vm þa heilögu Prenning. Enn þo vil eg enn nu vegna Vngdomsins og þeirra þaprodu eina agætustu Openberan heilagrar Prenningar til leggea.

Heilög

Heilög Prenning / sa eilype Guddomur/ hepur stalpur miög dyrdarsamlega gledelega og huggunarsamlega sig openberad Pegar Christ ur var skyrdur ap Johanne j Jordan / sem par stendur Matth. iij. Cap. Hueria Historiu sier huer kristen Madr skylde vandlega merk ia og j minne hapa / og rot pesta sier j Hiarta. Pulad slykt hepur ecke pra Heimsins Upphape nockurn tyma skied/ Og ap slykre einre openber an stendur huerge skripad i heilagre Ritningu/ og ei mun og helldur skie pyrer pann sydasta Dag / so sem pesse var / par ed heilög Prenn ing i skyrneste Christi/ openberade sig/ og liet sig berlega heyra og sia.

Par pyrer truum vier og jatum i vorre Kristelegre Truarjatningu / Ad par sie priar Personur Guddomsins japn Almattugar / og sameilspar / Gud Fader / Gud Sonur / Gud Heilagur Ande/ Hueriar Guddomsins person ur sig hapa sundurgreinanlega openberad i Skyrneste Christi/og hapa sig sia og heyra lated sierhuer i sierlegre Mynd og lykting. Heilagur Ande i lykting eirnrar Duzu. Jesus Christus Sonur Marie stendur i ane Jordan/og lætur sig skyra ap Johane. Faderen auglyser og bir ter sig ap Himnum opan / i lykingu eirnrar Raddar og lætur heyra sig / Og seiger.

Pesse er minn elskulegur Sonur/ huer ium mier vel pocknast. Hier vottast liosslega og skilmerkeliga/ ad par ern priar sundr

urgreinanlegar Personur Guddomsins / og e
þo ecke vtan alleinasta eirn Gud i þremur Pe
sonum/so sem hann hefur sig þar openberad
Þar fyrer mætte sa Dagur/a huertum Christ
ur skyrdur var / vel heita openberingar Dagu
Heilagrar Preðingar.

Niunda Høfudgrein.

S. Iacobus minor.

Eg true eina Heilaga Kristelega Kirkiu/ Samneyte Heilagra.

Þesse Høfudgrein og hennar sannur Skil
ningur er harla naudsynlegur / og þad er vel
hugleidanda/ huar fyrer þesse Grein er jnnsett
i þessa Truarjatning/ oss til daglegrar Amin
ingar og Huggunar. Enn søken er þesse/ Mi
þui / ad Guds Børn lyka so sem aller adrer
Menn a Jørdu/i þessu auma Lyfe/Heldingi
tar/Tyrkiar/hafa margan brest og storan veyk
leika/og aller eru ecke jafnfromer. Þar eru all
marger sem miog þunglega misgiøra / so sem
Dauid/þa hann fiell i Hordom og Manndrap.
Og þeir enu Heilogu Menn lyda Eymd og
motgang so sem adrer Menn. Þar fyrer /
Þegar Manleg skynseme sier vm allan Heim
en/og merker alyka Eymd med ollum Þiodum/
Þa efast hun og huxar med stalfre sier/ huert
þar mune nockur greinarmun a medal Manna

vera/

vera/ eda ecke/ og huxar so / Aller Menn eru eins/ Hafe Gud alla skapad/ þa hefur Gud Á hyggiu so fyrer eirne Þiod sem annare/ og þa er þar eingen mismunur Manna a mille.

I giegn slykum Kongum Hugrenningum þa hafa þeir Heilógu Postular viliad giefa oss wnderuijsun og huggun/ so ad vier skylldum i þessare Truarjatningu huxa og vita / og oss þar vid hugga/ Ad visselega hefur þar vered eitt sierlegt Guds Folk sydan i þra Heimsins Upphafe/ sem er Guds Kirkia / edur Kristne/ Huer ed ecke alleinasta hefur Lógmalsins lærdom / helldur og so truer þui fyrerheite vt af Guds Syne Jesu Christo/ vm Syndafa fyrirgiefning fyrer hann/ vt af Nad og Myskun/ so sem Ritningarnar Spamannafa og Postulafa votta. An vidurkiesslingar Fyrerheitisins vt af Guds Syne Jesu Christo/ sem Fæddr er af Maria Meyu/ er eingen Þiod Guds Folk. og þra Upphafe/ epter þad ad Adam fiell / þa hafa þeir einer vered Guds Folk og Christi Kirkia/ sem þennan Lærdom hófdu/ vm Gudz Son/ so sem uu er sagt/ og so sem vor liufe Lausnare sialfur seiger/ Huer hann elskar mig sa mun vardueita myn Ord. Þad er medtaka minn Lærdom / og med godre samutsku til styrkia og hialpa ad hann grodur setiest og plantist.

Gudz Kirkia er og ecke osyneleg/ þ er visst og fast. Þetta er vilie Almattugs eilifs Guds hann vill ad allt Manlegt kyn skule þeckia/ til bidia/

bidia/lopa og dyrka sig/ ad hafi veite ollum a
synum Vijsdome og godgirne. Og alla tyma
hlytr þar ad vera ein openber syneleg augliosl
leg Kirkia/medal allra Landa og Lyda/ þa
eru þeir / sem ad heyra vilia og meiga Guds
Ord og einckum þad Madareñar þyrerheit v
ap Christo Guds Syne. Sykt synelegt Folk
hefur Gud alla tyma/huert þad er þleira edu
þarra/a medal huerra þad Heilaga Euangeli
um vt ap Guds Syne er kient og predikad.
Til þessa Folks eiga aller Menn ad hallda sig
þeir ed Gud vilia rietteleg a heckia og akalla.

Slykt aum og Fatæk Guds Börn eru hier o
huar vt vm allan Heimen/þar bua til samans
truader og vãtruader/vtuallder og þyrerdæm
der/ Þar eru og i þeirre ytre Kristelegre Kirk
tu Heilager Guds Limer / sem Gud rietteleg
tilbidia / og eina goda Samuisku hafa/ þa
eru og i bland adrer sem lifa i Syndum mot
sinne Samuisku/ed a annare hræsne/ Samt sy
adur þa er þar og bliþur ein sannarleg Kirk
ia og Guds Folk/huar sem ad þad Heilaga E
uangeltum rietteleg a kienniſt og predikaſt. Og
stor naudsyn er ad Menn vite þessa huggun/
ad Gud vilie hallda syn þyrerheit/og hũ helld
þau vid alla Menn / þeir sem hann medtak
med Trumne/so ad þar er og bliþur alla tyma
ein Kirkia og eitt Guds Folk.

Og so sem Adam og Epa mattu þui visse
lega trua þa þau voru ecke vtan tuð i Heimen
um/ad þau vare Guds Kirkia/og Guds Börn

So skal

So skal sier hver Madur/sa ed Guds Ord og Euangelio truer/og mz godre Samuisku Gud tilbidur og akallar / hann skal vissulega had hallda og þut trua/ ad hann sie Limur Guds Kirkiu/ og þægelegur Gude/ og i slykre Tru skal hann Gud akalla og til bidia.

Og þo ad Lucka og olucka gange hid ytra tapnt yper alla Menn i Heimenum/ þa hepr þo kristeleg Kirkia þau syneleg ytre Teikneñ/ huar ap Menn meiga þeckia hana / og skilia þra ollum ödrū Monnum æ Jordunne/ Einkum sem er Guds hreina Ord og Euangelium/ heilög Sacramenta / Bæna akall til Guds/ i Nafne og Vidrkiennингu Gudz Sonar Jesu Christi / Veitting / Virdingar og Hlydne vid sanna Euangelij þienara. Þesse sundurgreinleg Teikn giora liosann Greinarmun æ mille Heidingia / Tyrkia/Guds Euangelij obsoknar Manna / og a mille sannrar Christi Kirkiu.

Þessa Truargrein skulum vær daglega iata og vidurkienna i voru Bæna akalle / og Gud tilbidia so sñ adrer sasiarliger Lider og Lim er kristelegrar Kirkiu. Og nær vier lesum þessa Truargrein/ skulū vier huxa ad kristeleg Kirkia er og blyþur alla Tyma / og ad vier sieum Limer Guds Kirkiu/ ep ad vier heyrum Gods Ord og Euangelium lærum / heyrum og medtokum.

Þad er og hier vel merkianda / hia þessare Truargrein/ ad lyka so sem æ Dögum Noa hielldu þeir einer Lyþe sem i Orkenne voru/ hiner aller drektuss i Vatzplodenu. So er hier

einnig

eirnenn / huer sa sem ecke verdur þundenn i þessu Sóþnude/eda i þssare kristelegre Kirkiu/ og heñe er ei samhliodande / i Truñe Ordenu/ Sacramentonum/ Vonenne og Kiærleikanum/ sa hinn same verdur þortapadur.

Eþ ad vier stadþastlega truum/ ad Jhesus Christus Fædur aþ Maria Meyu sie Guds Son/og ad hann sie þar þyrer a Jórdu komi en / og eirn Madur orden / ad sundur meria Höggormsins Höfud/og ad burt taka þa Böl/ uan/sem ad er yfer öllum Monnum Syndarefi/ ar regna/og þar i gien ad vtuega oss Nad og Syndanna þyrergiefning og eilyfa Riketlæte/ Eþ vier þessu truum/þa erum vier/og heitum Kristeleg Kirkia/hier a Jórdu/ þuiad þa hofum vier og medkiennum Christum riettelega. Enn huerier ed slyka Tru ecke hafa/ þeir eru ecke Kristeleg Kirkia.

Huer hann nu riettelega truer þessare Truar grein / hann same hefur Trausst og Huggan i allskyns þreistingum og motgange/og kann ecke ad efast/ þuiad hann veit ad Christur med öllum synum Enginum og Heilögum sie hans/og öll god Verk allrar Kristneñar heyre og eirnen hönum til.

Tiunda Hofudgrein.

S. Simon.

Eg true Syndanna fyrergiefning.

Þessa

Þesse Höfudgrein Postulegrar Truarlatningar hun kiennir oss vt að fyrer giefningu Syndanna/hueria vor liufe Lausnare Jesus Christus hefur oss med sijnum Dauda og sinne Pijnu vtuegad(so sem sagt er)þesse fyrergiefning Syndanna fæst ei nie finst nockurs stadar vtan i kristelegre Kirkiu/huerre Christur hefr Lykla vallded giefed. Matth. xvi. Cap. Þar hann so segier/ Eg vil giefa þier Lyckla Himnanna. Huad þu bindur a Jördu það skal bunded a Himnum/ Og huad þu leysir a Jördu það skal leyst vera a Himnum.

Og er þetta Meiningen þessarar Truargreinar.

Eg True/ad aller vier sem truum a Jesum Christum/vier höfum allra Synda fyrergiefning/huert Aplat ossar til sagt löfad og fyrerheitid fyrer það Heilaga Euangelium. Og kiemur ecke/vt að vorum Verkum eda forþienustu/helldur er oss þat löfad og fyrerheitid vt að Mad og Myskun Guds fyrer Christum: Þar fyrer/huer hann med stödugre Tru helldur sier vid Euangelium / sa same hefur fyrergiefning Syndanna.

Sa forblindade villu Madur Nouatianus hann meinte so / eb Madur fielle eitt sinn i Syndena (epter Skyrn og Idran medtekna) þa være vpp þadan ecke Fyrergiefningar von. Þessa ranga meining forleggur Heilög Ritning allstadar/og vysar oss Guds Myskun seme

og Mad

og Mad/kallar oss allstadar til Idranar og þra
þuarps Syndanna. Matth. xi. Cap. Seiger
Christus/ Komed til mijn aller/ þier sem erud
þreytter og þiader / eg vil endur næra ydur.
Nu er þar eingen slykur Punge til/og eingen
obrælegre Byrde enn vorar Synder / einkum
þa ed Gud lætur oss þiña þar þyrer syna Reidi
og allskyns Straffa og Refsingar.

Og þuad er vert/ad hafa margort hier vm?
Huers hlutar vegna er Christus hingad i Heim
komen/og Daen/vtan ad syna oss þessa syna
Mad og Myskun? Hann seiger Luc. v. Cap:
Eige þarfa heilbrigder Lækinarans þörf/helld
ur siuker og vanmattugur / Eg em komen ad
kalla Synduga til Idranar/en ecke Riettlata.
Og Matth. i. Cap. Vottar Engellen huerl
hans Embætte sie/og seiger so til Josephs. Hans
Nafn skalltu Jesus kalla/þuiad hann mun frel
sa sitt Folk þra þeirra Syndū. Petta skiedur
ecke i þann mata/ad hann þyrergiefe ecke Synd
ena optar enn eitt sinn/helldur so opt og tydū/
sem þad Menn þad girnast/so sem Spamenn
erner og Gudspialla Mennerner klarlega
auysa.

Aller Menn a Jardu eru Syndugier(huat
vm vor eigenlega Samuiska oss Ditne ber)og
þurfa vid Fyrergiepningar Syndana. Þar þyr
er skulum vier iata og medkienna oss þyrer
Gude ad vera auma og synduga Menn / og
midg seka þyrer hönum/og vier stöndum i hans
reitnings Bok / og erum hönum midg mykeb

skyllduger/

skyllduger/ Þar er eingen önur Hialp eda huggun a Þerdum Þyrer oss auma og synduga Menn/ vtan ad vier jatum vora skuld/ og audmyktum oss Þyrer Gude/ og girnust Nad og Myskun / Og bidium ad hann vilie alla skuld og allar vorar Synder vpp gieta og Þyrrergieta/ So sem Herran Christur sialfur kienner oss i þeirre epterlykting Matth. xviij: Cap. Af þeim Þienara huer ed skylldugur var vm tiu þusund Punda / huerium hans Herra skenkte og vpp gaf alla þa skuld.

Slyka huggun eigum vier vandlega ad merkia/og hana vel a Hiartad ad leggia/ Þviad ell egar er þad omögulegt/ad vier gietum stadist/ og Sæluholpner orded. Þviad a Skulldunum/ þad er/a Syndenne er alldreige brestur neirnn hia oss/ vort eigenlegt Hiarta Vitnar Þyer oss ad vier höfum ecke giört Guds Vilia / helldr opt honum i mote misgiört. Ei þurfum vier ad hugsa/ad Gud mune slyku gleyma/edur þad hann mune ecke lata oss standa vorn Reikningskap. Verde þad ecke Þyrr / þa skiedur þad a vorre Banasæng i Daudans tyd. Huert vilium vier þa flyia ? Vier erum skylldugier og gietum ecke bitalad / So kunnum vier ecke ad vmflyia Guds Hendur / nie Þyrer honum ad þela oss.

Enn þetta er vort einka Traust og hin stærsta Huggan/ad vier giörum Jdran og yferbot og bidium Fyrergieþningar af Gude / So sem vor Lausnare kienner oss/ i vorre Drottenlegre Bön

re Bæn Fader vor/ þa vill hann og er reidu
buen/allar vorar Synder oss ad fyrirgiefa/ſ
þrafne sem vier vænum flyks til hans/og me
oepudu Hiarta a hann treystum og truum.

Huer ed eige vill nu sijtt vita vt ap fyrir
giefningu Syndanna/og eige vill sig hier me
hugga/ hann same mun ongua huggan i gieg
Syndenne þiña/hvorke a Himne nie a Jordu
Hvorru Gud oss þorde Amen.

Vitnisburder Heilagrar Ritningar
vt ap Syndana Fyrirgiefningu.

I annare Bok Moysis xxxiij. Cap. Ka
er Moyses til Guds og seiger so/ Drotten
Drottenn Gud myskunsamur og nadugur/ þo
enmodur og mikg lyknsamur og trur / þu se
audsyner Myskun j þusund Lidu / og fyri
giefur Misgiordernar Ranglætad og Sy
ernar/ Og fyrir huerium eingenn er saklaus
Þu sem vitiar ranglætis Fedranna a Bornu
um/ jafn til þridiu og fiordu ættar. Sia hv
huad merkelega Moyses bodar Mad og Myk
un Guds.

Item ij Reg. xvij. Cap. Par stendur/ad
Dauid fiell i Hordom og Manndrap/ og hon
var syn Synd openberud/ þa skielpdist hñ / E
Spamadurenn Nathan sagde jafnsnart til hñ
Drottenn hefur fyrir gefid Synd þina burt tekid.

Esaie j. Cap. Seiger Gud so/ Þuoed hre
sed ydur / Takid ydar Illskubreytne i burt fr
mynum Augum/ Lærid ap illu/ læred gott a
giora/

gloria/ leikted epter Riettenum/ hialped hinum nidur þryckta/ lated hinn þódurlausa riett skie og styrked Ecki unnar maleþne/ Komed þa og atelied mig seiger Drottenn. þo ad ydar Synd er sie raudar sem Blod / þa skulu þær verda snio huitar/ og þo þær sie blodrisa / þa skulu þær verda huitar sem Ull.

Ezech. xviij. Cap. Seiger Gud so / Eþ sa hinu ogudlege snyr sier burt þra synum öllum Syndum/ sem hann hefur giort/ og varduett er öll myn Bodord/ þa vil eg ecke minast þram ar meir allrar hans Illsku / sem hann hefur giort.

Esaie xlviij. Cap. seiger Gud so/ Eg em hañ huer ed aþmaer þynar Misgiorder/minna veg na/ og ecke vill þramar meir þinna Synda minnast. Ecke seiger hañ/ vegna vorra Verka.

Matth. xviij. Cap. Þa S. Petur spurde/ huer su opt skal eg þyrergieþa mynum Brodur/ nægist ecke siösinnum? Þa suarade Jhesus og sagde/ Eg seige þier ecke siösinnum / Heldur siötyge sinnum sio sinnum. Og vppa þau sömu Ord setur hann þram eina Epterlyking / med huerre hañ kiener oss/ad þyrergieþa giarnsam/ lega vorum Naunga þad hañ hefur oss i mote broted/ þa vilie Gud og so þyrergieþa oss vor/ ar Syndir. Luc. vj. Cap. Fyrergieped og mū ydur þyrergieþast.

Huad þarf hier margt vm̄ ad tala? Mat thei xviij. Cap. Þa gieþur Guds Son Kriste/ legre Kirkiu Lykla Valded þyrer þa Grein

Ey. og þar þyr-

og þar þyrer / ad hann skal ad leysa ad Synd
unum/ og þær þyrergiefa/ þeim sem þrast.

Og i sluttu male ad seigia/ þa er Ritning
eñ pull med þess hætrar Fyrirheit og epterdæm
Þad oss verde Syndernar þyrergiefnar og þær
verde ad mædar/ vt ad skiærre Mad Guds ann
verdskulldanar Verkaña. Sa sem þessare hreins
san Syndanna heitir hefur/ hann same er Al
mattugur/ hann gietur þad vel ent / Hann er
vor elskulegur godgiarn Fader/ þar þyrer vil
hann þad og þeigen giöra. Og i vorre Fader
vor hefur hann boded og skipad oss þar vm ad
bidia.

Joh. xvi. Cap. Bided þa munu þier ödl
last. Sanlega seige eg ydur / Huers sem hier
Föduren bidied i minu Nafne/ þad mun hann
giefa ydur.

Ellefta Höfudgrein.

S. Iudas Thaddeus.

Eg true Nolldsins Vppriſu.

Þesse Truargrein hun geingur enn langt yf
er allan Manlegan Skilning/ Med sinu myk
ua Skilnings Ljose kann Madur ecke skilia
nie vnderstanda / ad þetta sama Holld kunne
aptur ad koma/ sem so marguyslega og i marg
ad handa mata/ þerst og glatast. Eiñ druckna
i Sio eda Vatne/ annad vpp eta Fiskar/ þann

þridia

þridia Fuglar Loptsins/ Einn verdur brend-
ur i Elde/annar verdur af Hræfuikendū eda
Mödkum vppeten. Hier kann Manleg Natt-
ura ecke ad skilia/ huernen þad ma mögulegt
vera/ad þad sama Holld/ med sínum Lid-
um og Limum Beinum og Sinum Hwd og
Hörunde kunne aptur ad nyu ad samteingiast/
so ad Madurenn þae aptur þau sömu Augu/
þær sömu Hendur og Fætur/ og alla Limu so
sem nu hefur hann.

Og er þetta Meiningenn.

Eg true/ad eg mune med þessum sama Lík-
ama/sem nu hef eg/og nu er daudlegur/a hin
um sydasta Deige vpp vaktur verda fyrer Gudz
Raust/alyka so sīn Christur er adur fyrerfram
fra Daudum vpprisen.

Þesse Vpprisan framlidenna hun er einn
mykell leyndur Domur Gudlegs Dyrdar Veld
is/huern ed Manleg skynseme kann ecke ad skil
ia/ Henne hæfer og ecke helldur þad ad skilia/
helldur alleinasta þessu ad trua. Þvi ad þetta
sama Holld/ med huörtu Mansins Sæla / nu
giörer gott edur illt/ þad sama mun a hinum
sydasta Deige vpp aptur vekiast/ og vid Sæl-
ena aptur samteingiast/og verda so til samans
annad huört i Eilyfre Sælu eda i Eilyfum
Pyslum.

Enn a Manlegum Lykama mun vmbreyt-
ing verda. Hier i þessu Daudlegu Lyfe eru
vorer Lykamer allskyns Veykleika vndergiefn-

Eig- ner. Nu

ner. Nu er Lykamenn þwll/ohreinlegur/suart ur/þungur/seinn og latur/lydur Hogg og slog verdur ad hafa mylla þianing og Omak/ nær hann skal þara vr einum stad i annan / og er Veykur/Krankur/og þorhindrar opt Salina i hennar Verkum og Athöfnum/ Þar þyrer kölludu þeir Platonici mansins lykama/Myrkva ustopu og Grafar Salar / og Daudan kölludu þeir eina Endurlausn og Frelsan i burt þadan. Enn a hinum sydasta Deige þa munu Lykamer Vtualdra med agiætum Dyrdlegum gæfum verda prydder.

Sap. iij. Cap. Þar stendur so/ Þeir Rettlatu munu skyna skiært/og sem Loge þramlyda Matth. xiij. Cap. Þa munu Rettlater lioma sem Sol i þeirra Fodurs Ryke.

I Vppriſunne þramlidinna mun Lykamen ei vera þungfær nie seirn / helldur liettfær og þliotur / So ad huar helst Anden vill vera / þar verdur og sæfinnart Lykamen an dualar. Þa munu vorer Lykamer ecke þramar meir vera Veyker kranker og stukker/helldur styrkuer og liettfærer/so ad eingen hlutur fær þa Lykaman þorhindrad eda inne lucket / og hallded. Item Lykamen mun ecke þramar meir vera þorgeingelegur/ so ad Menn meige sia hann/ skynga eda færa / Helldur er hann oskaddanlegur/ so sem Solarennar Geysle.

S. Pall i Cor. xv. Cap. Hann giörer eina aluarlega / diupa og rykuglega predikun vm þessa Truargrein/ Styrkiande vora veyka Tru

med

med einu Epterdæme / Huert ed hann tekur ve
ap Fræie þui sem sæd er j Akur/huert ed ecke
vpp sprettur nie lifnar / nema þuiad eins ad
þad deyie (ædur byrr) Enn þegar þ er dautt
og þued/þa japnsnart kiemur ap þui litla Kor
ne einn þagur Auðxtur/og sier þuðrt smækorn
hepur sinn Lykama/sinn Natturlegan Vöxt/og
er þa miklu þegra og prydelegra enn þyrr var
þad. Sigkt verkar Natturan daglega i skyn
lausum Skiepnum/ Huersu myklu þramar mu
þa Skaparen allra bluta / vetta og til leggia
maniegre Skiepnu Dyrd/ Styrkleika/ Gæsku
og Visdom / huerre hann hepur giepid eina o
daudlega Sal epter Gude skapada?

Fyrr meir i Kristelegre Kirkiu peirra i Borg
enne Charthago/ þa kuzdu menn so ad Orde/
Eg true Vpprisu pessa sama Hollds. Sia/þ
Ord (pessa sama Hollds) hapa Menn par
vid auket/ad par skylde skilmerkelega og grein
elega vottast/ ad ecke skal annad Holld vpp
risa ad nyu skapad / edur pessu lykt / helld
ur petta sama Holld pesse same Lykame/par
med eg nu sie og heyre/sit og stend/og giöre öll
ur Verk puilyk/og huar jnne ad Sælen jdkar
og æper sig i öllum godum Verkum.

Petta vottar Job xix. Cap. liosiega / par
hann seiger/ Eg veit ad minn Endurlausnare
lifer / og hann mun mig hier epter ap Jördu
vppuekia/og mun eg sydar meir vmgiepast pessu
mynu Hörunde / og eg mun sia Gud i mynu
Holde.

Enig. j Cor.

1 Cor. xv. Cap. Þetta hid þorgeingelega mun í klædast þui oþorgeingelega/og þetta hid daudlega mun í klædast odaudleglekanum. Þessar Greinir vottа liosliga ad sá same Lyk ame og þ sama Holld skule aptr koma.

Enn þad skulum vier vita/ og vandlega merkia / ad þesse Truargreín vt aþ Vppris pramlidenna/og aþ eilyþu Lyfe/hun er ein aþ þeim allra hæstu Höfudgreinum alls kristeleg Euangelij Lærdoms. Þar fyrer er þar so opt og tydū/og so liosliga niz berum Oridum vm talad/í nya Testamentenu / og opt tuitcked og þramm sett.

Christus hann predikar lioslega þar aþ Matth. xxv. Cap. Ad þeir Rietlatu skulu hafa eilyfan Fagnud/enn ogudleiger eilyfar Kualer og olydanlegar pyfler. Enn flykre predikum sla margier í Vind / hirda þar ecke vm/ halida þad fyrer Spott og Spe/ So sem ad giöre Pauen og hans Cardinalar/þr halda Vppris pramlidenna fyrer Skrokfogu / og henda sier Gaman aþ/þa talad er vm eitt añad eilyft Lyf epter þta Lyf. So er eñ nu ad sia á allmörgum Bændum og Bumönnum / ad þeir halda þad meir aþ vana / enn þad sie þeirra aluara/ ad þeir tiue eilyft lyf vera/añars mūn du þeir þar til elska / og ei stunda so kapp samlega þessa Heims Wæring / helldur stunda epter þui sem eilyft er. Menn meiga kieña og predika/hier aþ sem vill/ Ja/enn þott Christus ur Predikade sialfur/ þa helldur þo skynsemen

þetta

þetta þyrer Helmsku.

En vier sem rietttrisiner erum / vier skulum vandlega grodursetia j vorum Hiortum þær huggunarsömu þögru Mals greiner hins gamla og nya Testamentis / vt ad þessare Truar grein / ad stadfesta og styrkia vora Tru þar med.

Vitnisburder Heilagrar Ritningar.

Þesse Truargrein vm Vppriss Holldsins hun er grunduollud Matth. xxj. Cap. Þar ed Christur bruysar Vpprisu þeirra Framlidnu / j gegn þeim Saduceis. Joh. v. Cap. Lyka sem Faderen vpp vekur þa daudu og lifgar þa so lifgar og Sonuren hueria hann vill.

Og þesse Truar greiner ecke ad eins styrkt og stadfest med Ordum og Mals greinum / Helldur og so med Verkum. Þuiad þar þyrer er Guds Sonur sialfur þra daudum vpp risen og aptur lifande ordenn / þar eru og marger Heilager med honum vpp risner. Og vppa þat ad Menn sie þullunsser þar vppa ad þad voru ecke Sion hueirfingar / þa var Gudz Sonur hia synū Postulum og ödrum Heilögum j xl. Daga predikade þyrer þeim / og sat til Bords med þm / Og visselega þa hafa þær Eua og Sara og adrar Heilagar Kuinnur opt verid hia Maria og hennar Systrum ödrum / og riad þni synar Freistingar og Frelsaner og Guds Verk sem þær skied og hent hefur.

Slyk syneleg Vmgeingne med Herranum

Christo og ödrum pleitrum / þun er visselegt Teikn og Merke og lios Vitnisburdur vppa þessa Truar grein.

Tolfta Høfudgrein.

S. Mattias.

Og eitt Eilyft Lyf.

Þesse Grein kienner oss / ad epter þta Lyf þa sie eitt eilyst Lyf/huert ad öllum Guds Vtualdum er þyrfbued so sem Christus hann sialfur seiger Matth. xx. Cap. Komet þier Blessader myns Födurs/ erfid þad Ryke sem ydur er þyrfet bued þta Vpphafe Veralldar etc. Þuiad hier i þessu Lyfe höfum vier önguann samastad/helldur þa eigum vier ad leita þess okomna/so sem Pistellen til Ebreos vm talar/ xiij. Cap. Þar þyrfet nær ed vier vppryfum af Dauda/þa mūum vier eilyflega mz Christo vyrda lifande/i Riettlæte/Meynleyse og eilyfre Sælu og Sæluhialp.

Og er þesse Meiningenn.

Eg True visselega/so sem Heilög Kirning kienner/ad epter þetta auma stundlega Lif/þa mune koma eitt dyrdlegt þarsællegt og eilyft Lyf/huert ad aller truader Guds Vtualder skulu þa ad eignast med Christo ad eilyfu.

Manleg Natura hun er so öllūgis þorblind ad og þordiarfud þyrfet vppruna Syndena/ ad

þun veit

þum veit eckert aþ þui eilyfa Lyfe/og aþ þrre saſtarlegre Sæluhialp. Þar þyrer vitnar Heilagur Ande þar vm þyrer oſſ alluyda i Heilagre Kirkiu.

Joh. xvij. Cap. Seiger Chriſtur/ Þetta er þad eilyfa Lyf / Ad þeir þecke þig alleina Gud ad vera / og þann þu hefur sent Jeſum Chriſtum. Joh. v. Cap. Sanlega Sanlega ſeige eg ydur/ Huer hann heyrer mijn Ord og truer þeim sem mig sende/hann hefur þad eilyfa Lyf: Jtem Joh. xij. Cap. Huer hann hatar sitt Lyf i þeſſum Heime/han mun varduetta þad til eilyfs Lyfs. Skoda Poſtulа Giörningana j. ij. iij. og xxiiij. Cap. Rom. vi. Cap. Dauden er Syndareñar verd laun/ Enn Nad Guds er eilyft Lyf i Chriſto Jeſu Drottne vorum. Jtem Cor. xv. Cap. Og Theſſ. iij. Cap. Vier munum alla tyma hia Drottne vera.

Og þetta er augliost og openbert/ad Guds Ord er fullt med slyka Vitniſburde vm þad eilyfa Lyf. Þad vottar/ad Gud vilie giefa sijnum Vtuolldum eitt eilyft Lyf/enn þeim þyrer dæmdu eilyfan Dauda. Og huad hellſt sem þad gamla Teſtamentid til seiger med Figurū og myndum/ þ seiger og vt skyrer þid nya Teſtamented med berum og liosum Ordum.

Vt aþ Glede og Fögnude þeſſeilyfa Himneska Lyfſins/kann ecke nockur Madur ad seigia nie skrifa/ þuiad þad yfer gengur allann manlegan Skilning. So ſem Eſa. xxiiij. Cap.

seiger

seiger og S. Pall vottar . Cor. ij. Cap. Par hañ so seiger/ Ei hefur nockud Auga sied/ nie Eyra heyrt og ei er i nockurs Mans Hiarta komed þad Gud hefur til reidt þeim sem hann Elska.

Conclusio.
þad er
Nidurlag og Ending Malsins.

I þessum Tolf Höfudgreinum postulegrar Truarjatningar/ er skilmerkelega og liosleg framsett sa riette Kristielege Lærdomur. Og slykur Lærdomur giörer eckert annad enn hañ vöxar og leider oss til Christum/ og setur hann fram fyrer oss/ Uppa þad ad vier skulū styrkia og hugga vor Hiörtu fyrer hann i gegn Synd og Dauda. Þat skiedur med þessū hætte Vier skulum læra ad trua/ ad Christur sie einn sannur Almattugr eilyfur Gud med Föduri num og Heilögum Anda/ og ad hañ sie komen hingad til vor Mannaña a Jördena / og sie geten af Heilögum Anda/ og af Mariu Meyu hingad i Heim boren. Og ad sydöstu sie hañ a Krossenum daeñ / ecke sinna nisgiörda vegna (þuiad med honum var eingen Synd) heldr vorra Synda vegna/ ad Gud Fader hañ sie fyr er bennan Daudan Christi til Frids stillter / og þar med sie öll vor skuld og Sekt bitslud/ Og fyrer Upprisu Herrans Christi fra Daud-

um/

um/ þaum vier ad komast til þess eilifra Lifs sins. Hann situr til Fodursins hægre Handar/ þyrer bidiare vor og þrammestodu Madr/og hefur oss afrekad og vuegad Aflæt og fyrergiefning allra Synda þar nu eilyfa Sæluhialp til Lifs og Sælar.

Þannenn hlyder nu öll Ritningen vppa Christum/ ad Menn lære hann ad þeckia / ad hann sie Guds Sonur. Þar fyrer/þa Christr spurde syna Læresueina ad/Matth. xvi. Cap. Huern þeir hielldu hann vera/þa vard Petur fyrstur ad suara fyrer sig og hina adra postulana /og sagde openberliga / Þu ert Christus Sonur Lifanda Guds.

Þad er ein stutt Medkienning/enn er þo riett ur Grundvollur allrar Heilagrar Ritningar. Þviad þetta Orded (Christur) var alkunnugt Ord j hia þeim Gydingum / So nefndist þad Kunnustar Sæde / Sem Höggormsins Höfud sundur meria atte / og fyrer huern allar Kyn fiesler skylldu blessast / sa ed hier a Jordu skylde vppbyria eitt eilyft Ryke / og hialpa Manneskiunne fra Daudanum/og giefa henne eilyft Lif. Sa hinn same(vm huern Moyses og aller Spamennerner hafa vottad)ertu/ seiger Petrus/og fyrer þig skal sigt Mad skie allan Heimen. Þetta höfdum vier / og þetta truum vier þyner Læresueinar et ct.

Fyrer slyka fatning og medkienning/er Krist eleg Kirkia bygd. So seiger S. Paul j. Cor. j. Cap. Vier predikum Christū Krapt og Visku Guds.

Guds. Og S. Pall hann vill ónguan annan Grunduoll lyda / enn Jhesum Christum / so sem hann hefur hann predikad/ ad hann sie fra Fódurnum komenn j Mandomlegre Natturu/ hafe Heimen endur leyst / ad hann sie a Krosse daen fyrer oss / og Upprisen / vort Hófud og vor Herra/sitiande til hægre Handar Gude/til huers/vier ecke fyrer vor Verk/ helldur vt af Nadenne komast kunnum / og verdum Sælut holpner.

Par fyrer skulum vier pessar Hófudgreinar vt af Jesu Christo trulega læra og a Hiartad leggia. Puiad S. Pall seiger/ Pad er so asett ad i Christo skule bua / bæde holldlega og personulega giöruöll Fylling Guddomsins/ so ad huer hann ecke finnur Gud og vidurkienner i Christo / sa hinn same hann finnur nie hefur alldre Gud fyrer vtan Christum/ pott hañ fare vpp vr Himnenum og ofan vr Heluite / og rt vr Heimenum.

Puiadhuer hañ stendur stadfastur hier a/ ad Jesus Christus sannur Gud og Madur/ste fyrer oss daen og vprisen / Hónum bregdast ecke hinar adrar Hófudgreinar. Puiad hier i pessare Greinenne er jnne polgen allra Kristinna Manna Visdomur og peirra kunnatta/sa ed yper gengur alla kunnattu og Vyssdom/og kallast ein gudleg andleg Viska/Speke og leynd ur domur / sa sem oss er af Himnum ofan openberadr/og sa ecke er af Jördune nie vr voru Hófde vaxen eda vpprunnen. Par fyrer kien

er S. Pall

er S. Pall i öllum stödum sinna pistla/so klos-
lega og klarlega/ ad Christus sie Grunduöllur
en/hæste Rykdomur og Höpudsumman/ ap huer-
tum og i huertum aller hlutet eru og pinna/er/
og i hönum eru aller Fiestoder Viskunnar og
Vysdomsins polgner

Hier i mote pessare Truargrein vt ap Jesu
Christo/pa hapa aller Villu menn sig sett / og
hier a mote mællt og staded/ sydan postulana
Tyd/og aller hapa peir hugad ad vinna Sigr
a henne. Enn po eru peir ad Sneypu og
Skömm ordner. Slykt hid sama vill og skie pa
pista og adra motstödu Menn Hetlags Euang
elij / peir ed oaplatanlega og viliande / og ap
Helpt og hatre/og i mote eigenlegre Samuisku
pram æda/og stryda i mote pessum Truargrein
um. Og pyrst peir ecke vilia hapa Jesum
Christum nie hann mediaka pyrer eirn praune
standara og pyrerbidiara/og Medalgangara/
pa munu peir reyna hann og pinna/eirn Dom
ara a hinum sydasta Dege.

Enn vor skynseme og Heimuren/pau kuna
ecke ap sier sialpum til ad pa Vnderstödu og skil
ning pessarar Höpudgreinar/ po pad sie pyrer
pau lagt/ helldur standa pau par a mote/ og
bneyxla sig a slykum Kardome/ So sem pad
er pyrer pann gamla Simeon/adur pyrr pyrer
sagt og spæd/ Luc. ij. Cap. Sm er/ad Jesus
Christur (pad ny pædda Barnkorn) sie settur
til palls og Vppriss margra i Israel / og til
eins merkis/huerium j mote munm ællt verda.

Par pyrer

Par fyrer hefur Esaias longu adur fyrr / fyr er spad ad Christur skylde vera einn asteyting ar Steirn/og ein hneyxlũar Hella. Fuiad huer hann sig steytir sa steytir sig rissulega a pessũ Steine/ Hann liggur fyrer huers Mans Footeum / og er burt kastadur ap byggingar Monnum/ So sem Christus sialfur hann vottar / ap heim cxviij. Psalme/Matth xxi. Cap.

Par fyrer giefur S. Joh. Euangelista/ petta hid glöggua Teikn og Merke/ Huar mi Menn meiga peckia/Anthachristz Anda og ad ra pals Kiennepedur og Predikara/ Ad ep pe netta Jesum Christum. Fuiad so hlioda hins Ord j. Joht iij. Cap. Par eru marger pals Spamenn vtgengner i Heimen/ Par ap meige pier Guds Anda peckia. Huer sa Ande sem ad vidurkienner/ad Jesus Christur er komen i Hollde/hann er ap Gude/ Og huer sa Ande sem ecke vidurkieñer ad Jesus Christur er komen i Hollde/hann er ecke ap Gude/og pad er sa Ande Antachristsins / huern pier haped heyrt ad koma skylde / og hann er nu alla reidu i Heimenum.

Slyk jatning og medkieñing vt ap Herranũ Jesu Christo/hũ reiknast fyrer Heimenum hin staerska Heimska og villudomur, Enn par a mote pa skal petta vera vort staersta og baesta Traust pögnudur og hrosan fyrer Gude/ med ollum Heilögum/pra Upphafe Kristnińar/ og petta eigum vier daglega ad sdka og laera/ Hier inne er palen og polgen oll vor Viska / Hann

ingia og

ingla og Sæluhialp/ So ad huar þesse Truar
grein er orðskud/ þar er allt hitt annad/ þar hef
ur Madur þulla og alla Visku/ og kann riette
lega ad dæma vm allra handa Lærdoma. En
þar a mote/ Huar þesse Grein er midur
fallenn/ þar liggur og þallen öll Heill og hugg
un og allur Vyssdomur/ so ad ei kann nockur
ad dæma vm neins manns Lærdom nie lipnad.

Þessa litla Aminning / hef eg þui sætta j
midur lagt þessarar Truarjatningar / So ad
huer Madur meigi sia/ Huersu ad Fiand mest
og Motstandarar Christi/ vilia af plana og af
mæa/ þessa hæstu Hæfudgrein Heilags Euangelij
vt af Endurlausnene og vilia suipta Christ
sinne Dyrd / enn rœna sorgfullar Samuiskur
þessare einka huggun/ sem vier höfum j Jesu
Christo. Gud Almattugur af styre þeim / og
læte sinn Son Christum halda sinne
Dyrd/ og syne oss sijna Nad og Mysk
un huer ad oss er j Euangelio
fram boden Amen

Ein annur Vtlegging postu-
legrar Truarjatningar/ skri-
fud af
D. Martino Luthero.

Fyrsta Greinen.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 593 8° [5,-217]

Eg true a Gud Fodur Almaktug-
an̄/ Skaparan Himens og Jardar.,

Pad er ad skilia.

Eg afneita ohreinum Anda/allre Skurd
goda Villu / allre ſiölkynge og hia trunade
aullum.

Eg ſet myna Tru og Trauſt a ónguan Mann
a Jördunne/ei a mig ſialfan/edur a mitt Valld
Viſku/Audæfe/Riettlæte/edur a nockurn hlut
þann eg hefe.

Eg treyſte a óngua Skiepnu/huerke a Himne
nie a Jördu.

Eg ſet myna Tru og mitt Trauſt alleinaſta
og einungis a oſynelegan einaſta Gud/ ſa ſem
ſkapad hefur Himen og Jörd/og alleina er yfer
er öllum Skiepnum. Par a mote er eg ohræd
ur og oſkelfdur fyrer allre illſku og hreckiuſe
Diöfulſins/og hans Erendreka / Puiad mun
Gud er yfer þeim öllum.

Eg True ecke ad ſyndur a Gud / þott eg
verde af Monnunum yfergiefen og oſſoktur.

Eg true ſamt a Gud / þott eg ſie Fatækur /
fyrerliten/faprodur/olærdur.

Eg true eige ſyndur a Gud / þo eg ſie aumur
Syndare. Puiad þeſſe myn Trua hlytr og ſkal
ganga yfer alla hlute/ bæde þa ſem eru/og ecke
eru/yfer Synder og god Verk/yfer alla hlute/
ſo ad hun Truen hallde ſier hreinne og ſkærre
til Guds/ſo ſem þ fyrſta Bodord bydur mier.

Eg girneſt eckert Teikn af honum/ad preiſta

hans

hans þar med.

Eg true stadþastilega a hann/hott hann þreste og vndan drage/og late sitt Fulltingi so snart þrasm koma. Eg set honum enguan Skamt eda afueden tyma fyrer/ Huenar / eda med huerju mote þad skule skie/helldur set eg þad alt med einre riettre stödugre Tru inn til hans Guddomlega vilia.

Fyrst hann er Almattugur / Huad ma mig þa bresta? Þad hann kunne ecke adveita mier og giefa?

Fyrst hann er Skapare Himens og Jardar/ og einn Drottenn og Herra allra Hluta/ Huer vill þa nockurt Tion edur nockurn Skada mier giora? Jea / Huernenn skylde þa ecke aller hluter mier ad godu verda/og mier þiena? Er hann ann mier Gods/hann huertum aller hlut er eru hlydner og vndergiefner.

Med þui þa ad hann er Gud/þa kann hann og vett vel/ huernen hann skal breyta vid mig og höndla/so ad best þare.

Med þui hann er Fader/þa vantar hann ecke Vilian/og hann giörer þad giarnsamlega.

Med þui þa ad eg hef soddan Tru og Traust a honum/og efa ecke i nockurn mata / þa er eg sannarlega hans Barn/hans Þion og Erfinge eilifplega/ Og þetta mun so skie sem eg true.

Aunnur Greinen.

Og a Jhesum Christum hans eingietenn Son / vorn Drottenn.

Pad er ad skilia/ Eg true ecke alleinasta pad/ad Jesus Christus sie sannarlega eingietenn Gudz Son/i eine eilypre Guddomlegre Natturu og Veru/ enn Upphafs/ pyrer alla Eilypd ouminædeslega af Fodurnum pæddur. Helldr og eirnenn ad honum sie af Fodurnum aller hlut er vndergiepner/so og epter Mandomenum/ pa er hann settur einn Drottenn yper mier og öllum hlutum / hueria hañ hefur med Fodurnum epter Guddomenum giört og skapad.

Eg true / ad eingenn giete truad a Fodureñ edur til Fodursins komed med sinne Skynseme/ Viska edur nockrū Verkū/a Himne eda Jordu/ Helldur alleinasta j Jesu Christo og pyrer Jesum Christum hans eingietenn Son/ Pad er ad skilia/ Fyrer pa TRV/ sem pui truer/ad Gud vilie vera oss myskunsamur og nadugur/ vegna sins Sonar og fyrer hans skuld alleina.

Pridia Greinen.

Sa sañ gieten er af Heilogū Anda.

Pad er/ Eg true obrigdanlega/ ad hann sie mier til gagns og goda af Heilogum Anda gieten/ pyrer viā allan manlegan til styrk og holdlegan Verknad/ enn holdlegs Fodurs og manlegs

legs Sædis/ Uppa þad/ ad hann minn Synd samlegan/ Holldlegan/ Sauruglegan/ Fordæmeleg in Gietnad (og allra Rettruadra) hreinse og andlegan giöre/ epter nadarsamlegum synum vilia/ og sins almattugs Födurs.

Fæddur af Maria Meyu.

Pad er / Eg true/ ad hann sie minna vegna og mier til goda fæddur af hreine Meyu/ an nockrar Spillingar hennar Meydoms/ Holldlega og andlega. Uppa þ/ad hann epter Skickan Födurlegrar Myskunseme/ myna Syndum spillta og fordæmanlega Æding og allra sinatruadra Blesse/ hreinse og saklausa giöre.

Fiorda Greinen.

Pyndur vnder Pontuerskum Pilato Kross festur.

Pad er/ Eg true ad hann sie fyrer mynar Synder og allra Rettruadra Manna pyndur og Krossfestur/ oe hafe þar med allar Pynur og Pysler blessad/ og giört þær ecke ad eins oskadsamlegar/ heldr heilsusamlegar fyrer synu Auglite.

Deyddur og Grafenn.

Pad er/ Eg true ad hann sie daen og greptradur/ og ad hann hafe mynar Synder og allra peirra sem a hann trua/ med öllu deydt og graf-

Fiy. ed/ þar

ed/þar med þann likamlega Dauda deydt og dreped/ og giört hann med ollu oskadsamlegan nytsamlegan og heilsusamlegan.

Fimta Greinen.

Nidur stie hann til Helvitis.

Það er/ Eg true ad hann sie til Helvitis opan stigen/ad yfer vinna og hertaka Diofulen og alla hans Magt/hans Slægd og Illsku / minna vegna og allra Rettruadra / So ad Diofullen kunne ecke hier epter neinn skada ad giöra/og hefur mig Frelsad fra Helvitis pyno og Fyrerdæmingu.

A pridia Deige reis hann upp fra Daudum.

Það er/ Eg true ad hann sie upp risen a pridia Deige fra Daudum/ til ad giefa mier og öllum riett truudum eitt nytt Lyf/og hefur mig so med sier i Mad og Anda upp vaked/ til ad syndga ecke framar meir/ helldur ad piona sier alleina / i allskyns Dygdū og Mankostum / og uppbyria so ad upp fylla Guds Lögmal.

Siötta Greinen.

Upp stie hann til Himna / situr til

hægre

Hægre Handar Guds Fødurs.

Pad er/ Eg true hann sie til Himna vpp stigen/og ad hann hafe af Fødurnum medtekied Dyrd og Valld yfer alla Kingla og allar Skiepnr/ Og situr so til hægre Handar Gudz/ Pader / Hann er einn Kongur og Herra yfer öllu Audæfum Guds a Himne/ i Heliughe/ og a Jördunne. Par fyrer kann hann ad hialpa mier og öllum Riettruudum i öllum naudum/ og aullum vorum Motgange og Qvina Ofsoknum.

Siøunda Greinen.

Padann er hann komande ad dæma Lifendur ꝛ Dauda.

Pad er/ Eg true ad hann mune padan koma af Himnum ofan/ a hinum sydasta Deige til ad dæma Lifendur/ peir sem pa eru Lifs/og Dauda / peir sem pa eru Framlidner. Og ad aller Menn aller Kinglar og Diofflar skule pa koma fyrer hans Domstol/ og sia hann holldlega / Pa mun hann mig og alla riett truada endurleysa fra peim likamlega Dauda/og fra öllu illu/og eilifar Refsingar leggia / a alla sina Qvine / og Frelsa oss eilifflega fra öllu peirra valde.

Attunda Greinen.

Eg true a Heilagan Anda.

Pad er / Eg true ad Heilagur Ande er ecke ad eins sannur Gud med Födr og Syne/helldur og pad/ad eingenn gietur nie kann ad kom ast til Födursins pyrer Christū/til hans Lipnadar/Pynu/Dauda og Forpienustu/edur nockud ad öölast og hreppa par ap / nema putad eins Heilagur Ande hann eple pad og verke. Med huerrum Heilaga Anda Faderen og Sonurenn mig og alla syna hrærer/vpp vekur/kallar/og pyrer Christum og i Christo giörer Lipande/ Heilaga og andlega/og leider pa so til Födursins/ Putad pesse Heilagur Ande hann er pad huar med Gud Fader pyrer Christū og i Christo alla hlute verkar og lipande giörer.

Niunda Greinen.

Eina Heilaga Kristelega Kirkiu.

Pad er/ Eg true ad Gud/vegna sins Sonar Jesu Christi/pyrer pann Heilaga Anda/ hafe ser eyd hier a Jördune/allt til sydasta Dags eina Kirkiu/ Pad er/Söpnud margra Manna huerier pad Heilaga Euangelium medtaka med Trumne/og sa Heilage Ande er pyrer pad Heilaga

laga Euangelium kröptugur med mörgum / í
þeim sama Söfnude / og giörer þa Erfingia
eilyfrar Sæluhialpar. Og ad þar sie eingen
efe ar/huar og hvilyk ad su rietta Guds Kirk
ia sie / þa hefur Gud til sett og skirkad nöckur
ytre syneleg Teikn / huar af þesse Söfnudur
þeckiast kann/ og þra skiltast ollum öðrū Þiod
um og Mönnum/ Einkum sem er/sannur Ok
meingadur Euangelij Lærdomur og þssar Tru
argreinar sem samsettar eru i Symbolo Apost
ulorum/og i þeirre Messu Credo(er vier köll
um)og þar ad eru þau kristelegu Hælögu Sa
cramenta Skyrnarennar og Holldsins og Blod
sins Christi/og Aflausnen et ct. Enn Heid
ingiar Tyrkiar og adrar Þioder þocknast ecke
Gude/og Erfa ecke eilyft Lyf/þott ad þr hafe
þagrar Dygder og mykla Mankosse. Þar er
eingenn þeckur Gude sa ed fyrrilyftur og þors
smar Guds Son / Þvi ad so hliода Guds ok
brigdanleg Ord/ Huer hann truer ecke a Son
en / hann skal ecke sia Lyfed/ Item/ Eingenn
kiemur til Födursins nema alleinasta fyrer
Sonenn.

Þar fyrer / Med þui ad Gud vill alla
tyma hafa sier eina Kirkiu/og vill ad vier sie
um Lider og Limer þeirrar sönnu Kirkiu /
þa true eg visselega/ad eg sialfur sie ann efa /
einn Limur og Lidur þessarar sannarlegrar
Kirkiu/ Og ad su Vad sem Gud hefur lofad
og heitid Kristelegre Kirkiu/þa enu sömu vilie
hann mier og giefa/mig Bænheyra og Vadar

samlega med mier verka.

Sainneyte Heilagra.

Petta Ord / er ein vt skyring þyrer þarande Orda/huernen petta Orded Kirkia skal skilia/ einkum so / ad Kirkia merker ecke Hws nie Mustere/eige Paua nie Byskupa/helldur Sainneyte/ þad er Söfnud Heilagra/ Þad er þeirra Manna sem þata og vidurkienna sannan Gud sa ed sig hefur þyrer sitt Euangelium openbered/og sinn Son Jesum hefur vt sent / þeir ed medtaka hans Euangelium og akalla þann sanna Gud. Þuilyka Menn kallar þesse Grein Heilaga. Þuiad a medal þuilyks Safnadar eru alla tyma nockrer vtualder og Heilager / þeir sem til Guds eru snuner. Og i þessu ord um er so miked sagt og þatad sem i þeim þyrer þarande/sem er petta. Eg true ad Gud hafe sier alla tyma hier a Jördu eitt eiged Folk / Einkum/alla Menn/ huar helst sem þeir eru þeir ed þad Heilaga Euangelium medtaka m3 Trunne/ Og ad Gud hann vilie ætyd aullum Limum þessa Folks / sanlega vetta og giefa syna Vilia/so sem hann hefur hetted og lofad sinne Kirkiu/af ad þr þ af Hiarta girnast.

Eg skal og stadfastlega þui trua/ad eg skalf ur sie einn Lidur og Limur þessarar einnrar sannar Guds Kirkiu. Og su sama Vilia sem Guds Kirkiu er lofud og tilsögt/hun skal og so mier sialfum veitt og giefen verda.

Tiunda

Tiunda Greinen.

Fyrer giefning Syndanna.

Pad er/ Eg true ad i pessum sama Söfnu
ude/esi huerge annarstadar / sie pyrer giepning
Syndanna/og pyrer vtan pessa Kirkiu/pa er
eingen hialpar von til Synda pyrergiepninga
ar/pyrer nockur god verk/huersu morg og mik
il sem pau eru eda vera kunna.

Enn huer hann er i peirre sönnu Gudz Kirk
iu/ po ad hann sie fallen alla reidu / pa par
dann po visselega pyrer giepning sinna Synda
so opt sem pad hann snyr sier aluarlega til
Guds. Par pyrer hepur vor Lausnare Jesus
Christus Lykla vallded til sett/Matth. xvi.
Cap. Huad pier leysed a Jördunne pad skal
leyst a Himnum / Item Matth. xvi. Cap.
Huad pu leyser a Jördu skal a Himnum leyst
vera.

Ellefta Greinen.

Holldsins Vppriſu.

Pad er/ Eg true/ad peir Daudu mune Vpp
risa / i huerre Vppriſu allt Holld mun pyrir
er pann sama Heilaga Anda vpp vekiast/ pad
er/aller Menn med Sialu og Lykama / Vonde
er og

er og Goder. So ad þad sama Gollð huert ad
Daed er og Graped og Funad / og med þuerri
hætte sem þad hefur þarist / þa skal þad epter
koma og lyfande verda. .

Tolfta Greinen.

Og eitt eilift Lif Amen.

Þad er / Eg true ad epter Vpprisuna munu
Heilager þa ad ödlast eilift Lif / enn Syndug
ier eilifan Dauda. Og eg vissulega og þess
lega true og treyste enn alls epa / Ad Fadered
mune fyrer sinn Son Jesum Christum vorn
Drotten med þeim Heilaga Anda / lata mig
skie allt þetta / so ad þad sie Amen Amen / þad
er / sannarlega og vissulega satt.

Hier epter fylger ein agiæt
leg Amining til Bæna akallsins /
Og Vtlegging yfer þau Orden
Christi / Joh. xvj. Cap.

D. Marth. Luth.

Sanlega sanlega seige eg ydr / huers

þier

Þier bidied Fodurenn i minnu Nafne / Þad mun hann giefa ydur/ Hingad til hafe þier einskis beded i minnu Nafne Bidied þa munu þier medtaka / so ad ydar Fognudur verde fullkomlegur.

Þetta er ein agiæt Aminning Herrans Christi til sinna Læresueina/ vm Bæna akalled. Þuiad næst Predikunar Embættenu / þa er Bæna akalled su ædsta Guds Þionustugiord hia Kristnū monum. Þessa Aminning giorde Herr en Christur/ yfer Bordum vm Kuölldmaltyd/ ena/ skamt epter þau Ord sem hann sagde til Læresueinana/ Þier erud hryggueer vegna minn er burtfarar/ Enn þo er vm eina litla stund/ eg giöra/ Eg skal sia ydur apt/ og ydar hrygd skal snuast i Fognud. Epter þa Huggan keim ur nu þesse Aminning til Bæna akallsins/ og þetta hlyder miög vel til samans. Þuiad þegar einn Kristen Madur hann er staddur i Angist/ Sorg/ Neyd og Motgange/ eda huada Olucka sem a þerdum er / Þa er eckert styrkt trauust og eckert annad Rad/ vtan ad giefa sig til Bæna akallsins/ og bidia Gud vm Hialp.

Þetta kiennir hier Christur synum Læresueinum/ Og oss/ ad vier i motganga Tymanū ecke gleymum Bæninne/ Og hann seiger þeim miög huggunarsamlega / ad þeir skulu vera i styrku epne diarfer og ohrædder/ þuiad (seiger hann)

hann) Ecke seige eg ydur ad eg munne bidia Fodurenn fyrer ydur/ þuiad Fadernn elskar yd ur sialfur/ af þui þier elskudud mig/og Tru dud ad eg være af Gude vtgeingen.

Sannsinde eru þad/ Christur lætur ecke af/ Hann situr til hægre Handar Fodursins ogbid ur fyrer oss/so sem S. Pall seiger Rom. viij. Cap. So vitum vier og eirnen ad hans Bæn er alheyrd/su sem hann bad fyrer sinne Kirkiu og oss ømum syndugum Mönnum i sisse seinn ustu Kuøldmaltijd/ og sydan þar eptera af Krossenum/ Og su sama Bæn varer og skal vera kröptug/allt til Heimsins enda. Enn þier þurfet ecke(seiger Christur)slyttrar Bænar vid ad eg fyrer ydur bidie/þuiad þier kunned sialfer Fodurenn ad bidia/ Þier skulud og ecke þad epa/ydar Bæner skulu verda bænheyrdar. Þui ad minn Fader elskar ydur/ af þui þier elsk ed mig.

Þetta skal ecke so skilia/so sem ad skylldu Menn ecke hugga sig vid Christi Bæn/ Heldr so/ Vier skulum ecke afvirda vorar eigen Bæn er/med þui vier elskum Christum. Þuiad so er til sett/ og þetta skulum vier vandlega merkia og læra/ ad huer hann bedur girnd og ast a Christo/þann hinn sama elskar Fadernn/ og so kiær er hann hönum ad hann vill hann Bæn heyra. Huar eru hier þr ogudlegu Papistar huer ier ed vijsa oss til fyrer bonar og þrame fiödu Heilagra Manna?

So huggunarsamlega vpphuetur leider og

lockar

Item/ad Gud villde giefa Frid i Lande/goda Vedrattu/ Heilsu og Heilbrigde et ct. Pessa oskar huer Kristen Madur alla tima/a huerre stundu i synu Hiarta/ Og po hann alla reidu tale ecke par um/ paer po ekert annad hon um i Hiarta. Petta heiter ad bidia andlega/ oaplatanlega/ og med Hiartanu. Og slykur Bænahattur er oss miog naudsynlegur/ Puiad vier erum iapnlega stadder i Voda og Haska/ og erum ecke eitt Augabragd obrædder pyrer Diofslenum og voru eigenlegu Hollde/ad peir felle oss ei i Skömm og Synd.

Enn iapnpramt slykre Hiartans Bæn/ pa skal su munlega Bænen pylgia med. Enn huer nen peirre Bænenne skal hattiad vera/ pad kienner oss Christur hier og seiger/ pier skulu ud bidia i mynu Nafne. Item/ Faderenn elskar ydur/ af pui pier elsked mig/ og trued ad eg sie af Gude vtgeingen. Pegar personan Mannsins er nu so til buen og skickud/ad hann truer a Christum/ sa same Madur hann er nu pa pegar eirn rietter audlegur Riettemadur i synum rietta Hökle og prestlegum Skruda/ Og par brestur ecke annad a/ enn ad hann late Munnen vpp gladlega/ og bidie vm eitthuad/ pad honum piker sier skalpum eda odrum samkristnum aliggia/ og seige so/ Drotten/ Pessparf eg vid/ Pad vantar hann/ Giep oss pad pyrer Christi saker.

Enn vier hofum nu sierdeilis talad vppa soddan Tijd/ ad lipa/ ad ecke skorter Meyd og

Motlæte daglega/og er Dag þra Deige/þyngra og þyng a þott vier alla tijma miög bidium. Þuiad þyrfi er Diæpullen Lygare og Morðinge. Med Lygonum vill hann Guds Orð niður þryckia/ Med Mandrape vill hann allskyns Oprid og Groa i Kristnenne vppuckia. Þar þyrer tekt: pauen og so Tyrken eckc Guld/ og adrer Kristnenna Qvinner þeir sem eru a mote Guds Orde. Vier reynum og so/huilyka Neyd og þreyngiande Naudsyn / eijn og sier huer hepur sialpur/þo eckj være su almennelega Neyd. Þar þyrer höpum vier nog tulegne / a allar sijdr/og noga Naudsyn og Þörp ad giöra vorar Bæner. Enn þuar hann kann eckc ad hyxa vm þessar Naudsyniar allar/sa take sier þyrer Lendur þa Heilögu Fader vor. Hun hep ur sió Bæner/huar þie allar þreyngiande naud er og aliggiande Naudsyniar eru þie þolgnar.

Vt af Bæna akallenu
til Heilagra.

Rietta Bæna akall til Guds/so sem hañ hepur kient og openberad sialpur/ap sinne Millde er þad allra naudsynlegasta Verk allra Manna og sa Hasste og stæste Visdomur i þessu Heime/ Og þrta Verk giörer greinar mun a mille Guds Kirkiu og allra annara Manna / sem ad eru Heidingiar/Gydingar/Tyrkiar et ct. Þar þyr er liggur

er liggur þar stor magt/ad kunna rietteleg̃a ad tilbidia Gud/og ad vita miſmun a mille hins rietta Bœna akallſins og þeſſ ranga.

Enn þetta er þad rietta Akall til Guds/ huer ed ſig hefur openberad þyrer ſinn Son Jeſum Chriſtum i ſynu Heilaga Euangelio / ad akalla Gud/og tala vid hann/og ganga ſo þram̃ þyrer hann/ad þu viter þad/ad han̄ hefur ſialfr̃ ſett og ſkikkad einn Medalgangara a mille ſyn og vor/ſem er ſinn Son Jeſu Chriſtum/huer ed þa hrædelegu Guds Reide i giegn oſſ hefur vpp a ſig tekid ſiallt og bored/ hann ſame er ſettur og ſkikkadur og vygdur til eins eilyfs Rieſemans / og Medalgangara / ad hann alla Tyma/ þra Vpphafe/ epter Adams Fall/ þyrr og ſyd/ allt til hinnar ſydoſtu Endurlauſnar Heilagra/ hafe vered/og ſie/ og vilie vera vor Fyrirbidiare og þramefiodu Madr hia Fodurnum.

Vid þenna einka Framefiodu mann og Fyrirbidiara ſkulum vier hallda oſſ/ og koma ſo þram̃ þyrer Gud/ ad vier truum viſſelega/ þad þeſſe Guds Sonur Jeſus Chriſtus ſtande þram̃e þyrer ſynū eilyfa Fodur/ſiae og þekke vor Hiortu / vora Andlitarþan og vort Akall. og þa vier bidium og akollum Gud/ þa er hann og eirneſ Fyrirbidiare medur oſſ. Þar þyrer ſkulum vier þram̃ ſetta hans Nafn i vorum Bœnum/ og bidia Gud/ ad hann vilie þenna Medalgangara / Jheſum Chriſtum alyta/ og hans Fyrirbon og Forþienuſtu/og lata oſſ hīs nota

a/ og ad hans vegna vilie hann giefa oss Synd anna fyrergiefning / suna Naad / Heilagann Anda/og pad eilyfa Lyfid/ Og ad hann vilie hialpa oss i ollum Nauduum og Motgange i pessu auma og pallualta Lyfe et ct.

Vier skulum og eirnen sialfan Guds Son Jesum Christum medalgongu Mann. Akalla og til bidia / ad hann vilie sialfur vera oss Myskunsamur / og bidia sinn eilyfan Fodur fyrer oss/og med honum hialpa oss/so sem hann sialfur hefur sagt/ Komed til mjn aller et ct. Item allt hvad pier bidied i minu Nafne / pad er/ I pui Trausie/ ad pier munud mjn ad niota/pad skal ydur veitast et ct.

Og nar pu kiemur so fyrer Gud/ og penna medalgongu Mann mille Guds og vor / pa hlytur pu ad hafa pad Hiarta med pier / sem fier vill snua til Guds/ Pad er / pu hlytur ad hafa alvarliga Hiartans Idran/og skallt pui trua og treysta/ad Gud vilie vera pier Nad/ugur/ og lyta til pyn / og Bænheyra pig / og hialpa pier et ct. Og pu skallt Polinmodliga Guds hialpar vænta/ og epa ecke nie mistreysta Gude.

Petta eru diuper og Haleitar hlutir/ paerra Madur hlytur ad læra/ af daglegre reynslu/ i daglegre Andvarpan og i Hiartgronu Bæna a Kalle til Guds. Og alla tyma eru par nockrer sanner Guds Pionar / sem Gud so rietteleg akalla/og hier hafa nockurn Stilning a.

So seiger S. Pall til Timoth. Par er ei vt

an eins

an einn medalgöngu Madur mille Guds og Manna/ Jesus Christus/ sa sem sig hefur giefs ed til Endurlausnar fyrer alla.

Og Johannes seiger/ Vier höfum einn Fyrirbidiara hia Födurnum/ Jesum Christum þann rettlata / hann er forlyktaren fyrer vorar Synder.

Guds Son seiger sialfur/ Huad þier bidied Föduren i minu Nafne/ þad mun hann giefa ydur. Þesse Guds Sonur hañ er sa einka medalgangare og æðste Riettlætismadur/ huer ed þrañe stendur fyrer þeim eilifa Födurnum / og alleina inn gengur i þad allra Heilagasta Sanctorum Sanctorum/ so sem þar stendur til Ebreos/ og einnsaman enn eingen annar koma kann i þad heimuglega Guds Raad. Þesse hann flyt ur vorar Bæner vora Hiartans Anduarpan fyrer Gud. Vid þennan æðsta Riettlætismann hlytum vier ad halda oss / og i hans Nafne og hans vegna ad bidia vm Naad og Hialp/ og þar epter vona og væntа.

Þetta Lioseð vt af Gude/ og af þeim einka Medalgangaranum Guds Syne/ og af Trune vefloknade fullsnart i Heilsunum. Heidnar Þioder/ og nær aller Menn i Heime eru hryggeleiga fallner fra sönnum Gude/ og þeim einka Medalgangara. Enn þo ad natturleg Skynsemi vite vel i hia mörgum/ ad þar er ecke vtan ein Gud sem hialpa kann / þa akalla þo aller Menn i Neydene nockud annad/ þad sem þeir halda fyrer Gud. Þuiad huer hann þeir

Sig. ecke

ecke Guds Ord/hann setur og dicktar sier marg hættada Gude / og margualega Hialpara og Medalgöngu menn/og villest langt þra Gude. Þannen hielldu þeir Heidnu sumer Solena þyrer Gud / sumer Tungled / sumer þær og þær Stiornur. Og epter þui sem huer hafde Maudsyn / so bliop hann til eins og annars Apguds. Og af þui Menn voru fallner þra þeim rietta sanna Gude/ og þeim einka Med/algangara/ og höfdu miſt Guds Ord/ þa vrdu þeir sydan so blinder og galder / ad huer og eins diktede sier nya Apgude og hialpar Men/ so sem Heidingiar hrædelega giördu og tilbadu, Jouem/ Martem/ Venerem / og hier j Nordr Alpum Þor Odenn og önnur Trollmenne.

Eins og alyka hepur þad skied og tilgeng/ed/ a medal þss Folks sem Kristner kalladuſt. Þeir hafa ecke riettelega þeckt Guds Son/ og ei hallded hann þyrer Medalgöngumann og Fyrerbidiara / helldur þyrer ein hrædelegann strangann Domara / og hafa þui hlauped til Mariam/til S. Peturs/ til S. Jacobs / til S. Aunnu og annara þramlidinna Manna / og hafa giört þa ecke allemaſta syna madal/gángu Menn og þyrerbidiara/helldur og eirn en hialpar Menn. Og hafa so til lagt og eig nad veyktre Manneskiu Guds Almætte og hans Dyrd/huad ad er ein auglios og openber Skur godadyrkan/eins og þa þr Heidner Menn til hædu þann Þyngud Bachum/ad hann skylde vardueita þeirra Þyngarda.

Enn

Enn þott nockrer Suldugser Papistar med
kienne nu nockurn part ad þetta er ecke riett/
þa villa þeir þo halldа Merg og Grundvelle
sinnar Villu/ og seigia so / Menn skulu ecke
halldа Heilaga fyrer hialpar Menn / Helldur
fyrer þrameſtodu Menn og fyrirbidiara.

Med þessu mote rænа þeir Guds Son Je-
sum Christum sitia Dyrd/huers pyna Forn og
Forþienan bitalingur er fyrer oss/og hann er
sa alleina sem settr og til skickadur er af Gude
til medalgangara og adsta Kienne Manns /
huers vegna og fyrer huers skuld Gud hefr
vissulega lofad ad Bænheyra oss. Þu hefur
engua Lopun af Gude / ad hann vilie Bæn-
heyra þig vegna S. Jacobs/edur nockurs an-
ars Heilags Manns. Enn Bænen verdur ad
skie af riettre tru/þuiad Guds Ord hlyder all
eina vppa Guds Son.

Og so sem adur fyrr er sagt/ Med þui Men
kunna ei til Madarennar ad komast hia Gude
an medalgongu Manns / þui er Sonur Guds
settr og skickadur til Arnadar Ords og þrame
stodu og fyrirbonar og til hins yppartsta Kiert
emans/huer ed sig hefur i Forn fært a Kross
enum/og er vpp aptur tysen og lifer eilyplega
og situr til hægre Handar synum Himneska
Fodur / og bidur alla tyma fyrer ollum Kiet-
trumdum.

Fra þessum Arnadar Manne Jhesu Christo
skulum vier ecke lata oss snua i nockurn mata/
og ecke setia neina Heilaga Menn i hans stad.

S. Petrus og S. Jacobs Pijna og Forpleem
ska er ecke Bot nie Vitalingur fyrer oss/ þeir
eru og ecke helldur setter og skickader til neins
Arnadar Erds.

Hier ad auk er þad sannarlega satt/og vel
vmhuxanda sem Gud seiger/ Drotten Gud þin
skaltu tilbidia og honum einum þiona. Nar
vier tilbidium nockurn hlut sem er osynelegur
þa medtiennum vier þar med/ ad hann sie Al-
mattugur/og sia og vite allra Manna Hiarta
synier/ og Hiartnasta Þel og þanka. Huer þan
nu til bidur og akallar Heilaga Menn fram
lidna/ S. Petur S. Austu edur adra Heilaga
Ga sama hann til leggur og eignar þeim Gud
legt Almætte / ad þeir sia og vite allra Manna
Hiarta og Hugskot/ Huad ecke er annad en aug
lios Arguadyrkan.

Og j stuttu Mæle ad seigia / Riettelegt
Bæna akall til Guds / er su hin ædsta Guds
Þionusta/ og skal skie so sem Gud hefur oss
kient/skipad og boded. Og fyrer vtann Guds
Ord eigū vier eckert nytt Bæna akall ad hafa
nie vppfunded. Nu er þad openberlegt/og aug
liost/ ad i Rutningu Spamannanna og Postul
anna er eckert Dæme/huar af slikt Bæna akall
til Heilagra framlidenna Manna kunne ad
stadfestast. Þar fyrer mattu vera pulluss þar
vppa / Gud vill ecke hafa af oss slikt Bæna
akall til Heilagra Manna/ þad kann og ecke ad
standa jafnframt rietter Tru.

Enn hier er merkianda / Ad annad er þad/
ad leita

ad lesa og hugleida Historiur og Lifsögur Heilagra Manna/og taka og læra af peim god epterdæme Thuarinnar og annara godra Verka og Manndygda/og packa Gude/ad hann hefur alla Tyma af manlegu Kyne nockra vtualed/og hefur openberad sig fyrer peim/og gieted oss fyrer sitt Heilaga Ord/og hefr margfaldlega hialpad peim og bænheyrt pa/ Og bar med audsynt/ad hann vill og eirnen bænheyra oss og hialpa oss.

Ad buxa so vm Heilaga/pad er harla miög nytsamlegt/so sem Dauid opt og osialldan segir i psalmenum/ Ad hann vilie prysa Gudz Hialp/eppa pad ad adrer akalle Gud og æirna en/vegsame hann/og af honum bidie og vanter sier Hialpar og Fullting.

Jomfru Mariam skulu Menn ecke til bidia nie akalla

Lucas Gudspiallamadur hann skrifar i fyrsta Cap. Ad pa Höfudengellen Gabriel bar Marie Ruedtuna/sagde hann a medal annara Orda/ Ottast pu ecke Maria/ pu hefur funded nad hia Gude. Petta Ord skulu vier vandlega merkia/hvad pad pienar ecke allein ofta par til/ad Jomfru Maria peinge Huggan par af i hann Tyma/heldur ad pad sie Vid uörum vid peirre bryggelegre hiaguda Dyrkan sem sydar meir kome munde a medal Kristenna

Gv. Manna

Manna/ þyrer þauan i Rom og hans Klaust
ramenn/ og hia þeim Papstinum er enn nu þessa
an Dag/ þeir ed Marin gióra ad einum Gude
og til leggia henne alla Mackt og allt Vald
a Himne og a Jórdu/ so sem ad hepde hun þ
ap Gude þetged.

Enn þott Jomfru Maria/ sie bleſſud yfer
allar Kunnur / og ad engenn Kunna hepr
nockurn Tyma flykia Mad og flykan Heidur
þeinged þa setur Gabriel hana midur med þess
um Ordum/ og giórer hana lapna ollum sodu
Heilogum / þar med ad hann seiger/ Ad huad
hun er/ þad se hun fyrer Mad enn ecke Fors
þienustu. Vn blytur Miſmunur ad vera / a
milli hans sem Madena giepur/ og hins sem
Madena medtekur.

Sa sem giepur Mad/ hia þeim ennum sama
skulum vier Madar leita / enn ecke hia þeim
sem þerrar Madar er motande erden. Þetta
hafa Menn i þauadomenu ei giórt/ þuad huer
Madur hliop til Marin/ leitande og vonande
meire Hialpar hia henne enn hia Herranum
Christo. Þuad so er sunged ap henne i þaua
domenum.

Maria mater gratiæ, mater misericordiæ
tu nos ab hoste protege, in hora mortis sus
cipe: Item, ora pro nobis sancta dei geni
trix, vt digni efficiamur gratia Christi:
Item, In omni tribulatione & angustia, luc
curre nobis virgo maria.

Ad vier tyrfum ad varast flyka Villu og

tangann

tangann Lærdom/ þa merkium vandlega þeta Ord / Maria þu þanst Mad hia Gude, Og latum oss hier ap læra/ ad halda hana fyrer enna Manneskiu/huer ed til Madar er komen/ enn ecke þad hun skule Mad giepa nie vera/ Fuad þar til er hennar elskulege Sonur vor Herra Jhesus Christus skickadur/ ad vier leik um Madar hia honum / og komum til Madar fyrer hann. So sem Johanes Baptista seiger Joh. j. Cap. Vier höpum aller ap hans Mægd feinged Mad fyrer Mad.

Ndurlag a þessare Grein/

Vm Bæna akall til Heilagra.

Vor Drottenn Jhesus Christus seiger og so/ Matth. xxviij. Cap. Mier er giefen all Magt a Himme ⁊ a Jordu. Þar fyrer farid og kiened allum Þiodum/ ⁊ skyrred þær j Nafne Fodur og Sonar / ⁊ Anda Heilags / Og kiened þeim ad halda allt þad eg hef ydur boded / Og sia/ eg er hia ydur allt til Heimsins Enda.

Ap þessare einne Grein er berlega liost/ad vier eigū ecke ad tilbidia nie akalla framlidna Heilaga Menn. Herrañ Christus sialpur krefst einskis añars ap synum Kristnum nie heim

ter/ vtañ

er/ vlan ad hallda þad eina sem hann hefur
bodrd og skipad synum lærisueinum so sem
þsse Ord hliooda/ Brenned þeim ad hallda alla
þad eg hefe ydur bodad. Enn i Heilagre Rit
ningu finst ecke nockurs stadar / ad Christur
hafe bipalad synum Lærisueinum ad læra og
predika ad þeir skylldu framlidna Heilaga
Menn akalla nie tilbidia. Herran Christus bi
felger þrammeirgis/ og lofar ad þann vilie hia
oss vera allt til Veralldarennar enda/ þar fyr
er þurfum vier ecke ad leita hans med Arnad
ar Ordum Heilagra Manna/ vier meigum hi
þinna alla Tima og i ollum stodum/ Og hann
hefur lofad ad bænheyra oss. S. Pall þar
hann bydur Kristnenne ad bidia fyrer Ver
alldiegu Yfirvallde / þa seigir hann so i
Timoth. ij Cap.

So aminne eg nu/ ad vier vmfram alle
hlute giordu i fyrstu/ Boner/ Bæner/ Fyrirbeydsl
ur og þackargiorder fyrer ollum Mönnu/ Fyr
er Kongum og fyrer ollum Yfirbodurū/ svo
þad vier mattum hafa spakt og rosamt Lif
erne / i allre Gudrækne og Sidseme. Þvi
slikt er gott þar til einen þacknæmt fyrer
Gude vorum Hialpara/ sa sem vill þad allt
Menn hialpest og til Vidurkiennings Sann
leiksins komest. Þvi ad þar er einn Gud og ein
Medalgangare mille Guds og Manna/ sem er
sa Madurenn Jhesus Christus / huer sialfan
sig hefur vtgiefed fyrer alla til Endurlausnar
so þetta yrde predikad i hans Tyd/ Þar til em
eg pred

eg Vriedikare og Postule setur/ Eg seige Sann leik i Christo Jesu og lyg ecke/ Larare Heiding ia i Trunne og Sannleikanum.

I pessum Ordum vysar S. Pall oss med vorum Vænum og akalle/ alleinasta til Arnad ar mansins Christum/ enn ecke til Framlidina Heilagra Manna. Og til Ephesios. ij. Cap. Seiger hann/ Fyrer Christum höpum vier Til gang til Födursins.

Item/ j. Joh. ij. Cap. Mijn Sonakorn/ Sijkt skriba eg ydur/ vppa pad ad pier synd Ji ecke/ Enn ef nökkur syndgast / pa höpum vier Arnadarmann hia Födurenū Jesum Christ um hann Rettlata/ og hann er Forlykunenn fyrer vorar Synder/ Og ecke alleinasta fyrer vorar/ heldur fyrer alls Heimsins et ct. Hier kienner oss S. Johannes ad Christr sie Arnad ar madur og Medalgangare hia peim Him neska Födurnum fyrer oss/ enn ecke Framlidner Menn Heilagier. Christus seiger og eirnen Joh. xvj. Cap. Sannlega sannlega seige eg ydr/ Ef pier bidied Födurenn nockurs i mynu Nafne/ pad mun hann giefa ydur. Sem vill de hann so seigia/ pier kunned ecke ad stand ast fyrer mynum Födur med ydar godum Verk um og Verduglejkan Enn med pui pier purf ed vid Medalgöngu Manns og Forlikara/ og Hæsta Riennemanns sem fyrer ydur bidie / par fyrer pa komed og flyied hingad til myn aller pier sem piader og preytter erud/ og eped pad ecke/ pier poxtnist Gude fyrer mijna skuld 2 ct.

A

Ad syðstu skulum vier það vita/að allir Kristner Menn/lopa í þeim tru Bodordum/ og einkum í annarre og fyrstu Bæn Fader vor að þeir skule trua á Gud/og hann einn til biðia lopa og dyrka/og hönum Þacker gióra/ sem vorum sönnum einasta Gude. Þar fyrer segir og Gud í Psalmenum þimtugasta / Oyprá þu Gude Lopgiördenne/og giallð þeim hæstá þyn Heit. Akalla mig í Neydenne þa mun eg frelsa þig/og þu skallt heidra mig.

Hier höfum vier Guds Bod og skipan/ að vier skulum akalla hann. Þar næst höfum vier hans Fyrerheit/ að hann vilie frelsa og hialpa oss. Og það er hans Vilie/að vier þökkum hönum fyrer hans Velgiörninga.

Ein Bæn af aull-
um Heilögum.

Heyr þu Almattugur og Myskunsamur Gud/ Vier þöckum þier fyrer alla guddomlega Rad/Giasku z Gæfur sem þu hefur veitt og giefed þínum Elskulegum Heilögum Astuinum og Vtvalldum/ fra Heimsins Vpphafe / allt til

allt til þess nu er komed. Og vier biddm þig/ad þu vilier og so eirnen giefa oss þínna Nad/og rietta og samma Tru a þinn sæta Son Jesum Christ̃ / Uppa þad ad vier mættum epter fylgia Jrra Fotspörum i sannre Tru og fullu Tru hadar Trausste til þin/ og i vorru Lijfe og Dauda/ Kristelega epter þinnu Orde ad ganga z lifa/ Fyrer Jesum Christum vorn Dottenn og Herra Amen.

Stutt Utskyring Drott-
enlegrar Bœnar/ Fader vor.

I þetrre fyrstu Bœnenne (Helgist þitt Nafn) biddum vier fyrer öllum rettelegum Kiennepedrum/ og i moti öllum villu Mönnum og Vantrunudum/ I moti Eydingum/ Heidingum/ Tyrkiunum og Pauanum / Pad ad allt þesser lasta og lyta Guds Heilaga Nafn / og vier biddum ad Gud hann vilie bindra og afstyra þeim/ og giefa goda Kiennepedur og Predikara/ og vardueita sitt Ord hia oss hreint og omeingad

og Omeingad / þyrer allre Villu og aullum Vantrunade.

I annare Bæn (Til kome þitt Ryke) þar bidium vier ad Daudans og Diöpulsins Ryke skule falla og eydast. Þesse Bæn er vyd og breid / Þuiad hun abrærer allt Diöpulsins Ryke/og bidur ad Gud þann vilie giöra Enda á þui / og vppbyria sitt Ryke j oss og öllum Mönnum/þyrer sitt Ord og sin Heilaga Anda.

I þridiu Bænenne (Verde þinn Vilie) T cf. bidium vier/ad allra Skiepna Vilie þo hindrast og þae önguan Framgang/sa sem er mote Guds nædarsamlegum Vilia. Þad er Diöplinum og vondum Mönnum ein olyda leg Bæn/ og hepter og hindrar miög marga Gu lucku, huerre Diöpullenn munde ap stad koma og þesse vonde Heimur/ ep ad Menn stæde þa gæte so þæklega j mote med þessare Bæn.

I þeirre þiordu Bæn (Vort dagleg Braud gief oss j Dag) bidium vier þyrer weralldligu Þerualldr/ Fyrer vorum Forelld rum / þyrer Kuinnum og Börnum / Þar bid ium vier vm Jardarennar Groda/ Mat og Dryck Fæde og Klæde/ Frid og Samþycke/ og allt þad vier þurfum til þessa stundlega Lyfs Vppheldis / huer j sinne Stætt ad Gud hann vilie giefa Lucku og Blessan þar til/ og vard ueita Myskunsamlega oss þyrer allre Gluckn

I þiettu Bæn (Fyrergief oss vor skuld

er so

er so sñ vier fyrergiefum vorū Skulld unautum) Biðiū vier/ Að Guð sie oss Myskunsamur / og take þra oss þorbienta Reiðe/ og Refsingar/ og straffe oss ecke vorra Synda vegna. Og að hann vilie giefa oss þa Naud / að vier Dag þra Deige mættum betra og bæta vorn Lifnad/ og hallda oss og hegða epter hans Vilia. Og a medal annara Manna/ Guðs ðrum Fyrergiefa hans Misgiörder.

I siettu Bæn (Leið oss ecke j Freistne) Biðium vier/ Að Guð hann vilie sierdeilis til Hialpar koma/ öllum þeim sem nöckrar Freistingar ligða/ og læta þa ecke liggia vnder Freistingunum/ helldur hiálpa þeim þar i þra myskunsamlega/ fyrer sitt Ord og sitt Heilaga Anda og hindra og hamla Diöpulsins Valldz og Afsetninge.

I hinne siöundu Bæn (Helldur frelsa oss fra Illu) biðium vier vm kristelega Framför ap þessum Heime/ að Guð vor Drotten/ hann villde myskunsamlega burt taka oss ap þessum eyndar Dal / og eilyplega giöra oss Sæluhölpna.

Pannen er nu so merkelega allt saman snúnd bunded og paled j Fader vor/ bæde þ sem oss er til goda / so sem hitt annad það oss angrar og þunger. Vm þetta er harla naudsynlegt / að biðia daglega / Þuiað nogar eru Neydar fyrer Höndum/ Fyrst almennelega/ Þui næst þ

sierhuers mans Hwse, J sierhuers mans Kalle
og Embætte/ Og ecke vantar annad vtan pad/
ad vier ôruglega og mz þullu trunadar Trausti
giörum vorar Bæner. þuiad Bod og Skipun
höfũ vier/ad vier skulum bidia / So og Lof
un og Fyrerheit / ad vier skulum bænheyrd
er verda. Og vor liufe Lausnare Jesus Christ
ur hann hefur sialfur þennan Bæna Hatt set
og dicktad / so sem vier siaum i Fader vor

Nu hliotum vier ad jata og vidurkienna/ad
vier erum aumer Syndarar / og ecke makleger
ad ganga þramm fyrer Guds Auglit/og tala vi
hann/ og enn omaklegre ad þar og ôdlast nock
urn hlut af hônum/og þetta er sanlega satt. En
vppa pad ad vier ecke skulum lata þennan O
verduglieka hindra vort Bæna Akall / þa lyd
ur og skipar Christur hier med liosum Ordũ
ad vier skulum bidia j synu Nafne/ Og lofar
þar med/ ad huad vier bidium j hans Nafne
þad skule oss veitt verda.

Og med þessum Ordum/ þra snydur hann
þessa Guds Þionustugiörd (sem er Bæna akall
ed) þra ôllum Skiepnũ i Heimenũ/og til legg
ur f þessare einka Þersonunne/Jesu Christo.
So ad huer su Bæn sem ecke skiedur j Nafne
Jhesu/ þad er eingen Bæn/ og eingen Guds
Þionustugiörd. So sem þa/ þegar einn Munk
bidur Gud vegna Francisci/ eda Dominici/ ad
vera sier Madugann / og hann vilie alyta sy
Verk/ Fôstur/ Vôkur/ eda adra Fôr þionustu

fagra Manna. Slikt er ecke nefnt Bœna akall helldur ad eins onytsamlegt Mungialar / þui ad þad er ecke beded i Christi Nafne / helldur i Nafne Francisci Dominici / eda i sialfs eiginlegu Nafne. Eins er hattad Bœna Akalle Heidingia/ Tyrkia /ja/allra Papista / þuiad Nafned Jhesu vilia þr ecke hafa til sins Bœna Akalls alleina/helldur nefna þr þar til Mariu/ Paul/ Petur/ og adra Heilaga. Slikt Asguda akall heyrer Gud ecke. Og þo so skie / ad þeir þae þad þeir vmbidia/ Þa skiedur þad til stærre Skada/og Fordiadungar/ Og hefde betur fared/ þeir hefde ecke feinged syna Bœn.

Enn þeir Rettkristnu bidia ecke i sinu Nafne/ þuiad þr vita huad og huilikt Nafn Ritningen giefur oss / sem er / Ad vier skulum aller af Natturu Reidennar Börn og Lygarar þar fyrer skamast þeir syns Nafns/ad munast þess fyrer Gude. Enn med þui þeir vita/ ad Gud hafi er Madugur og Myskunsamr Christi vegna/og ad þeim er bodid og skipad ad bidia i Nafne Jesu/ þad hid sama gior þa þuil hugada og diarfa/ Og þott ad þeir þinne/fate og vidurkienne sig seka og synduga vera / þr samt hlaupa þeir þram fyrer Gud / opp lata sinn Munn diarflega / og segia / Elskulegi Himneske Fader/nu liggur oss Bœrnum þyngr a þessu/nu a hinu ödru / Vertu oss Myskunsamur/ alytu ecke vorar Synder/ helldur þui Son Jesum Christum/i hans Nafne komum

vier nu þrafn þyrer þig / Þar þyrer heyrdu vora Bæn. Þetta kallast rietteliga ad bidia. Þegar ad Bæna akkalled geingur so vt allt til Enda/i Nafne vors Herr Jhesu Christi/ Þar epter þylger visselega/ad þ er j Jesu Christo/ Ja/ og Amen.

Þetta ætte ad vyfu ad vppueckia oss/og hueta til Bæna akallsins/ Med þui vier heyrum/ ad huad Madur bidr Fodurenn i Nafne Christi þad bryst þrafn/og lætur ecke af/þyrr enn þad kiemur þyrer Guds Nadar Stol/og þar verdr jm til sagt.

Vppa slykt Fyrirheit þa seiger Herran til sinna Lærisueina / Hingad til hafe þier einskis beded i minu Nafne. Þuiad þeir höfdu holldlegt Traust a hans synelegre Hieruist og Nalægd/og huxudu so med sier/ Ad a medan þesse Madur være hia þeim/þa kynne þa ecke neitt illt ad hendа. Soddan huxan hafde og Strydz polk Dauyds Kongs/ad ef hann være i Bardaganum med þeim / þa munde allt vel ganga.

Slykt Traust er eitt holldlegt Traust sem sig forlætur vppa synelega Hialp. Enn Gud hann vill/ad Truen og Bænen vone Hialpar af honum / þo ad hann siaest ecke. Jm / þa Manne þiker so sem allar Skiepnur sie a mote sier/ lika so sem þa ed Israels Syner stodu vid Hafed Rauda.

Þar þyrer seiger hann so / Hiedan i þra skulu þier fialfer bidia / Nadar Bon skal hropa til

mijn

mijn/ þo þier siaed mig ecke. Bidied þa munu þier ödlast/ so ad ydar Fögnudur sie fullkomleg ur. Vm slykt Bod/ og slyka Hiþalming eigum vier ad huxa/ og læra ad begda oss þar epter. Sorg og Motgang/ Neyd og Freistingar vant ar ecke hier i þessu Lyse. Huer hann girnist nu ad hafa stadfastа fullkomna Glede og sannan Fögnud / og ad komast wr Sorgum og Freisti ingum/ sa same huxe til/ ad bidia Gud/ so sem Christur bydur hier/ og efe ecke/ Ad huers hann bidur i Nafne Christi/ þad mun þonum veith est/ so fram sem þad er Gude til Dyrdar/ og hm til Sæluhialpar.

Þuiad/ þennan Brek og Brest höfum vier aller med oss/ so sem S. Pall seiger / Ad vier vitum ecke sialfer allum stundum / huad oss er fyrer bestu ad bidia vm. So kiemur þad til ad margur bidur ad Gud vilie hialpa þonum fra þeirre og þeirre Freistingu / edur þeim og þeim Krankleika/ En þar verdur ecke af þui. Þuiad Gud þann sier og veit betur / huad oss er gott og nytsamlegt/ helldur enn vier sialfer. S. Pall hann bad ad Gud villde hialpa þonum fra sinne Freistingu/ Enn huad seiger Christ ur / 1. Cor. xij. Cap. Lat þier nagia mijna Nad / þuiad minn Kraptur er i Breyskuum styrkur og mattugur. Eins kann þad og ad skie a þessu Deige/ ad eg og þu vid villdum giarn an lauser vera vid þann Krankleika / og þa Astrydu sem a ockur liggur / Enn Gud veit huad oss er nytsamlegast / Þar fyrer latur hann

opt Krossen liggia samt a oss/ annars yrdum
vier stærelæter og athugalauser.

Par fyrer geingur su Bænen vndan/ Adur
enn vier bidium vñ daglegt Braud/ þa bidiū
vier ad Guds Vilie ske skie. Og sialfur Christ
ur þa ed hann badsi fyrer i Grasgardenum þa
sagde hann/ Þo ei minn / helldur verde Vilie
þinn. Eins alyka eigum vier ad bidia/ og set
ia oss Guds vilia fyrer Augu/og epa þad ecke/
ad Gud mune vissulega retta oss allt þad sem
hans Nafne er til Dyrdar/ enn oss er til Sælu
hialpar.

Vier höfum enn nu añann Brek og Brest mi
oss. Gud hañ vill hialpa oss/og giefa oss þad
vier bidium i hñs Sonar Jesu Christi Nafne/
Petta er rysst og oefad. Enn þar er eingenn
Grund/ Stadur nie Tyme til settur/ huer nen
hañ vill hialpa. Vor eigenleg skynseme / Holld
og Blod lætur oss ecke huilast / fapnsnart sem
þad oss biker prestast/ og Gud hialpar oss ecke
i hann Mata sem vier huxum / þa pienkium
vier ad þad sie vrgiört med oss. Eins er og vñ
Tymañ/ Kome ecke hialp epter so margar stund
er/ Daga og ær/ þa huxum vier/ad alldrei upp
þadann mune þar nockud af verda. Þessar
tuær Freistingar skelfa og veykia miog Truna/
Þar fyrer liggur stor Magt a/ Ad vier höld
um oss hier fastlega vid Guds Ord/ og bydum
þeirrar Hialpar sem oss er lofud og heitenn i
Nafne Christi / Huenær eda med huertiu mote
þad þrañ kiemur/ þar sia hann fyrer/ Þui/

ad hann

ad hann hefur þetta Nafn / ad hann kallast Adiutor in opportunitate, einn Hialpare/ sa ed i hagkuæmelegan Tyma hialpar. Enn af þui/ad vier erum af Natturunne til mög lite Holenmoder/ þa þiker oss ætyd/ad þa og þa sie tymen/og ad Gud þreste oßleinge sinne Hialp. Þad er so miked/ So sem ad vissum vier bet te Stund og tyma enn Drotten Gud vor sialf/ ur. Fyrer þessu skulu vier vakta oss/ Uppa þ ad Truen hun kunne ad standa fast a Guds Fyrerheite/ þad Gud hann vilie oss lykinsamr vera / vegna Jhesu Christi sins Sonar / og hialpa oss þegar tyme er til.

adm mis

Þetta er Lærdomur vt af Kristelegre Bæn/ a buærre oss storlega liggur/ a þessum haskat samlega tyma/hafande hier a Jördu ecke annd ad Traust. So sem Christur auysar hier/ þar hann seiger/ Bidied so ad ydar Fögnudr verde fullkomlegur. Þuiad huar ecke er Bæna ækall ed til Guds/þar kann eingen Fögnudr/ja eingen fullkomlegur Fögnudur ad vera/heldr blyt ur þar ad vera Hrygd/Sorg og Angist.

Slykt höfum vier(seiger Marthinus Lu ther)a þessum Aarum reynt optar eñ eitt sinn. Þuiad hefde vorar Bæner ecke vered/ þa hefde Pauen og adrer Tyrannar a skamre stundu af mædt og eydelagt oss. Enn af þui ad Bæna ækalled geingur oafplatanlega/ þa siaum vier ad þui meir sem Pauen og adrer Tyrannar æda i gegn Kristelegre Kirkiu þui meir falla þeir. Þar fyrer latum oss halda fast a vpptekinum

hætte/ vier huerium Gudsdyrkelse m̃z þrædikan/ og Medkiennungu/ þar næst sier huer Kristen Madur fyrer sig/ med Bæn og Akalle til Guds / med þessum tueimur hlutum helldst Kristeleg Kirkia vid Magt.

Huer hann nu eiskar Kristelega Kirkiu/ og sier giarnan hennar Velferd/ hann huxe vm þ ad hann hlytur þar til ad hialpa/ ad hun vid Magt halldist. Þad skiedurecke vtan m̃z Bæn eme. Nær ed þu bidur/ ad þyns Gudz Nafn a Himnum verde Heilegt. Ad hãs Ryke kom. Ad hãs Vilie verde. Og þar a mote/ ad Diofu sins Nafn þae Skam̃ og Last/ ad hans Ryke falle/ og allur hans Vilie og Asetningur þar hindrist. Þegar þu giörer nu so/ þa stendr þu og huer annar Kristen Madur/ so sem annar Stride Madur vopnadur i Bardaga og fylkingu/ og hialpar til/ ad verida og veria Kristelega Kirkiu i mote Diofulenum og Heimen̄.

Þviad sier huer Kristen Madur hañ er ein Stride madur/ og er i standanda Stride mote Diofulenum/ Fyrst vier/ med predikunar Embætted / þar næst hiner adrer med Bæna akalled. Þetta tueim giörer Diofulenn̄ stærstu Hiartans Sorg/ ad predika Guds Ord trulega / og aluarlega Gud ad tilbidia. Og skule sa Ordi verda sleigenn og sigradur / þa hlytur þad ad skie med þessum hætte. Vier vitum og eirnemi ad þetta er þacknæmelegt fyrer Gude vorum Himneska Fodur. Þar fyrer skulum vier dagl lega bidia/ j Nafne Christi/ og trua hans Lof

an og

an og Fyrerbeitte/ sem vier höfum hier / Sæll lega sannlega seige eg ydur / Huers sem þier biðia Föðurenn i mynu Nafne/ það mun hann giefa ydur.

Ein önnur Vtskyring yfer Fader vor / Skrifud af Philippo Melanthone.

Fader vor þu sem ert a Himnum.

Það er/ Elskulege Fader/ þu sem sannarlega ert naliegur þinekristielegre Kirkiu/ og ert hia þynum Börnum/ lyur a þau/ og heyrer þeirra Bæner.

Helagt verde þitt Nafn.

Það er / Gief þu að Mennerner medkienne og þecke þig sannan lifanda Gud og Föður. Gief að þitt Ord kiennist hreint og omengað fyrer huert Fyrd og Heidur þyns Guddomliga Nafns verdi riettelega og sannarlega kunnt og openber. Og að Menn lære þig i Trune riettelega að þeckia/ þig af Hiartans grunne i Neydenne að akalla / og i Anda og sannleika þier að þiona.

So til heyrer nu su fyrsta Bænen i Fader vor/ þui fyrsta og stærsta Guds Bodorde / af

Hr. þeim

þeim tíu Bodordum. Vttad vier bidium / ad Guds Dyrd/og hreinn Kristelegur Lærdomur varduetist/ og ad kristeleg Kirkia aukist. Þvi ad þetta Orded NAFN / merker hier sanna Guds Vidurkienning.

Til kome þitt Ríke.

Þad er/ Vpplys þu oss þyrer þinn Heilaga Anda/og styr oss og stiorna/so ad vier sanlega truum þynu Orde. Vppbyria þitt Ryke i oss/ so ad vier mættum verda Erfingiar þess eilyfa Lyfs og Ryfes.

Þannen bliodar nu hin önnur Bænen/vpp a Auöct Euangelij/ad Gud vilde styra oss og stiorna.

Verde þinn Vilie so a Jördu sem a Himne.

Þad er/ Gieff þu ad aller Menn a Jördu sieu þier hlydner. Gieff ad þeir rietta Biskupar/ Kongar/ Höfdingiar/ Herrar og aller Valids menn/ Kennemedur/ Predikarar et ct. so og aller til heyrendur og þeir vndergiefnu/ vakte trulega huer enn sitt Kall og Embætte/og sie þier aller hlydugier/ og gange so þratt i þærra Stiett/ad þier þocknist/eins so sem Englarner a Himnum þocknast þier og eru þier hlyduger.

Þannen þriz hallda nu þessar þriar Bæner/alla andlega hlute /þa sem Guds Dyrd og Mannz Saluhialp ahræra. Nu epterfylgia þær Bæner sem hlyda vppa Lykamlegar

Gæfur

Bænur.

Gief oss i Dag vort daglegt Braud.

Padet / Gieb oss vora þörfu og Lyfsins Næring/ stundlegan Frid / Gudhrædda Yfirvalldz Herra/ Lucku og Hamingiu i öllum hlut um þessa stundlega Lyfs.

Fyrer gief oss vorar skulder / so sem vier fyrer giefũ vorum Skulduneutũ.

Þesse Bænen hun vottar/ad i öllu Bæna akalle skal Truen vera nalæg/huer ed þui stad fastlega truer / ad vier höfum fyrer gieþning Syndanna fyrer Christum/huör Tru ed Christum höndlar og med tekr hann fyrer eins Kiæremann og Medalgangara. Ad vier vitum so/ ad vier höfum bryan hiugan gang til Födurins fyrer hann/og ad vier fyrer hans skuld/ verdum Bæn heyrder.

Og med þessare Bæn medkienner öll Heilög kristeleg Kirkia og allir Heilager/ad þeir hafe eñ nu Synder med sier. Item þesse Lyggun er hier og so/ Ad med þui Christus sielfur byd ur oss ad bidia vm Syndanna fyrer gieþning/ þa vill hañ eplaust fyrergiefa oss Syndernar.

Par stendur og hia (So sem vier fyrer giefum vorum Skulduneutum) hũ seig er ecke/ad fyrer saker vorrar fyrergiefningar/ skule oss Syndernar fyrergieþnar verda/ Heldur er vor Fyrergieþning so sem eitt Sacrament og hid ytra Teikn / fyrer huert vier verdum af minnter

minter og sanþroder i þui/ad Gud hann hefur og þyrigiefed oss og vill þyrergiefa.

Leid oss ecke i Freistne

Þad er/ Elskulege Fader/ Lat oss eige fallá i þungar Freistaner. Vardueir oss og verndá þyier þeirre grimlegre og hrædelegre Sæxgd Diöpulsins/so ad vier komum ecke i Villudom og Blindleika/i særa Sorg og Vanmru/og eþ um so þyna Mad og Myskun.

Helldur Frelsa oss fra Illu.

Þetta er eitt almennelegt Midurlag allra Bænanna / og bidur vm Endurlausn aþ öllu Veykleika/Syndum/Eymdum og Sorgum þessa arar Veralldar. Snögt ad seigia/ Vier bidium ad vier verdum leystir og þrelsader/ aþ öllum Sorgum og Eymdum þessa þallualltz og auma Lyfs / og ad oss veitt og giefed verde Eilyft Riettlæte og þad eilyfa Lyfed/Amen.

So kiennir oss nu þesse edla dyrmæta Bæn/ FADER VOR/hueria Herran Christus sialfur hefur dicktad/ med þamm Ordum/huernenn vier eigum ad bidia bæde vm Andlega og verá alldlega goda Hlute. Huernenn vier skulum bidia fyrer allre Kristnenne / fyrer predikunar Embættenn/og Heilagre almennelegre Kirkiu/ fyrer ver alldlegu Vallde og almennelegum Fride / fyrer nalægum og tilkomande Mæduá synium.

Þuiad eingen kann mz Hugskote ad hyggia/ og Ordum ad skyra/ huersu teidur beiskur og

gramur

gramur Andskotenn er j giegn Christo og hans Kirkiu/og huersu oseigianlega mykla Magt/ Styrkleika/ Slægd og Vielar hañ brukar þar til/ og situr vm̃ oss/að villa oss og sukia/með þeim Kienningum og allskyns Villum og Vantrunade/so að hann giete blindad oss og i Vantru leidt/og suked med Yfirnattarpe Helgedoms med rangre Guds Þionustugiörd / Hræsne og Lygum/ Að hañ yfirþalle oss og leide i Sorg og Angist / og Þolenmæde / Og af litlum Neista giörer hann opt stort loganda Bæl / so að hann þære oss i alla Hiartans Sorg og Angist.

Þar fyrer nær vier lesum þessa dyrmætu edla Bæn/þa skulum vier hafa open Augun / og algta þa myklu Haskasemd/ af hrædelegre Alusru/Reide og Grimd Diofulsins/huar mz hann vidleitar/að spilla bæde andlegre Stiornan og Veralldlegre. Þar a mote skulum vier og hugleida/þa omælelegu Guds Gæfu og Velgiörning að hann þetrre huörutueggiu Valdstiorn vid Magt heldur et ct. Uppa þ að vier lærum að bidia af Hiarta/og i sierhuerta Bæn i Fader vor / jnne þela og lykta allar vorar Mædsyntar. So a ein Kristeleg Trua að jdka sig / Og þetta er ein riett/ Heilög og Gude þægeleg Þionustugiörd.

So hefur Spamaduren Zacharias/ xij. Capt stuttlega og med fæm Ordum jmeliket og samteingt/allan þañ Fiesiod sem vier feinged hofum fyrer Christum og Euangelij̃/og þa rietta

Guds

Guds Þionustu/þar hann so seiger/ Eg mun
vthella yfer Nws Dauds Anda Nad
ar og Bœnar. Anda Nadarennar kalla
hann/ þann sem vier þyrer Christum höfum me
teked/ og oss giörer þullutssa þar vppa/ad vie
erum Guds Börn/og ad Gud hann sie oss myk
ansamur / og elske oss j synum Syne Christo
So þrann setur nu Spamaduenn þyrir/ huern
vier verdum riettlœtter þyrer Gude. Þar nœst
seiger hann huört ad sie þad allra þœgelegaste
Verk Gude synt/og su œdsta Guds Þionusta /
Sem er Bœna akalled / Þuiad Bœnarennar
Ande er þ/ ad bidia og akalla Gud af Hiarta
j allum Motgange/og Gude Þacker ad giöra/
og Guds Ord diarflega ad medtenna þyrer
Heimenum.

Enn med þui Christeleg Bœn/hun er eckert
annad/enn ad akalla og bidia Gud og hönum
Þacker ad giöra/þa eigum vier ad vita/ad alla
Tyma ber oss Gude ad þacka/ þyrer alla hans
Guddomlega Velgiörninga / Þuiad daglega
medtœknm vier og þiggium af hönum otelian
lega Velgiörninga/sem vier vitum opt ecke sialfi
er þar af. Þui daglega erum vier stodder i stor
um Voda/af Diöflenum til/ef ad Gud vernd
ar oss ecke og vardueiter.

So seiger S. Pall / Fyrer alla hlute þa
skulu þier œtyd Gude Þacker giöra. Og 2.
Cor. 1. Cap. Þa byder hann ad marger ske
bidia fyrer sier/vppa þ ad marger giöre Gude
þacke

þacker/þyrer þad ad Gud hape hañ Vardueitt/
Giefande þar med til Vitundar/ad slijk Guds
Þionusta hun æ alla Tyma ad vera hia þeim
Þrijnu/sem er Bæna akalled.

Nu epter fylgia nockrar sier-
ligar Greiner Heilagrar Skriptar
Vtskyrdar/til Truarstyrkingar/God
þwsum/og veykū Samuiskum.

Joh. j. Cap.

Sia/ þar er þad Lambed Guds/ sem burt tekur Heim-
sins Synder.

Þesse Predikan S. Johañis Skijr
ara hun er næsta stutt/eñ er þo miog merkeleg/
Þuiad hier abræder hñ Herrans Jhesu Christi
Dauda og Pijnu. Enn ef vier vilium sundur
lida þessa Malsgrein/þa er hier margt miog
merkelegt jnne þolged/einkum þad sem abræ
er Gagn og nytsemd Pijnuñar Herrans Christi
ef vier af rietre Tru hana til vor tökum.
Johannes nefner Herran Christum Lamb

þyrer

þyrter þann skulld/ad hann atte ad vera Forn
þærdur. Þuiad þær Fornar sem i gamla Testa
mentinu voru þornþærdar/ Kyd og Kalþar /
Naut og Sauder/ þad var alltsem Figura og
Fyrirmyndan þess emasta og rietta Cþpurs
vors Herra Jhesu Christi/huer ed sitt Liþ og
sinn Lqfama/skylde i Forn þæra þyrter Synd
er Veralldarenar/og þyrter sitt Blod skylde oss
hreina giöra af Syndenum. Soddan Vidiake
latur Johannes sier nægia/þar med ervsende
huerium ad Christus hñ mvnde eiga ad lyda Þyna
og Dauda.

Enn hann nefner ecke Christum allenasta
Lamb/heldur LAMB GVDS / huar med
hann vill avnsa/ ad Christus sie soddan ein
Forn edr Cþpur/huert Gud hefr skalþur tilsett
og skickad/huerr Gude er þ allra þægelegasta.
Og med þessu Vide vill hann vpp retta vora
Trv/so ad vier tökum til vor sivk Cþpur/og
vitum / ad þyrter þad hefur Gud rr af sinne
oseiganlegre Myskunseme afsett sier/ ad hialpa
oss aumum Mönnum. Og nu þyrst þad er so
skied / þa meigum vier fullkomlega þad vita
og þui trva/ad þyrter þessa Guds Sonar Forn
þæring/þa er þad allt fullkomlega endad og
framkomed / sem þsse Fornþæring atte ad vi
retta og giöra/ Sñ er þta ad bvri taka Heim
sins Synder.

Veralldarinnar Synder kallar hann ecke añ
ad enn allt Rangiæte/og allskyns Ogudlegt at
hæfe/i þuerin þesse Heimur er dreckiur/og nid
ur sokkenn/

ur soken/ Huad allt Gude misliкar/ og huar ap hann verdur til Reide reittur. Allt petta hefur Gud ap skiærre Mæd teked ap Heimenn og lagt pad vppa sinn Son. Hann hlaut ad bitala og borga par pyrer/ so ad vier mættum verda lauser og liduger pra Skulld og Pynu.

Huer hann vill nu riettelga hugleida Pyning a Herrans Christi/ hann skal ecke alleina huxa edur tala par vm/huersu ad Christus hafi var/Heidingium j hendur peingenn/Hædstrykt ur og a Krossenn pestur et ct. Petta er pyningar Historian/hueria aller eiga vita/ og opt ad heyra. En petta er ecke nog/ Vier hlytum og eirnen ad vita pad og trua pui (so sem Joh. seiger hier) ad Christus hafe slykt vorra Synda vegna lided/Og ad Gud hafe pær vppa hafi lagt / og ad hann hafe pær med allre Polem mæde bored/og bitalad pyrer pær/ Vppa pad ad pegar vier jatum og medkiennum oss pyrer auma pætta Syndara / og ad hafa Gud styggt og til Reide rett/ pa skulum vier ecke palla j ör ulnan / hellur hugga oss j Pynu og Dauds vors Lausnara Jesu Christi/ og tryста vppa pa pullnadar Bot/ og pa Bitaling sem hann hefur giört pyrer oss / Og pullkomlega eignar oss petta og til legga/ Pviad Joh. hann talar ecke so/ ad Christur sie ap Gude sendur/til ad verda Oppur pyrer eins mans Synd edur ann ars/helldur pyrer allar Veralldarennar Synder/pad er/ Fyrer Synder allra Manna j Verr

J. öllderne

ölldenne/ þeir ed a hann trua og treysta / og þessa Oppurs vilia niotande verda. Nu ap þui ad vier erum aumer Syndarar/og erum j Veröldenne/ þa a eiñ og sierhuer ad taka þetta til syn/sa sem vill sæluholpenn verda/og trua þui ad þetta sie allt skied hans vegna.

Predikun Spamannsins Esaie/ liij. Cap. af Pynunne Christi.

Þegar þeir Heilögu Spamenn gieta þýnustu ar Christi/og spa þyrer vm hana/ þa giöra þ þad so stuttlega og med þæm Ordum/ Enn huernen ad vier eigum þessa Pynu ad akta og alyta/ og huer Not vier ap henne skulū hreppa/ þar tala þeir margt og miked vm sosem Esaias giörer hier/ þar hann seiger.

Sannarlega bar hann vorn Siukdom/ og vorum Nrygdum hlod hañ vpp a sig. Vier hielldum hann fyrer þann sem plagadur var/ og af Gude sleigen. Enn fyrer vorra Mtsgiörda saker er hann sxrdr/ og fyrer vorra Synda sak er er hañ lemstradur. Negningen hun liggur a honum/ vppa þad vier hefdum Friden/ z fyrer hans Beniar erum vier

Heilbrigder

Heilbrigder ordner.

Þetta er rietta þegur og miög huggunarsam leg Passiu Predikun/huer ed vel heyrde j þad nya Testamentted. Og þetta er so lioslega talad/ad eingenn Postule kunne ad tala þad betur. Þviad/ ad Christur hann er pyndr/plagadur/særdur og sleigen/ þad skiedur (segier hann) allt þess vegna/ Ad hann hefur vtgiefed sig fyrer oss/og hefur a sig tekid vorn siukdom og vorar Syngder/so ad vier skylldū ødlast Friden og verda heilbrigder.

Spamaduren giörer Christum til eins Læknara/og kienner oss / ad ef vier girnust ad fa Frid/og verda læknader/þad finnum vier ecke annarstadar enn hia Herranum Christo / hann hefr alleina hia sier enn eingen annar þa Lækning/sem er hans Pyna og Daude.

Þar fyrer / Nær vier heyrum edur lesum j Pynunnar Historiu / huórso bryggelega ad Gydingiar og Heydingiar foru med Herran Christum/ þa eigum vier japnan / vid huerian eina Grein/þetta ad leggia til / Segiande / Þad er vorra vegna skied/ ad vier skylldū þar vti finna og hafa Lækning/ecke i mote holdlegum Siukdome/helldur i mote Syndenne og þeim eilyfa Dauda / ad vier yrdum þar i þræleyster og þrelsader. Nær vier so hugum og tölum/ þa hugleidum vier rettelega og oss til Sæluhialpar Pynuna Christi.

Bloded Jesu Christi hreinsar oss af

Jj. øllum

ollum Syndum. j. Joh. j. Cap.

Vad er skrifad/ad hinū Heilaga Bernhardo ad eitt sinn hann tok til ad hugleida og miz stor re Hiartans Aluðru ad grunda Pijnuna vors Herra Jesu Christi/og þa strángu Gudz Reide ad yfirvega og Aluðru i giegn Syndenne/med þui ad huerke Menn nie Englar / og eingen Skiepna a Himne nie Jördu kunne þar fyrer Bood og Bitaling ad giöra þar var ecke annar ad Rædenn þetta / Guds hinn allra hiarth kiæraste Sonur / hafi hlaut med sinu Blode og sinū Dauda þar fyrer ad bitala/so sem Gud sialfur hafi seiger/ Esa. liij. Cap. Vegna Synda minns Folks hef eg sleiged hñ. Pa ed S. Bernhardus hugleidde nu betta / vard hann skielfdur fiell i Epasemd og omeig enn og mællte so,

Eg ætlade hier vere eingen Vode a ferdum fyrer Mannesskuñe/ Eg skynlade eckert af þui Eilifa ovombreytelega Guds Orskurdar dome/ sem yfer mig var geingen vegna Syndanna / Allt þar til eg sa og hugleidde/huersu þ Guds einka Sonur/hann geingur fram/fier aumur a mier / giefur sig i Daudann / og vnder þann Doms orskurd Guds Riettlætis/sem yfer mig var giefenn og geingenn/ Auui Auui nu skyn ia eg/ad ecke er hier Gaman a ferdum/þar sem sodanu Aluara er höfd i praume.

Pesse

Þesse Ord hins Sæla Bernhardi/ skylldi huór Madur Kristen i Minne leggia / og bar aþ Læra/ ad ottast Gud / og vakta sig þyrer Syndenne / og hrædast Guds Reide. Þad er audueldlegt/ j Syndena ad falla / enn vpp ad risa/ og þra Syndenne ad komast/ þad er torþ uelldara/ og þad kann ecke ad skie med ödrum hætte / enn þyrer þijnuna Herrans Christi / Hann ein er/ enn ecker annad su Syndebot og Lækning / sem oss er giefen / til Lækningar vorra Synda Særa

Þar nast er þesse Hugleiding Christi þijn u/ og hans Dauda/ em Lækning i mote Daud enum/ Þuiad huór hann truer hun/ ad Guds Sonur sie vorra Synda vegna Dæñ/ og hafe med sinu Blode fær hun þueiged / og þyrer þær bitaled/ sa same þinnur fullkomligann Samuiskunnar Fégnud fier i Hiarta / hrædist huórke Synd nie Dauda / Þad Christur hann hafe þyrer Syndernar bitalad/ og ad Gud hañ vilie hans vegna/ vera til Fruds vid hann/ og ecke þramar meir minnast a hans Synder. Soddan huggũ er hier i þessũ Ordũ/ Blod ed Christi hreinsar oss aþ öllũ Syndũ. Þetta sũ vier og so læta oss til Hiarta ganga/ og vita og hallda fullkomliga þyrer satt/ ad vier/ vier erum þeir enu sömu sem Guds Son hafa so þynt og vt leiked/ Vorar Synder hafa hann glöst Þuiad þar standur so/ Vegna vorra mis-gierninga er hann Sardur/ og vegna

vorra Synda er hann sleïsgen.

Par þyrer nær vier bugleidum / huærsu ad Jarngaddar geingu i gegnum Christi Hend ur/þa skulū vier so visseliga trua / og þ halld a/ad þad sie vor vond Verk.

Alytum vier hans Pyrne Korunu/þa skul um vier vita/ þad eru vorar vondar Huxaner og Hugrennigar. Og þar sem einn Pyrner stack Herrann Christum/ þa ætte oss ad stinga/ hundrad þushund / eilyþlega. Þar Naglar þryr geignum ganga hans Hendur og Fætur/ þa ættu oss otelianleger Gaddar / i gegnum Hendur og Fætur rekner verda eilyþlega. Huad vissulega þa mun alla skte og henda/ sem ad liþa æm Idranar / og ecke þæ Not af Christi Pynu. Þar þyrer giörum Idran og Yþerbot / og lætum oss þessa Mælsgtein S. Bernhardi optlega haþa j Minne og Hiarta. Ad hier sie ecke Skiemtun edur Gaman a þerd um / Med þui ad Guds Sonur hann hlaut hier til ad kosta / synu Hiartablode / eþ vier skyldum þra Syndenne/Reide Guds/Diöþlen um / og þra eilyþum Dauda verda leyster og Frelsader. Og med þui ad Christur hefr þyr/ her sitt Blod oss leyst af öllum Syndum/Diöþle Dauda og Heluite/ þa hæfer ad vier sieū hon um þacklater/ þyrer haleitan Velgiörning / og leggium kapp a ad þiona honum/i Heilagleik og Riettlæte alla vora Lyfdaga/so sem Zach. seiger j synum Lofsöng/Luc. j. Cap.

Eg er

Eg er Vppriſan og Lyfed / Hver hann truer a mig/hann mun lifa/þo ad hann andeſt/ Og hver hann lifer ⁊ tru er a mig/ ſa mun ecke deyia eilyflega / Johañ. xj. Cap.

Þeſſe Orden Chriſti eru ſa ſanne Rodde / og þad rietta Hæginde/ſem hver kriſtenn Madur/einkum a ſinne Daudans ſtundu/ſkyllde ſier ender Hofud leggia/og þar vpp a/med riette Tru/burt þara og Sofna af þeſſum Heime/ So ſem og marger Gudhrædder Menn giort hafa.

Enn med þeſſum Ordum vill Herrann Jheſus ſo miked ſagt hafa / Martha / lær þu ad þeckia mig riettelega / Þu ætlar ad eg ſie einn mykell Spamadur ad eins/ og meinar eg hafe ei meire Magt enn Elias og Eliſeus. Eg er Sonur hins Lifanda Guds/ einn Herra yfer Lyfe og Dauda/ Helias og Heliſeus hafa fyr er minn Krapt / giort peirra Jarteikner/ Eg er ſa ſem Ecktunnar Syne j Sarepta Lyfed gaf / og peirrar Kuinnu Son i Sunem / vpp vakte af Dauda / Og a ſudaſta Deige munu aller peir ed i Grofunum liggia heyra mina Rodd og verda lifande/ og eg ſeige þier/ þinn Broder er ecke Daudur/ Þuiad peir ſem a mig trua/ þeim er ſo hattad/ad þott peir ſie framlidner/ þa lifa peir þo/ og þr ſem lifa/ þr truña alldrei ad deyia/ Martha truer þu þeſſu?

Jnq. Eg er

Eg er Vppriſan ꝛ Lifed.

Fyrſt hugleidum þetta Ordkorn Eg em/ þad kienner oſſ ad renna vorum truar Augū alleina vppa Chriſtum/og hafa hañ og halldā fyrer þann rietta einka Naudhialpara/eñ ǫngū uann annann/ Þuiad fyrer vtan Chriſtum/ þa er ecke annad enn Daude og Fyrerdaming. Vier hǫfum einn Gud ſem þar hialpar/og eiñ Drotteñ/ huer ed ap Daudanum þrelſa kann/ Pſal. lxviij. Hann mun Daudañ vpp ſuelgꝰ ia eilifþlega / Eſa. xxv. Cap. Ap Hende Daudans vil eg þrelſa þa. Daude/eg ſk verda þinn Bane Oſe. xiij. Cap.

Vppriſan og Lifed.

Hier hafa bæde Lifendur ag Dauder ſtora Huggun/ Þeim Lifǫndu til huggunar ſeigter hann Eg er Lifed/ Þeim Framlidnu Eg em Vppriſan/ Þar fyrer huert vier lifū/ þa lifū vier Drottne/ Eda vier deyiū / þa deyiū vier Drottne / Og huǫrt ſem vier lifum eda deyium þa erum vier Drottins.

Med tuennu mote er Chriſtus vor Vppriſa/ ſo ſem þad vier erum i tuǫfalldan Dauda fallner/ Syndarennar vegna / ſem er Holldſins Daude og Andar Daude/ I þra þeſſu huǫrtueggia leyſer og þrelſar Chriſtus oſſ.

Fyrſt Frelſar hann oſſ þra þeim andlega Daudanum / So ſem S. Pall hann ſeiger/ Eph. ij. Cap. Vier ſem vorum Dauder i Syndunum/

Syndunum/erum nu ordner Lifande i Christo
og med hönum setter medal Himneskra. Co-
loss. j. Cap. Vier erum Frelsader af Yfer-
uallde Myrkranna/og setter jnn i Ryke Jesu
Christi/ i huerium vier höfum Endurlausn-
ena/fyrer hans Blod/sem er Syndanna fyrer-
giefning. Coloss. ij. Cap. Ef þier erud vpp
uaktter med Christo/þa leited þess sem þar yppe
er / þar Christur situr til hægre Handar
Guds et ct.

Pesse Vpprisa þra þin eilifa Andardauda/
hun skiedur vid oss i peirre Heilögu Skyrn /
þar dreifer Christur yfer oss synu Blode/þar
hreinsar hann oss af öllum vorum Syndum /
þar giörer hann oss Lifande / alika eins sem
Fuglen Pellicanus hañ giörer vid syna Unga/
þuiad þetta seigist ad vera hans Art og Edle /
nær Höggormuren hefr dreped Unga hiis / þa
lyfur hann sig a hol / og dreifer Blodenu a
Ungana / Þa verda peir aptur lifande/ et ct.
I Skyrninne vilhelter hann Anda synum yf-
er oss Ryfuglega / Tit. iij. Cap. Þar med
verda vorar daudar Sæler vppuaktar og lif-
ande.

Slik Vpprisa af Andarennar Dauda/
hun skiedr og dagliga/þegar madur af Hiarta
ydrast Syndana riettelega /so sem þar stendur
vm þann Fortapada Son/ Þesse minn Sonr
var daudur/enn sia hann er nu orden lifande
aptur. Þetta er nu su fyrra Vpprisan / vm
hueria stendur Apoca. xx. Cap. Sæll er

Jv. sa sem

sa sem hefur Hlut i þessare Upprisu/a hönum mun sa aðar Dauden(það er sa eilifze Dauðe) öngua Magt hafa.

Þu næst er Christr og eirnen vor Upprisa/ Það er/ Hann mun upp reisa og vekia oss þra Holldlignm stundlegum Dauda / Þuiad su Stund kiemur/ ad aller þeir sem i Gröfunum liggia/ þeir munu heyra Rödd Guds Sonar/ og verda lifande aptur/ Þeir til Lyfsins Upprisu sem gott hafa giört/ Einer sem illt hafa
Joh. 5 giört til Domsins Upprisu/Joh. v. Cap.

Lyfsed.

Med sama hætte/ þa er og Christr vort Lyf med tuennu mote. Fyrst höfum vier af hönum þetta Holldlega og stundlega Lyf/ og hann er sa sem oss lifa lætur/so leinge sem hann vill/
Deut. 30 so stendur Deut. xxx. Cap. Hann er vort Lyf / og leingd Daga vorra. Og S. Pall/
Act. 17 Act. xvij. Cap. I honum lifum vier og hrærumst vier.

Þar næst höfum vier i Christo þ eilifa Lyf/
Joh. 10 So sem hann seiger Joh. x. Cap. Myner Sauder heyra myna Rödd og þeir fylgia mier epter/og eg gief þeim það eilifa Lyf/ Item
Joh. 1 seiger Joh. so j. Cap. I honum var Lyfed.
Joh. 17 Og S. Petrus seiger Joh. vij. Cap. Huort skulum vier fara? þu hefur Ordinn Eilifs Lyfs.

Huer hann truer a mig.

Ad trua a Drotten Jhesum Christum/ það er/ad

er/ad hallda hann fyrer Guds Son og Heim
sins Lausnara/og hugga sig vid hans Pijnu og
Dauda/og bade i Lijfenu og so i Daudenum
har vppa fullkomlega ad treysta/ad vier höfu
um fyrer hans Framestædu og Fyrirbon einn
Nadugan Gud og Fodur/so og Fyrirgiefning
Syndanna og had eilijfa Lijfed/epter hui sem
har stendur i Barnalærdome Chatechismo.
Eg true ad Jesus Christus sie sannur Gud af
Fodurnum gedda fyrer allar allder / og lijka
sannur Madur/Faddur af Mariu Meyiu/ ad
hann sie minn Drotten / Sem mig Glatadan
og Fyrirdamdan Mann hefur afrekad/ endur
leyst og Frelsad fra öllum Syndum/ Daudan/
um og Diöfulsins Vallde/ Eige med Gulle ed
ur Silfre/helldur med sijnu Heilaga og dyr-
mæta Blode / og sijnum saklausa Dauda og
Pijnu/so ad eg reide hans eigenlegur/ og life
under hans Vallde i hans Rijke/honum fione
i eilijfu Rettlæte/Meinleyse og Sæluhialp /
lijka sem hann er sialfur af Dauda vppriisen /
Lifer og Rijker ad eilijfu/ Petta eru visseleg
Sanninde.

Merke fetr einfölldu ad fesse fiögur Ord/
heyra til rietire Tru.

I Ad vier feckiu Christum rietelega/og vit
um og kunnum alla hans Lijfsögu / vm hans
Fæding/Dauda og Pijnu/Vppriisu og Vppstig
ning/so sem had allt stendur i Credo.

II Ad vier truum hui/ad had allt sie sannar
lega satt.

III Ad

III Ad vier eignum oss þetta allt og þur
fomlega truum/ad þad sie þyrer oss og oss t
gagns og goda skied.

IV Sig Ad vier seiñ þar vppa allt vort trunad
Traust i Lyfe og Dauda.

Huar slyk Trua er i Hiartanu / þa kiemu
Heilagur Ande/ þrycker midut Syndenne/ o
vpplyser oss til ad þiona Gude i Heilagleik o
Rietlæte / þönum til Þoknunar / Enn me
kiemū oss þo ad vera onyta þiona/ Luc. xvij
Cap. Og höfum so vora Huggun i Herra
Christo / og forlætum oss vppa hans Daud
og þynu alleina/ Þetta heiter ad TRVA.

Hann skal Lifa þo ad hann deye/
Og huer sem lifer og truer a mig/ha
skal alldrei deyia.

Merk hier/ Gud hann er Gud þeirra Lif
endu/ enn ecke þeirra Daudu. Þar af er þa
augliost / ad þeir sem trua a Christum / þo þ
sieu fram lidner/þa eru þeir Lifande/ Þeirra
Sæler eru sanlega Lifande i eilyfre Sælu o
Sæluhialp. Lykamarner þessa og eru sier leg
Heimuglegt og huled Lyf i Christo/ og vern
og vona epter þeirre þagnadar Vppriss / til
eilyfs Lyfs. Þar a mote/ Huör hann Lifir
og Truer a Christum/hann mun alldrei deyia/
8 Þad vtleggur Christur Joh. viij. Cap. Sa
mun ecke sia edur smacka Daudan eilyflega.

Tuent fylgier Daudanum / Fyrst Sensus
mortis, þad er Smeckur Broddur og Beiske

leike

ecke Daudans / þegar Manneskian plagast
af Syndenne/ Daudanum og Djöflenum med
vondre Samuiska/ Vid þetta verdur sa Riet
truade ecke var / Helldur sofnar hann burt i
Fride.

Þad annad sem Daudanum þylger/er su eil
ijfa Fyrerdaming/ Hana hrepper sa Riettru
ade ecke/ Þuiad so segger Christus Joh. v. Joh. 5
Cap. Þeir sem a mig trua koma ecke þyrer
Domen/ helldur preyngia þeir sier i gegnum
Daudan jnn til eilifs Lifs.

Sa Saluge Fader Doct. Marth. Luther b. marth
hefr þessa Grein so vtlagt/og þesse Ord skrif
ad/med eigen Hende/ seinast i þessum Heime /
litlu enn þyrer sitt Andlat.

Huer hann truer a mig sk alldrei deyia

Huörsu otrulega er slikt talad/og þuert j
mote dagligre reynslu/ þo er þ samt sátt/ þ
er nockur vardueiter Guds Ord/hurar vm þad
og truer þui af Hiarta/og Undast þar med/
þott þer i burt j Fride/ og sofnar vt af/ adur
enn hann veit af Daudanum/ og þyrr enn hann
verdur hans var / Sa same Madur hann er
visslega Sæluholpen i Ordenu/huerju hann hef
ur truad/i huörju og med huörtu hann er burt
sofnadur.

So er nu þesse stutt Malsgrein / Summa og
Jnnehalld og Mergur alls Euangelij/ þuiad
ville nockur spycia huör ad sie þesse Mergr og
Meining/ þa stendur þad hier i þessum Ord/

Eg er

Eg er Vppriſan og Liſfed/ Huer hañ Truer a mig/ ſa ſkal Lifa / þott hann andeſt/ Og huer hann Lifer og truer a mig ſa ſk alldrei deyia. Vier aumar Mañ eſkiur erum ap oſſ til Börn Reidennar og eil Lyps Dauda/og þar vnder hefdum vier ordeð ad blyna/hefde Gud ecke ſied Aumur a oſſ og ſent oſſ ſinn Son/til ad leyſa oſſ wr Daudans og Heluytis Kuerkum / og leidt oſſ aptur til eilyps Lyps.

Eingelſins Predikun/þa Chriſtus vor fæddur.

Eige ſkulu þier hrædaſt / Siaed: Eg boda ydur mykenn Fognud hañ ed ſkiedur ollum Lyd/ Þuiad j Dag er yd ur Lausnarenn fæddur ſa ad er Chriſt ur DROTTEN. Luc. ij. Cap

Þetta er ſu fyrſta Predikū vt ap Jeſu Chriſt to/þui nyfædda Barnenu / hueria Predikan Guds Eingell ap Himnum opan / hefur hafd fyrer Fiarhirduronum. Þeſſe Predikun hun hliomar enn nu/ fyrer oſſ/og ſkal hlioma allt til Heimſins Enda/og hun er þeſſ verdug.

Þuiad þetta er ſoddan Ord/ſem alldrei hafa i nockurs Manns Hiarta fyrr komed / og þeir

þeir Hygnðstu og Lærððstu þessarar Veralld
ar hafa hier ecke hid minsta æður afvitad.
Þesse Ord eru komen af Himnum ofan/ fyrer
einn Engel Guds/ Enn nu erum vier þessara
Orda Hluttakarar ordner / huar fyrer Gude
sie eilyfr Lof / þviad þetta er i allan mata
eins so sem hefdum vier sialfer þad heyrt af
Englenum.

Orden eru skyr og llos i sialfum sier/ Yd:
er i Dag Frelsaren Fæddur. Enn samt eru
þau j hia Papistum myrk og oskiliangleg / þuj
af þeir legde þesse Ord vppa Hiartad og skildu
þau / þa mundu þeir ecke vissa Mönnum til
Heilagra afalls/ edur til annara godra Verka/
leitande sier þar Hialpar og Fullting:s. Enn
Riettkristen madur/ hañ lærer af þessare Engi
elsins Predidun/ þa besiu Lisi og Kunnattu/
Sem er ad þeckia allra handa Lærdom/og þar
hñ ad dæma / huert hañ samhliodar vid þessa
Engelsins Predikan edur ecke. Þar voru j
Pauadomenum/ og eru enn prydelgar Stiettir
med margbrattadre skynande Guds Þionustu
Bord/ og ödrum þorfostulegū godum Verkum.
Enn med þui ad Menn settu hier a sitt tru/
madar Treust/þad þeir munde hier fyrer bæta
synar Synder og hafa og þiña Mad hia Gude/
þa sia aller ad þetta var/og er ecke annad enn
tahrein Afguda Dyrkan / Þviad hier seiger
Engellenn hioslega/ad huer hann vill frelsadr
verda:/þra Syndönum/Diöplinum og Daudan
um/ þa hlytur þad allermæsta ad skie fyrer þra

Barn/

Barnkorned Jesum/ Hafi ſie alleina ſa Lausn
aren/Frelſaren/enn eckert annad a Himne ni
a Jördu.

Huer hann nu helldur ſier epter þeſſare
Engelſins Predikun/ſa kann ei villt ad para/
ſa blyþur og Frelſadur og Sæluholpen. Þat
þyrer þæper ad packa Gude þyrer ſoddan Bæn
u/ og bidia hann af Hiarta / ad hann villde
vernda oſſ / ſo ad vier miſſum ecke þennann
Frelſaran / og þa eilyþu Slæuhialpena / ſem
oſſ i hönum/og alleina þyrer hann tilreidd og
buen er/ Ad vier og eirnen mættum dæma og
vrſkurda allra hāda Lærdoma/huærier ed ecke
eru vid þeſſa Engelſins Predikun ſamhliod
ſeigiande/ Engellen ſa Himneſke Höfdinge/
predikar ecke ſo/ad nyn Verk/edur nöckrar a
arar Skiepnu/þa ſie vor Lausnare og Frelſ
are/ Helldur þetta Barnkorned vm huært þ
ſo talar.

I Dag er ydur Lausnaren fæddur/
huer ad er Chriſtur DROTT
INN.

Þetta Ord Lausnare/var hia Gydingum a
mennt og audſkilied / Og ſo nefnduſt þeir Ge
deon / Samſon og adrer þleire/ ſem leyſtu og
frelſudu Iſraelis Lyd þra þeirra Ovinum.
Enn Engellen ſeiger / Soddan Frelſare er
ydur ei fæddur / helldur Chriſtur ſa Drottin/
hann er þad Kuinnunnar Sæde/ſem Gud lof
ade i Paradys ad ſundur meria ſkylde Höggs
ormſins

ormsins Höpud / og allt pad endur bætra og bæta sem Adam og Eva höpdu mist og spillt med peirra Synd. Og med pessu Orde (Christ ur) so sem aminner Engellen ha Hirdarana / ad hura vm huad Gud hefur adur fyrerheit ed og lofad / vm Christum og hans Ryke / pad skule peir nu allt saman ga og finna / hia pessu Barnkorne Jesu. Pessum Himneska Doctor og Predikara lætum oss hlyda / og trua hans Ordum / enn ecke annara peirra sem vijsa oss annarstadar enn til pessa Barnkornsins.

Eñ Engellen minnest einkum / peirra patæklegu Reipa / sem petta Barn var j vafed / so og Stallsins par pad lagt var / huad hann pat gierer / ad Hirdararner skulu ecke hneyxla sig / so sem Gydingar giordu / a slyku litelmotle ku ypperlite / Puiad miog synest pad otrulegt / ad petta Barn sem so er fyrer Heimenum patæklegt / skule vera so Madar rykt og Vollduget ad pad skule Menn leysa og frelsa fra allu illu.

Eg slykt skal oss hin storsta huggun vera / Puiad hier vt af merkium vier hid liosasta Guds Nad og Fodurlega Giæsku / pad hañ sa Aumur a oss / og gaf oss sinn Son med so liuflegum Hætte / Faddan af eirne skiærre Jomfru og liggiandi i hennar Skaute / og lætur sijna Heilaga Engla predika fyrer oss / ad hann sie allra vor Frelsare. Huad oss bresteur / pad skulum vier hia honum finna / Hann skule oss vera Hialp og Huggan / og nu skule a mille Guds og

vor enda taka aull Reide og Øvinatta/og
ſtaden koma/Guds æſt og Hylle.

Sod dan Fireſtod leggur Gud Fader ecke a
einaſta Modurenne Mariu i Skaut / helldu
öllum oſſ/og ſierhuörium einum og einum/ſei
lande / Ad þſſe Sueinn ſkule vera vor, og hö
ſkulum vier niota/og allt huad hann æ/a Hi
m og a Jördu / þad ſkule vera vort eiged
huer hañ heyrer nu ſlykt/og hepr öngua Gled
hier aþ / og tekur ſier ei ſlykt til Hiarta / han
mun a yſta Deige verda var vid/huad hañ he
ur þoracktad og miſt.

Petta er nu ſu huggumarſamlega Eingelſin
Predikun / þyrer hueria vier eigum Gude a
þacka/og hann bidia/ad ſlykt kynne i voru
Hiörtum ad rotfeſtaſt / og ad vier mættum
þeſſum Lauſnara haþa alla Glede og vo
Huggun/og þyrer hann ad yþer vinna Daud
og Diöfpul/og ad þar og ödlaſt eilypt Lyf.

Geneſis iij. Cap.

Kuinnuñar Sæde ſkal ſundur mer
ia Nøggormſins Høfud / og þu mun
hita þad j Hælenn.

Þeſſe Grein hun er ein aþ þm ſierlegaſtu/a
huerre öll Heilög Ritning/ er ſo ſem aþ einu
vppſpretta Brunne vp p runnenn / aþ huer
Grein/ Spamennerner haþa ſo margar mer

legar

legar og rykar predikaner/giört og spunned. Þuiad hun kienner oss/ ad Christus hann atte ad beraſt ap einne hreinne Jomfru/og atte ad laata Höggormen byta sig i Hælen / Þad er / hann atte ad laata Diöfulen deyda sig a Krossenum/En med slykre Pijnu og soddan Dauda þa munde hann Höggormsins Höfud sundur meria/ Þad er / Diöfulsins Magt og Kraft allan i burt taka / Syndena og Daudan ad ünguo giöra/og ollum þeim er a hann trua og treysta/ giefa og skenkia Siguruinning yfer Synd/Dauda/ Diöfle og Helluhte/ so ad þeir meige lifa med bönum i Himerykie eilyfflega.

Þesse Grein hun kienner oss og þetta / ad a medal Christs ag hans Lima/ þa mune i þessu Lyfe vera eilyft Stryd / og Endanlegur Bardage/i mote Diöflenum og hans Limum so þar mun alldrei Dagþingan nie Frid þra a mille verda.

Vtlegging þessarar Greinar.

Þesse Grein hun vottar berlega ad Guds Sonur vor liufe Lausnare Jesus Christur sie sannur Gud og sannur Madur: Þuiad ad hann sie sannur Madur / þad audsa liosslega þau fyrstu Ord/ Kuinnunnar Sæde/ þad er Kuinunnar Sonur / soddan einfölld og sliett Ord talar Heilagur Ande/so ad huer Madur sem hefur Skyn og Vit ma þau vel skilia. Þuiad þar hann seiger Kuinunnar Sæde/ þar med vill hann audsa/ad vor Lausnare Jesus

Christus mune boren verda/alleinasta ap eirne
Jomþru ann Kallmans Tilverknadar og ann
allrar Syndar / Þuiad aller Menn adrer sem
gietner eru / a mille Kallmans og Kuinnu /
epter almeñelegum hætte/þeir eru aller i Synd
unū gietner/so sm̃ Christr seiger/Joh. iij. Cap.
Huad ap Holldenu er fædt þad er Holld.
Þessa Grein haþa þeir Heilögu Spameñ miög
merkelega vt lagt og vijdkad/og margar agiæt
ar predikaner þar ap giört/ So sem einkan
lega sia ma/hia Esaias Spamanne/ vij. og jx.
Cap. Ad vijsu Christur stalþur þa hann var
hier i Heime/so og hans Postular/ þeir haþa
allar sijnar Predikaner þangad og i þann veg
horþa læted / So ad Menn skylidu vita / ad
þesse Spadomar være vpp fyllder og fram
komen/og ad menn þyrfte ecke ad vænta epter
nockrum ödrum Messia/ Heldur ad Heimur
enn ap þessum einum sier vona og vænta mætte
Heilsu og Hialpar þyrer Lyf og Sæl.

Þar næst/ad vor Lausnare Jesus Chris
tus sie einn sannur eilyfur og Almattugr Gud/
þad votta þesse Orden/ Kuinnumar Sædr
skal sundr meria Nøggormsins Høfud.
Þuiad Höggormsins Höfud ad meria / þad er
ecke annad enn ad stilla Guds Reide/og apma
Syndena/Daudan̄/Diöfulen og Heluyte ad yp
ervinna/og ad sutpta Diöfulen allre Mægt /
og öllu þui Vallde sem hann vegna Syndar
ennar haþde þeinged yþer öllu manlegu Kyne/

Þetta

Þetta var aullum Skiepnum a Himne og a Jördu omögulegt ad giöra/ So sem Johañes vottar i sijnum Pistle/ad Guds Sonur sie þar til komen / ad nidur briota Diöfulsins Verk. Enn huernenn sijkt skule skte/og huernen þad eige til ad ganga/þad verdur skyrlega avijst ad i þessare Grein. Sem er ad Höggormuren skule þetta Sæde i Hælen bijta. So sem ad vilde Heilagur Ande so hafa talad / Þad mun ei litils kosta / og ei so auduellt vera / Helldur mun Höggormuren hafa i Framē allt þad hann orkar i mote þessu Kuñuñar Sæde hann mun verja sig/og bijta þad i Hælen. Þad er/ Herran Christus/hann mun verda ad lijda Pijnu og Dauda/ vegna Mankynsins / so ad Guds Rettlæte verde fullnadar Boot giörd og gollden. Þar mun Diöfullenn Sigre hrosa/ og þikiast vnned hafa/ Enn a hinum þridia Degge/ mun Christur Vppryfsa af Dauda/ og inn ganga i Dyrd eilijfs Lijfs/so ad hañ mun þa aptur leggia sier vnder Fætur/Synd/Dauda/Diöfsul og Helvijte/ So sem Dauid merkelega vottar i þeim cx. Psalm. Þetta vill Heilagur Ande ad vier skulum hugleida japn framt þessare Grein og læra ad leggia oss þtta til/og eigna oss og telia þetta allt/ Sem er ad vier skulum trua ad þetta allt er skied fyrer vora skuld Mannanna/og ad hann hafe oss (vier sem a hann truum) þessa sijna Sigur vinning giefed. Þviad ecke þurfte hann vid sinna vegna/ad lijda soddan Neyd og Pijnu/ Þviad

Kig. hann

þann matte vel blyþa ad eins eirn Eilyþur Almattugur Gud/hafi gat epter Fall Adams og Euu/vel skapad adra Menn ad nyu. Enn sia Dyrdlega og oseigianlega Nad hans og Myskun/þuingade hann þar til/ad hann villde vorra vegna / soddann Baraattu og Einvyg vid Diofulenn eiga. Og þyrfte þad hafi þeþur Sigurenn þeinged/ þa erum vier med honum Herrar og Hofdingiar þyrer hins Sigur/yþer Synd/ og Dauda/ Diofle og Helvyte og eilyþre Fyrer dæmingu.

Med þessu mote haþa þr Heilogu Forþedr og Spamen þessa Grein vndersiaded/ þar vt ap giort þra Predikaner og Amislingar/og vysad synū Bornū og tilheyrendū til þessa Sigurueg"arans/og radlagt hann og skipad adberiast vnder hans Merkiū ep þr villdu blyþa vgglauser þyrer Daudanū og Diofslenū/og verda Arfar eilyfs Lyfs. Hier vid haþa þr og huggad sig j ollū Krosse og Motgange /og þta Fyrerheit þeþur vered þra hin besta og huggūarsamleg" asta Hialpar grein/ j mote Diofslenum i ollū Freistingum/alyka so sem vier i nya Testamenti enu haþum þessa Mælsgrein/Joh. iij. Cap. So elskade Gud Heimenn / ad hann gaf sinn eingetenn Son/til þess/ad aller þeir sem a hann truva/skule ecke þyrer þarafi þeldur haþa eilyfft Lyf. Hueria Malsgrein/ S. Pall þeþur so vtlagt/ i Pistlenum til Rom. viij. Cap. Sie Gud med oss / huer kann þa ad vera i mote oss/huer ad ecke hlifde synum eingetenū Syne

helldr

helldur gaf hann þrafn/fyrer oss alla/ Hvörn en ma had þa skie / ad hann skylldi þa ecke giefa oss alla hlute med hönum? et ct. Þar fyrer ber oss ad Hiarta Gude þacker ad giöra/ so sem S. Pall giörer/i Cor. xv. Cap. Seig ande/ Enn Gude sie þacker/sem oss hefur Sig uren giefed/fyrer vorn Herra Jesum Christū.

Luc. xiij. Cap.

Kieppest epter ad ganga jñ vm þad þrongua Hlid. ℥ ct.

Sier budr Kristen madur/hann hefur þria Qvine/sem verda og banna hönum þann Veig en og þad Hlid sem liggur til eilyfs Lyfs / Vid budrid Qvine hann hlytur alla tyma ad berast/ sem eru þesser/ Diöfullen/ Heimuren og Hollded.

Fyrste Qvinur er Diöfullen/ hann asæker/ med allskyns Freistingum/ bæde hid jnnra og hid ytra/i Sælu og Lyfe/ Vtan til ms Fatæke Siukdome/ og allskyns Ogiæfu og Motgange sem ecke verdur allt vpp taled/ Hid jnnra ms Otta og Skielfingum/ Epaseme Auruilnan/ Hrygd og Hræslu/ellegar med Daudlegū Hug renningum/sem hann skytur Manne i Briost budrid S. Pall kallar gloande pylur Andskot ans. So sem þa/ep Gud hann leggur Kross vppa nockurn Kristen Mann/so sem til eirn/ ar Fodurlegrar hyttingar/ Jafnsnart kiemur Andskoten þar/og skytur i Hiarta honum glo

ande pylum / selgiande / Atlar þu ad Gud hafe nockra gedpeckne a þier eda hirde vm þig? Ef hann skeytte nockud vm þig/ þa liete hann þig ecke þynast i slykum Krosse/ Hann er þier Gramur/ ei þarft þu þier neins Gods af honum ad vænta. Slykar huxaner byta færara enn nockur Höggormur / edur Elldleg pyla/ ſ Hiartad skoten.

Hiner adrer sem ecke lyda Kross edur Motgang/ og allt gengur epter Holldsins og Heimsins vilia/ þa gröer Satan athugalausa/ Þeir hirda ecke vm Gud nie hans Ord/ enn sie þad nockud ba er þad af Yfirvarpe einu/ enn ongu o Hiarta. Þuilyker renna þann breida veg enn/ enn komast ecke þad þröngua Hlid nema þeir vmuerndest fyrer sanna Jdran.

Sa annar Höfud Ovinur Mansins er Hiemur þesse. Þar eru opsoknar Menn Guds Ords þeir ed med Suerde/ Elde og Vatne og allskyns Plægum pyna Kristna menn til ad koma þeim fra Trunne. Einn fær þann Motgang ad i Motgange falla fra hönum hans bestu Viner/ og plæga hann. Þad skiedur og ad Börn og Kuinna/ Systur og Broder / giöra Manne skærstu Hiartans Sorg/ so sem Dæme eru til af Jacob og Dauid Konge. Og þad ber til ad Menn hafa ad lyda synum skylldum og Naungū/ meir enn Guinum edr ofendum Mönnum/ Slykt ad lyda/ so ad Menn bere ecke vt af þeim mioa Veigenū/ þad vill mörgum vant verda.

Sa pridie Ovinur/ er vort eiged Holld/

huert

huert ed jafnnann er ſwlt og ſlæmt / laddt og treegdt/og naudugt/til ad ſtiona Gude og giöra hans Vilia/ſ hamlar oſſog hindrar ſra öllum gudlegum Verkum og godum hlutum/ vppuekur oſſ til Reide/Haturs/ Agirndar/Oſundar/ til Leſtagirndar og annara ſleire Synda og Giænda/ Stendur a mote Andanum. Soddan Ovin hefum vier daglegda oſſa Halſe og Herdum liggianda ſo ſem adra obærelega Byrde/ huer ad oſſvill alldeilis nidur ſlæ/og ſlockua.

Peſſer ſryr Oviner peir giöra oſſ han Veg micann og pad Port ſriengt / ſem liggur til Lifſins/ So ad es vier vilium verda Sæluholpner /og komaſt i Himerike/ pa verdū vier hier a Jördu ad ganga praūm med Otta og Hræſlu/ og preyngia oſſ med Magt jnn vm ſ prongua Hlid/ſo ad Chriſtus hefur ſ riett tal ad/ Rieppeſt vid ad ganga jnn vm pad prongua Hlid.

Par ſyrer meigum vier vyſt vita og pui trua/ Par heyrer ecke Glens nie Gaman til/ ad verda Sæluholpen/ ſo ſem peir Munkriſtnu halida. Madur verdur ad preingia ſier par jnn / med öllu Kappe/ og allre aſtundan/ Ad heyra Guds Ord/elſka pad og idka/ og aluarlega Gud ad akalla/ og ſafnnan ad vera ſtandanda Strydr i mote vorum Ovinū/Diöfle num/Heimenum og Holldenu. I ſlykre barattu/mun vor Lauſnare Chriſtus ecke yfer gieſa oſſ/heldur hia oſſ vera med ſynum Heilaga Anda/ſualad hann ſeiger Joh. xiiij. Cap.

Esaie xlix. Cap.

Kann nockur Kunna ad forgleyma sijnu Barne / so hun siae ecke Aumur a Syne sijns Kundar? Og þo hun forgleyme þui/þa vil eg þo ecke forgleyma þier/ Seiger Drottenn.

Þetta er ein af þeim agiætustu Greinum sijn ad standa i Heilagre Ritningu / huøria allen ættu til syn ad taka sem lyda Motgang og Freistingar / og huxa hier vm Kuølld og at Morna. Gud Blessadur hefur ecke liosara dæme edur hiartnæmelegre Lyking kunnad ad giefa/enn þetta er/vt af Fodurlegu og Modurlegu Hiarta til Barnanna. Fader (og einkum Moduren/ef ad hun sier Barn sitt stadt i Lyps Haska og Voda/hun vogar Lyfe sijnu þar til ad Frelsa Barned og hialpa þui vr Daudanum. Ef Sonuren bidur Fodurenn audmiuklega vm eitthuad þad hönum þiker sier aliggia /og seiger/ Elskulege Fader gief mier þetta/ edur þad annad/ þad tekur Fodurenn strax til Hiartans/hann kann ecke annad enn ad laata þad epter Synenum/sem hann bidur vm. Eg meina sialfa Foreldra / sem hafa tiett Fodurlegt og Modurlegt Hiarta til sijna Barna. Nu ef vier sem erum Molld og Leir Jardar/kunnu sijkt ad giöra/huørsu myklu framan mun Gud þa

giöra

gióra þad/hañ sem oss hefr fódurlegt og Mód
urlegt hiarta giefed/og buór ad er riettur fad
er alls þess sem er a himne og a Jórdu/so sm̃
S. pall seiger. Slykt fódurlegt hiarta og
soddan Kærleika hefur hann þar vtj audsyne
ad hann gaf sinn einka Son Jesum Christum
fyrer oss i Daudan/og liet hañ vtgiefa sitt dyr
mæta Blod a Krossenum. Þar fyrer kallar
S. Johañes Gud i synum Pystle/Kærleika/
þar hañ seiger/Gud er Kærleike/sm̃ villde
hann seigia/ Giæte nockur Kærleikan vtskyrt
og vt Mælad / so sem hann er/ þa munde sia
Mynd Gude lykust vera / þuiad Gud hann er
ei annad enn Kærleikuren.

Þegar þu ert nu i Neydenne staddr/og veist
huerke Rad nie Rad i hia nockre Skiepnu/
a himne nie a Jórdu/og ert hialpar laus/Þa
fall a Knie/og klaga þyna Neyd fyrer Gude
a himnū/og bid ad hañ vilie vera þier Mad
ugur Fud og Fader/heyra þina Bæn og hialp
a þier i þinne Neyd / og hafe ecke efa þar a/
hann mun þig Vanheyra/so sem godur Fader
og vetta þier þyna Bæn/og ad hann sie myklu
fusare þier ad hialpa/enn nockur Jardneskur
Fader edur Moder veida kann. Hann sier til
þyn so nækuamlega/ad hann telur öll þyn Fot
spor/og lætur öll þyn Tær i sinn Seck/so sm̃
þar stendur Psalm. lvj. Snegt ad seigia /
Hañ hefur þusundfallt meire hiartans Elsku
a þier enn mögulegt sie ad holldlegur Fader

hafe

haþe eður Moder.

Þetta þaum vier ecke sied med líkamlegum Augum/ Vier hlýtum ad trua þui/og halldá oss þast vid Orded/og rietta oss þar epter.

So læt nu þitt Fódurlega og Modurlega Hiarta/kienna þier og aminna þig/a þa omælanlegu Gudz Mæd og Hiartans Elsku til þýn. Þuiad tak mark a sialfū þier/ Eþ þitt Barn kiemur til þýn / og bidur þig vm nockud / þa veidr þu gladur ad þu gietur veitt þui þad/ So gledst og þagnar sa Himneske Fadereñ vid þad/eþ þu bidur hann/þegar þu bidur hann ap Hiarta/þuiad so talar hñ Jeremi. xxxiij. Cap. Og þad skal vera Glede myn/ad eg giöre þeim til goda.

Nu mætte einhuer seigia so/ Med þui Gud hañ heþur slikt Fódurlegt Hiarta til vor/huar þyrer læt hañ oss þa so þunglega ap Diöplen ū/ plægast eg læt oss ad höndū koma/so marg an Kross og adrar Freistingar? Þetta giörer hann so sem einn fromur æstrykur Fader/ Þuiad hann veit vel/ad þyrer Adams fall eru um vier hrædelega Fordiarþader/so ad huörke kuñum vier ad þeckia hann/so sem vorn nad ugan Gud og Fódr/ei þelldr ad læta hñs Ord ganga oss til Hiarta/vtan so sie hann hirte oss þaþnlega. Þad bid vonda sem vier höþum vrþt epter vora þyrstu Forelldra/Þ er so diupt og þast oss þngroed/ad þad kann ecke vpp ad tætast/edur læknast med öðru mote / enn med Kosse og motgange/þýslum og Harmkuælum

Sott

Sott og Dauda/ Vppa þad ad vier mættum verda nyar Skiepnur/samlyktar Jhesu Christi eigen Mynd. Þar eru og eitnen þletre Grein er/huar þyrer Gud hann leggur Krossen a sijn elskuleg Börn / og agar þau / so sem endrar nær verdur opt sagt.

Nu epter þylger i Textanum.

Og þo hun gleyme þui/ þa vil eg þo ecke gleyma þier.

Sem hann villde so sagt haþa/ Þad er oj mögulegt/ad eg gleyme þier/so sem þad er oj mögulegt ad Elldurenn brenne ecke / Vatned vætte ecke edur slöckue/so omögulegt er þad ad Moduren gleyme synu Barne / hirde ecke vm þad(ef hun hefur rietta Modurlega Hiarta) Og þo so sie hun gleyme þui/ þa vil eg þier þo ecke gleyma.

Sia þu/ A mijnar Hendur hef eg teiknad þig.

Luc. xj. Cap. Seiger Christus. Vered glader ad ydar Nöfn eru skrifud a Himnum/ Þad er miög huggunar samlega talad/eñ hrta ber þo langt af/ad hann seigest haþa teiknad oss sier a Höndum. Huad vier vpp teiknū a Blöd edr Bækur/ þui kunnum vier ad gleyma enn þad vier teiknum vppa Hendur vorar / þ höfum vier alltiad fyrer Augum/og gietū þui

ecke

ecke gleymt. Pannenn hefur nu Gud oss ecke
ad eins skrifad i syna Bok / heldur og eitnen
teiknad a Hendur sier / par med avysande / ad
hann huxar meir og optar a oss enn vier sialfi
er. Huernen kunne Guddomleg Maiestat vir
samlegar og æstudlegar til vor ad tala / enn i
pessare Mælsgrein? Par fyrer ættum vier hi
ad elska og ottast / og hans Vilia og Bodordum
ecke ad gleyma.

Matth. v. Cap.

Sæler eru peir sem syrgia / puiad peir skulu huggader verda.

Peir sem Gud hann lætur ala Alldur sinn
i Neyd / Motgange / og Hörmungum / peir eru
myklu Sælle enn hiner sem Lifa fyrer vtan
Motgang / i Glaum og Glede / Puiad pesser /
med pui peir Lifa athugalausir / pa falla pei
auduelldlega i eina Synd epter adra / Puiad
Satan hefur pa i Böndum synum / og leidde
pa / epter synum Vilia. Enn hiner adrer / sem
daglega eru plægader / og vnder Krossenum
liggia / peir Lifa i Guds Otta / og vnder hans
Aga / med lytelæte / peir verda ecke ap Sathan /
leidder teygder og rekner / so sem peir hiner al
hugalausu. Puiad ein Manneskia / kann allo
rei stödd ad vera i meire Voda / og Haskasemd
enn pa henne geingur allt epter Vilid og Vil
la / Og so ad lifa alla Daga / er eitt stort Teikn
til Glötunar / so sem seiger S. Jeronimus /

Pad er

Pad er obrigdanlegt Teikn hier i Heime til Fyr erdæmingar/ nær Madur giörer allt huad hã lyster/og er elskadur og meten af Heimenum/ og lifer epter Holldsins Eirnd j Kræsingum og Rykdome/og endar so sitt Lyf.

j. Corinth. xj. Cap.

Pegar vier verdum dæmder/ þa tyft unst vier af Drottne/so ad vier ecke skum fordæmast med pessum Heime.

Nær ed Lögmaled skelfer oss og hræder/ og audmyker oss so ad vier giörum Idran/og truum rettelega a Christum/japnsnart leggur Gud Kross a oss/ vppa pad ad sa gamle Adam vor/hann kunne ad deydast / og Truenn meige vaxa og proast / Huad med ödru mote ecke kann ad skie/ enn sem nu sagt er/a medan vier berum pessa Syndum spillta Naturu.

j. Johañ. ij. Cap.

Elsked ecke Heimenn nie neitt pad sem j Heimenum er/ Ef nockur elskar Heimenn/ j peim er ecke Elska Fodur sins. Eñ huer hañ giörer Vilia Guds sa blyfur ad eilyfu.

S. Johañes hann amiñer oss Kristna Mesi j synum Pistlum/ og varar þar vid tueggia

handa

Landa Villu/og röngum meiningum.

Su þyrre er Papista/þeir ed so kienna/ ad Christus hafe fullnad giört allena þyrer Upp runa Syndena/ Enn þyrer adrar giötanlegar Synder/sem giördar eru epter Skyrnena / þa eige Madur sialfur ad giöra fullnad þyrer m̃ godum Verkū/ Og þesse Villa hefur otelianda Sæler/til Glötunar leiddt i Pauadomenum/ og leider enn nu.

Aunnur Villa er þesse/sem nu ÿper geing ur/og þyrer huerta ecke þærre Sæler/ verda þra Gude til Glötumar þottaſt.dar / Ad Madur hann kunne vel Sæluholpen ad verda/ þo hã life lasnlega i Syndum og Glæpum. Huer/ tueggia þetta er miög Haskaſamlegt/og Gudi lastanarlegt / Þuiad slyker vanuirda og lasta Guds Nafn / og Herrans Christi Dauda og Þynu.

So er nu Meiningenn Grdanna þesse/ Huer hann elskar Heimeñ/ i þeim er ecke Elska Födurſins / Þad er / Gud Fader elskar hann ecke/og hann er ecke Guds Barn/ og ecke er hã rietta Kriſtenn Madur / med þui hann elskar Heimen/ Þad er/ Med þui hann lifer epter Holldſins girndū/i Agirne/Drambſeme/Hat/ re/öfund/ Bakmælge/og öðrū Syndum/ i huer um Heimſins Syner velkia ſier og velltaſt. Þuiad Heimur kallaſt hier ecke annad / enn Holldſins Girnder/og vondar Synder.

Pſalm.

Psal. xliij. Rom. viij. Cap.

Pinna vegna erum vier daglega deydder / og halldner so sem Sauder Peir ed til Slatrunar eru ætlader.

Peir enu Otuǽldu deyia daglega og verdæ sapnan i Dauda leidder/ so sem S. Paull seig er/ j. Cor. iij. Cap. Peir lyda Neyd og Ey/ md og Opsotner/Sott og Siukdom/ peir eru ad reikna so sem Halpdauder hia Heimsins Bornum/ sem daglega lipa j Glaum og Gæ leyse/ eta og drecka/ syngia spila/og hapa goda Daga/ Vinattu Veralldar og epterlæte/ pinna alldrei neina Krygd andlega / nie Angist / ei Neyd nie Dauda. Par æ mote hapa peir Gud hræddu/ ecke nema Sorg og Motgang / eru sialldann edur ecke Glader / vtan j Gude og hans Orde/Pad er peirra Lyst Lyst og Glede/ og hugga sig har vid / ad annars Heims/ pa mune peir med Gude og Heilagum Enginum og Otuǽldum/pæ pann Fognud sem alldrei prytur.

Sanlega sanlega seige eg ydur/ huer minn Ord heyrer / og truer peim sem mig sende / hann hefur pad eilifa Lif/ og hann kiemur ecke fyrer Dom/ helldur er hann geingen fra Daudan/ um til Lifsins. Joh. v. Cap.

Ei talar Christur hier vm natturlegann Lyk
amans Dauda/ þegar Sæl og Lyp skiliast ad/
Helldur talar hann vm þann rietta Dauda/
huer ad er Sælarennar Daude/ Sem er þegar
Synd og Daude/ Helugte og Diöpull/ og Guds
Reide skielpa Samuiskūa/ og hræda hana so ad
hun ecke veit þyrer Sorg og Angist huert hun
skal hapa sig. Fra soddann dauda eru þeir enu
Kristnu komner/ jnn til Lyps Eilyps.

Doct. Martinus Lutherus Hefr so Vtlagt
þesse Textans Ord/ Hañ hefur fra Daud
anum sier þreyngt / jnn til Lyfsins.
Giepande þar mz ad skilia/ ad þetta er ecke
so aud uellt/ ad komast til þess eilypa Lyps.
Madur hlytur ad þreyngia sier þar jnn / Pad
er/ vier hliotum audur margt og myked ad lyda/
Diöpulleñ og Heimurenn verda þia oss og
þuinga/ so sm̃ þar skendr / Fyrer margar Hörm
ungar byriar oss ad komast jnn i Guds Ryke.
Og Christus hann seiger / Luc. xiij. Cap.
Legged Kapp a/ ad komast jnn vm̃ þad þröng
ua Port/ Þuiad Vegureñ til Lypsins er þröng
ur og þad Port er miott. Huar med hann giep
ur ad skilia / ad þyrer Kross og Motgang/
Neyd og Dauda / þa þæū vier j þad eilypa
Lyp jnnkomest. Þad vill sanlega sierhuern
kosta margann swrañ Sueita/ so sem vier sia
a Dæmum þeirra Heilögu Patriarcha/ Prophe
ta Postula og Pyslar votta / huerier Alldur
sinn aled hapa j brygd og Motgange/ þang
ad til

að til þeir hafa sinn komest j giegnum það þröngua port /. þyrer Dauda og Motgang þessarar Veralldar.

Hugsa nu huað aumer Menn það eru/ sem Guds Ord þyrerlýta/ og þar vilia ecke eptter lifa/ Þuiað þo þeir life langa æfe hier j þessu Heime/ j Lyst og Glede/ þa deyia þeir þo um syder/ og þegar su seinasta Stundenn kiemur/ þa þellur yfer þa Reide Guds / og Helvytis Hrelling/ So sem S. Paull seiger Rom. j. Cap. Huar mz þr þordiarfast eilyflega.

Hebreos v. Cap.

Vier hofum ecke soddann hæsta Kiennemann / huer ecke kann að sam þiinast vorum Veykleika / Helldur sa sem freistadur er a allann hatt so sem vier/ fra tekenne Syndenne.

Þetta er ein af þeim huggunarsamleguſtu Greinum Heilagrar Ritninger / Hun vott ar að Christr vilie ecke vtskufa oss vegna vors veykleika. Þuiað veit vor litle Lausnare huörsu veyk vor Nattura er. Enn ef vier vilium lata ef Syndenne/ elska hana/ og halla ecke fra honum/ þa er ecke Meyd a berdum/ Þuiað allar Freistingar og Diofulsins Araser sem nu lydum vier þær hefur hann a synum Lykama og Signadre Sælu lided/ sigrad og yfer vunn

Ly. ed/ So

ed / So ad hann veit huernen ad Sorgbited Hiarta sie til Sinnis. Hann hefur Holld og Blod eins og vier / þo ann Syndar / þuiad þar fyrer hefur hann mannlega Natturu teked a sig ad hann þess beldur kynne ad vorkynna oss / og hialpa oss bæde i andlegum Freystingum og holldlegum Motgange. Þesse Guds Velgiörningr er so mikell og Haleitur / ad engen Mannleg Tunga kann hann ad þullpryssa / Og þeir Heilögu Englar a Himnum / kunna alldrei ad vndra sig noglega hier vpp a.

ij. Corinth. xij. Cap.

Minn Kraptur er j þeim veyku Mattugur.

Þetta agiæta Maltæke og huggunarsamlega skulu þeir vel merkia / sem eru Truar veyker / epasamer / og klaga syna veyke i Trunne til Gudz og Bæna akallenu. Sömuleidis og þeir sem lyda Freistingar / lifa i Sorg og Angist / og æ tyd ottast ad þeir mune þa og þa til grunds ganga ei ei. Soddan Manneskiur skulu vita fullkomlega / og epa þad ecke / Christur hann vill fyrer þeirra Veikleika / vtrietta þad þeim er gagnlegast. Og þa þeim þiker / ad þeirra Tru hun sie vtsloken so sem riukande Kueikr / þa er hun sem allra sterkust fyrer Gude / og mun endelega fyrer Christum og i Christo / Synd / Dauda / Diöfsul og Helvyte sigra og ypp er vinna / So fram sem þeir blyda stadfast /

er vid

er vid Vonena/og vid Bæn og Akall til Guds þyrer Christum.

1. Timoth. 1. Cap.

Pad eru visseleg Sanninde/ og eitt dyrmædt verdugt Ord/ad Jesus Christus hann er komen i Heimen / ad giøra þa Syndugu Sæluholpna / a medal huørra eg er hinn hellste.

Þesse Grein er öllu Gulle dyrmætare/epter huørre Madur ætte med riettu ad leita / og sækia allt til Veralldar ysta Enda. Þessa Grein eiga Menn alleinasta þrafn ad setia þyr er skielþdar og hræddar Samuiskur / þær sem Sathan plægar og þyner/med soddan huxunum/ Sia/þynar Synder eru oþmyklar/opstorar og oþmargar/ Gud hafn vill ecke þyrergieþa þier þar. Slyk Manneskia sem med soddan Freystingum plagast af Diöflenū/og ecke heyrir Ro nie Frid þyrer Syndenne/hun skal vita ad þesse Huggunar grein heyrer henne til/hun skal og vel merkia þetta Ord/ Synduga/ Þuiad hier talar S. Pall ecke vm þa Syndugu sem falla i sma Synder/og almennelegar yfer trodslur/Helldur meinar hann þar riettu storu Synder/Glæpa verk og hrædelega Ogiötninga sem Solenne og öllum Skiepnum oþbioda/sem ad eru Guds Spottarar/ Aþgudadyrkarar/ Föd

Lif. uidrapar/

ındrapara/ Modurbana/ Horkalla/ Saurlıfes menn / og adrer slykier / vm huerıa S. Pall talar til Corinth og rydar.

Pessi hættar Syndara/ep ad þr vidurkienna Synderner/ og þdrast ap hiarta/ ad þeir hafe so hrædelega flygt Gud og hönū a mote syndgaſt/ottaſt Guds Reide og hans riettlætis Dom/ og villdu giarnan komaſt þ Guds vinskap/og þa Syndanna þyrrergiepning/ et ct. Vegna slykra syndugra Manna/er Christur komen t þessenn Heim / þeirra Synder og Glæpe vppa sig ad taka / og þyrer þa synu dyrmæta Blode vt ad hella til Fridþægingar.

Soddan Auma Sorgþulla Glæpa Menn skal einn Sælu sorgare med þessare huggunar Greim vppreisa og styrkia/og seigia so/ Kiære vin/ Ep þig angrar ad þu hefur so þunglega Syndgad Gude a mote/og hefur vppuakt hūs Rietterduga Reide/ og nu hrædest þu og ottaſt þa eilyþu Fyrerdæming/ Þa kom nu hingad til Christum/ og tru þu a hann/ þu skallt hönum vera velkomen Giestur t hans Ryke / Þuiad so talar hann til þyn og allra Syndugra/ Komed aller til mīn/þier sem erud mædder og þunga hladner/eg vil endurnæra og lyfta ydur.

Þunga hladna edur þreytta kallar hann þa sem med mörgum storum þordæmeligū Synd um og Glæpum eru þyngder/og nidur þryckt er so sem læge Himen og Jörd þeim a Halse.

Mædda kallar hann þa/sem hid innra þ

Samuiskunne

Samuiskunne eru skielpder / og ap Sorg og Hörmum mædder. Enn pessu truer eingen / huörsu pungt og sært ad pad er eirnne Synd/ugre Manneskiu/su sem riettelega pinar Gudz Reide og synar Synder/ad gieta pui truad/p Gud vilie hönum Nadugur vera / Syndernar pyrergiepa / og Erpingia giöra til pess eilipa Lipss. Enn ep hann truer a hans elskulega Son Jhesum Christum / pa verdur Mansins Hiarta og Samuiska/so miuk sem Olium/ og klöck sm Vatn. Par pyrer er pad su hin stærsta List og kunnatta / soddan Manneskiur med Guds Orde ad hugga og kunna vidrietta.

Rom. viij. Cap:

Ef Gud er med oss / huer kann pa ad vera a mote oss?

Sem villde hann so hapa sagt/huad parp hier margra Ordavid/ Sie Gud mz oss/og vor pa vegna/so sm eins Hialpare/ Lausnare/ Frelsare/huar pyrer vilium vier pa hrædast Syndena/ Daudan/ Diöpulen/og Helupte/ edr nöckra adra Olucku til Lipss edr Sælar? Pessa huggunar Grein/hæper oss vel ad rotpesta i vorum Hiörtum/og pau par inn ad skripa/pulad hun er huggunarsamleg næsta / ad huörsu grimur og reidur sem Sathan er / pa kann hann ecke ad giöra oss neirn skada/nema Gud lope hönum pad.

Hann sem ecke hefur hlyft sínum einka Syne/ helldur gaf hann vt fyrer oss alla.

Eingen Manns Tunga / nie Engels kann það að pullsegia/ huersu hæleit og huggúar samleg þesse Grein er/ Þuiað hun kienner oss og vottar noglega/ huersu að Gud Fader hñ hefur elskad manlegt Kyn/ i þui/ að hñ gaf vt sinn eingieten Son/ fyrer oss i Dauðan/ Ja i Krossens Dauda/ og gaf hann so vt so sem Diöflenum og Helvyte i Hals og Gin/ eins og annann Orm og eina Bölvan / Þar med hefur hann giefed oss med honum alla hlute/ Sem er Sigurvinning a Syndene Daudanum Diöflenum og Helvyte/ þar med öll Himnesk Audæfe/ sem er eilyft Riettlæte/ Lyf og Fögnudur / So að vier eigum að verda eigendur að allu þessu mz hönum/ ef að vier truum a hann. Allt þetta hefur Postulen inne bundet i þesse þa Ord.

Huernen skylde hann þa ecke giefa oss alla hlute med honum?

Nu ma margur segia/ Eg þín það ecke a mier/ að Gud hann sie mier so godur og vingiarnlegur/ so sem S. Pall seiger hier.

Andsuar.

Þu att og ecke helldur að þinna það helldur trua þui/ Þuiað ef þu þynder og reynder það nu hier i Heime/ og þeinget a þui teked /med

þynum

þínum Stiíningar vitum / þa þeyde Trueñ ecke þar ad giæra. Þulad i Motgangenum verd um vier ad hallda oss ecke epter voru Hugb. bode/edur huad vier þiñum/ helldr epter Guds Orde. So sem Guds sialps Vilie og Hiarta/ hepur oss þad þyrer sett / so eigum vier ad trua/og þar epter ad hallda og Dæma. Mad ur hlytur hier burt ad sla öllum sínum Potta og verkum/og hallda sig alleinasta vid Guds Ord. Þar þyrer er Truen ecke so litels verd so sem Papistar og adrer oreynder Hiegoms Menn hallda.

Joh. iij. Cap.

So elskade Gud Heimen/ad hañ gaf sinn einka Son/vppa þad/ ad aller þr sem a hañ trua/ skulu ecke glatast helld ur hafa eilift Lif.

ij. Corinth. v. Cap.

Þann sem ecke visse af Synd/þann hefur Gud giort ad Synd fyrer oss/ so vier yrdum i hønum þad Riettlæte sem fyrer Gude gillder.

Rom. v. Cap.

Þar Synden yfergnæfer/þar yfer gnæfer miklu meir Naden.

Gal. iij. Cap.

Christur hefur oss leyst fra Bøluan

Lv. Løgm alsins/

Lögmalsins / þa hẽ vard fyrer oss ein Boluan.

Esaie lij. Cap.

Drottin hefr lagt vppa hẽ (Christum) allar vorar Synder.

Þessar Greinar eru mjög huggunarsamlegar og Dyrmætar og agætar / fyrer eina sorgfulla og hrellda Sœl og Samuiska / sem ad hrædest Guds Reide / kuyder vid þetrre eilyþre Fyrerdœmingu / og villde giarnan verda laus og fry þar þra / þuiad hier vottast berlega og liosiega / ad engen Synd er so mörg / stor og mykel / þung og hrædeleg / ad Gud hafi vilie ecke fyrergiefa oss / ef vier bidiũ af hiarta þar vm / og truum a Jesum Christum. Þuiad eins Blod drope Christi sem vthelltur var fyrer oss hann er dyrmætare hallden og reiknadur fyrer Gude helldur enn allar heimsins Synder.

Þar fyrer nær Sathan freistar þyn / seigande / Þu hefur opmög Syndgast / Gud hafi er þier Gramur / þuiad þynar Synder eru so margar / storar og þungar / og þu hefur hapt opmiked vid ad Syndga et ct. Þa set þram fyrer Diofulen / þessar Greinar og adrar þuilikar / Eg hallt þier fast og obifanlega vid Gud og hans Fyrerheit / og mũ þig ecke til saka.

1. Johannes iij. Cap.

Elskanleger / ef ad vort Hiarta fordœmer

dœmer oss ecki/þa høfum vier Traust til Guds/og huad vier bidium þ mun um vier ødlast.

Eþ ad vier høþum nu stillt vor Hiörtu til Frids med Guds Orde og soddan Fyrer heitū og þa Truen er hraust orden og sterk/til Gudz Nadar þyrer hans Son Jesum/þa høþū vier Traust til Guds / þad er / Vier erum þa ótt ögger og diarþer/ og þorū þa ad ganga þramm þyrer Gud/ og ad vænta og beidast eþ honum alls þess sem oss vantar. Þuiad vier þinnum þad i vorum Hiörtum og Samuiskum/ ad Gud hann er vid oss godur og myskunsamur/ og þorum ad nefna hann nu Fødur/ og hann er ecke Gramur vppa oss/so sem oss adur potte þa vier vorum Freistingum/Sorg og Motgange vmuaþder/og høþdum ecke allemasta ad beriast vid Synd og Dauda Diæpul og Heluyte helldur nalega vid Gud stalþan / so sem ad giörde Fedraderen Jacob Gen. xxxij. Cap. Enn nær vier høþum nu soddan striyd yþer staded / þa kunnum vier ad vera hrauster og diarþer vid Gud/ Og ganga þramm þyrer hann so sem þyrer vorn milldan Fødur/og bidia oss eþ hønū allra godra hluta þyrer Lyþ og Saal.

Slykt verkar nu Truen su sem klemur eþ klettre og sannre Idran. Þar þyrer/ huer hann er hladen og mæddur eþ Syndanna byrde og þūga/sa jnþlyte til Herrās Jesū Chri stū/ bidie

ym Nad

vm Guð og Synda fyrergiefning / og treyste
og true vppa hans Ord og Fódurleg
Fyrerheit. Huer hann so giör,
er sa mun ei til Skamm
ar verda.

Finis.

Nockrar Malsgreiner Hei
lagrar Ritningar/ hueriar einn
sierhuörn kristen Mann meiga og eiga
vpp vekia/til þess ad ottast Gud
og fordast Syndernar.

Salom. Ordsk. xxiij. Cap.

Lat þitt Hiarta ecke epterfylgia
Syndsnum / vertu helldur daglega
Otta Drottens / þuiad þad mun þier
sidarmeir gott giora.

Rom. vj. Cap.

Sneypa/Reide/Hrelling/Hatrinkuæle
(mũ koma) yfer allar Sal þra manna
sem Illsku drygia.

Ephe. v. Cap.

Þad skulu þier vita/ad eingen Frillu
lifis

lyfis madur /edur ohreiñ/ edur agiarn hefr Arftøku j Ryke Christi z Gudz.

Holldsins Verk eru openber/ sem er Hordom"/ Frillulyfe/Saurlyfe / z ct. Vt af hueriu eg hefe adr sagt/z seige enn nu fyrer / ad peir sem slyk giora erfa ecke Gudz Ryke. Gal. v. Cap.

Hordoms menn og Frillulyfis meñ mun Gud dæma. Hebre. xij. Cap.

j. Corinth. vj. Cap.

Læted ecke villa ydur/Huorke Frillu lyfes menn nie Blot menn Skurgoda/ ei Hordoms menn nie Sælgiætingar / ei Piofar nie agiarner/ecke Sodomitar ecke Ofdryckiu menn/ecke Ræningiar/ munu eignast Guds Ryke.

Matth. xj. Cap.

Enn eg seige ydur/ad af huoriu Onytiu Orde sem Menn tala/ skulu peir Reikning giora a Doms deige.

Luc. xj. Cap.

Eckert er so huled ad ei verde augliost/og eckert so leynt ad ecke vitist.

j. Petre iij. Cap.

Ef hinn

Ef hiñ Rietflæke verdur naumlega Sæluholpen/ Nuar vill þa hiñ Ogudlege og Syndugeblyfa?

Sap. xij Cap.

Allra Maña giørder / mun Gud fram leida fyrer Dom/þær sm̃ leyndar eru/huert helldr þær eru illar edr godr.

Og hiner Daudu vrdu dæmder epter þui sm̃ skrifad er a Bokunū (Samuskr. nana) epter þra Verkū. Apoc. xx. C.

Item/xxj. Cap. Vantruader/Suiuirdeleger/ Mañdraparar/Frillulyfesmeñ/Galldra meñ/Lygarar/Skurgod adyrkendr/ þrra Hlutdeild mun vera j Dyfkenu sm̃ logar mz Elde z Breñesteine.

Item. Þar hañ talar vm þa Himnesku Jerusælem / og Bustad allra Guds Vtualldra þar seiger hann.

Og eckert saurugt nie suiuirdelegt/ og eingen Lyge mun þar jnn koma.

xxij. Cap. Þar fyrer vtann (þa Himnesku Jerusalem) eru Hundarner / Galldra menn/ Saurlyfis menn/Mandraparar/og aller þeir sem elska og giöra Lygena.

Diuus

Diuus Basilius in Psal. xlviij.

Eingen verdur þinn Sakarabere annar en sialfs þyns Verk og eigenlegar Giörder sẽ þu hefur drygt/ Sierhuört Verk kiemur þar þramm med eigenlegre Mynd/ Hordomur/ Þioþnad:/ Frillulyfe/ vtmælad so sẽ med eigenlegũ hætte huernen þ þramed hefr vered. Snöckt ad seigia / Sierhuör Synd kiemur þar þramm med sinne Mynd / þafande mz sier openberlega og hugstæda Miñing alls Atþerllis.

Idem.

Flockr og þiölde allra þissa vondra Verka mũ þier epterþylgia. Lyta sem Stuggen þylgier nu Lykamanũ/ so þylgia þa Synder Sælu augliosiega i liose latande allar Giörder. Þar þyrer tiaer þar ecke ad þræta/ nie net ad seigia. Þar byrgest allra Munur huörsu Diarfur og Einardur sem hann kann ad vera. Þuiad huers og eins Synder og Giörder þær munu sierhuer tum Vitne bera/ ei med Röddu nie Ordagreinũ helldur synande sig so sem þær hafa verid af oss drygdar og þramdar.

S. Bernhardus.

A þeim Deige/ þegar Drotten hann kiemur til Domsins / þa mun sierhuers Mans Samuiska þramm leidd verda/ til Vitnisburdar. Og þegar Samuiskuñar bok er opnud / þa munu allar Synder þyrer Augu leidast / og mun so Samuiskan huers og eins naudga hönum til/ ad vera sialfs sins bæde Sakara bere og so Domare.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 593 8° [5,-217]

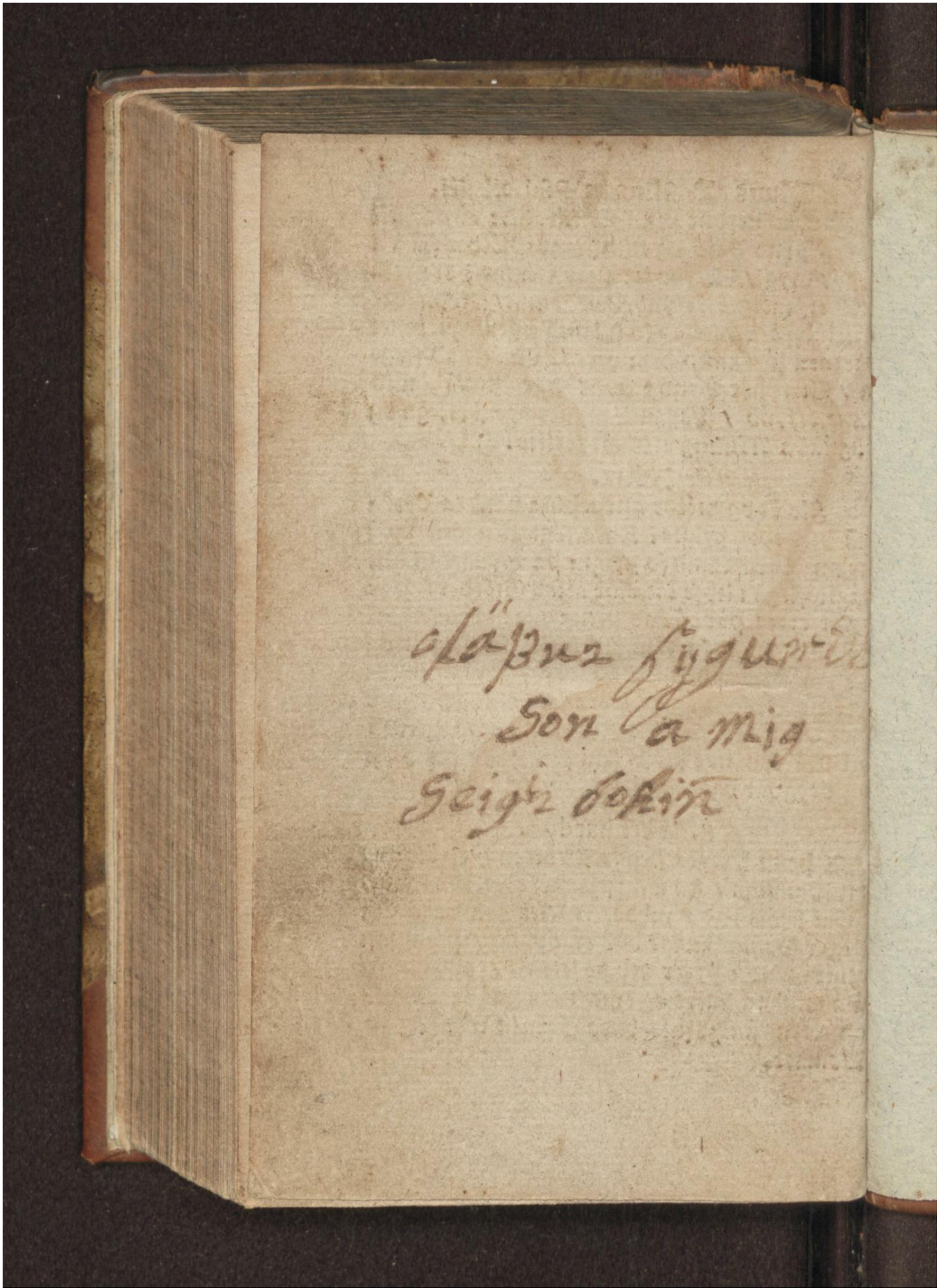

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 593 8° [5,-217]

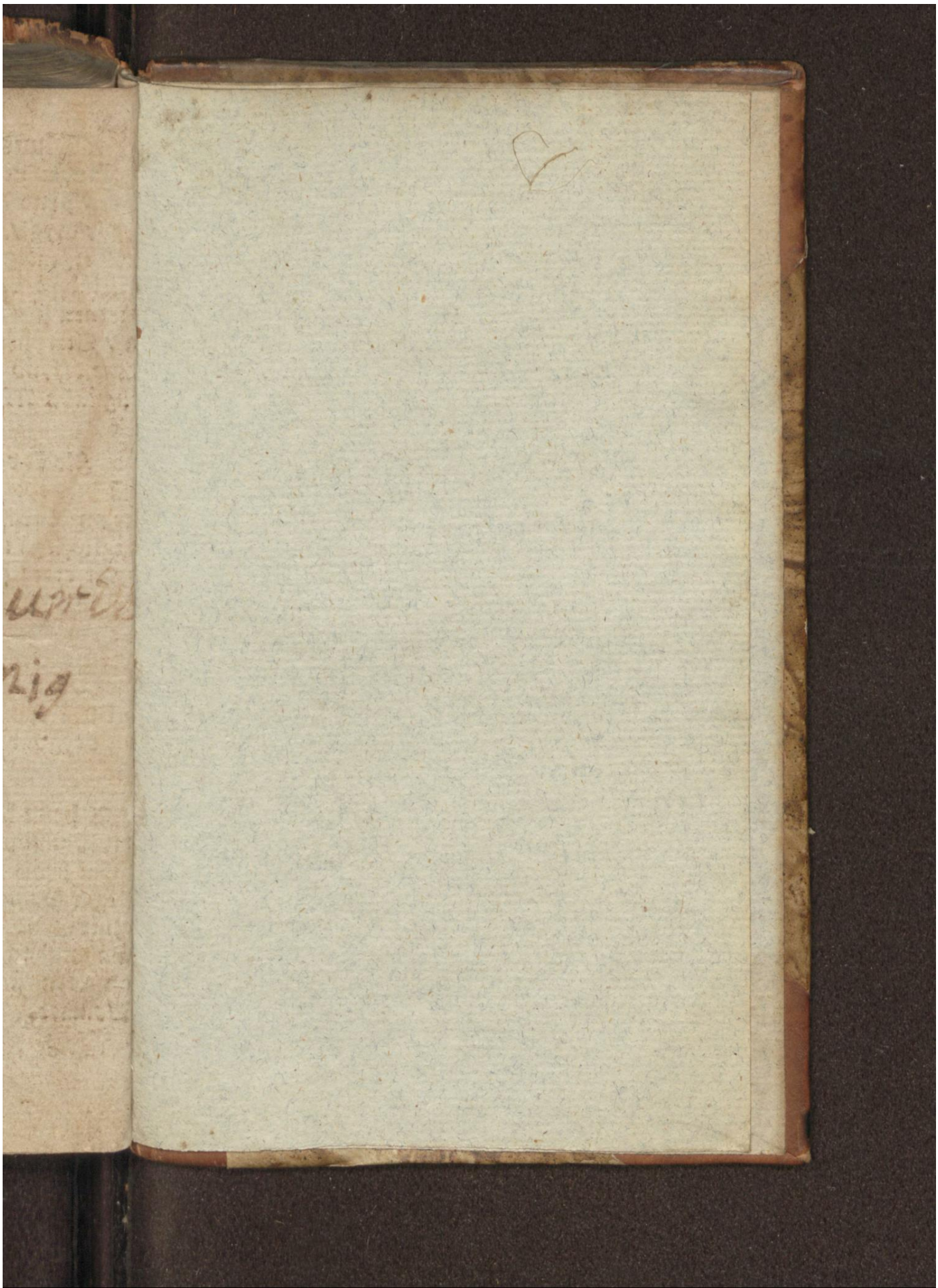

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 593 8° [5,-217]

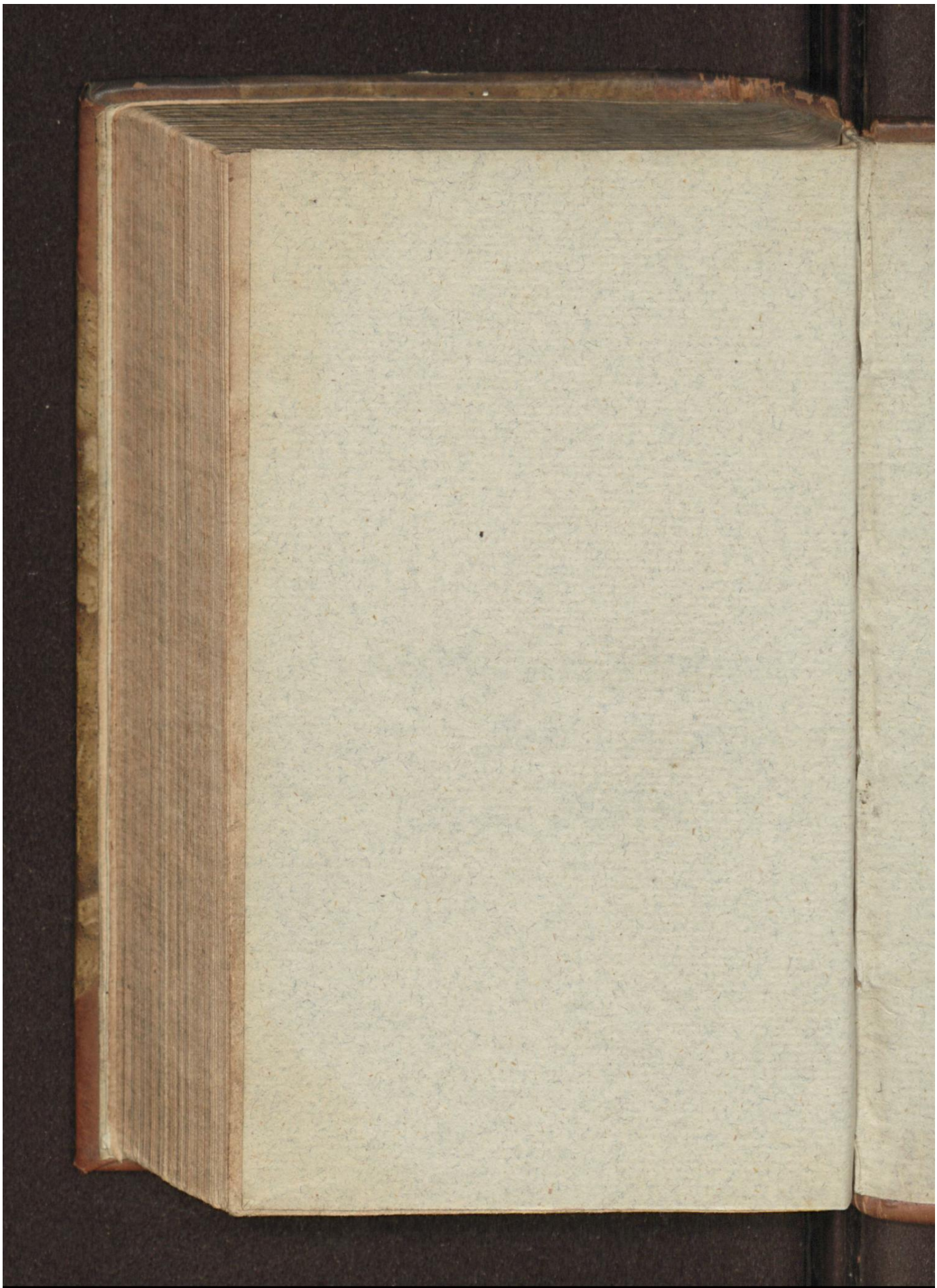

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 593 8° [5,-217]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 593 8° [5,-217]